

San Juan

Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga'sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'läëy' dsa-

¹ Lã ma' to-në' ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja-ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hi- na- ma' laa' lä ma' to-në' kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga'jmeey' lä-jë he- cha-, ni' miih- sa' cha- he- ma-na-la- kih' hñii' he- sa' ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na'jiih'. Heh' he- na'jiih' ja-, la' lä'koo- wa'je- he- choo' kih' lä-jëë dsa-. ⁵ Ga-lã-jnä' wa'je- ja- jee' ma' tääh' hi- jmee- he- hliih'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmee- he- hliih', sa' ga-liyh' kyaah'.

⁶ Hi- ma' chaa- jaa- dsa-nñuh- ma' chee- Jwaa- hi- ga'chee' Dio. ⁷ Hi- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa'je-, mah' lä'ja- lä-jëë dsa- lä'dsoo' dsë' kih' wa'je- ja- kyaah' juu' he- ga'kway'. ⁸ Ja- hi- he' ma' laa' lä'koo- wa'je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hi- laa' lä'koo- wa'je- ja-ba'. ⁹ Ma-ngoo' ya-jäh' ja' hi- laa' lä'koo- wa'je- he- la' ju'dsoo', he- choo' kih' lä-jëë dsa-.

¹⁰ Ja-ba' jmi-gyuu' la- ma' chaay-, hi' ga'jmeë' Dio jmi-gyuu' la- ta-la' kiyh'. Pero dsa- chaa- jmi-gyuu' la- sa' ga-lä'kyuuy'. ¹¹ Jay' ja-ba' jmi-gyuu' kiyh', pero hi- chaa- kyaay' sa' ga-heeyh-. ¹² Pero lä-jëë hi- ga'heeyh-, hi- jmee' dsöo' dsë' kiyh', ga'kway' jwë' leey' joo' Dio. ¹³ He-

laay' joo' Dio, ja' kih' he- ga-lä' chaay' lä' koo- lle-
kih' dsa-lä' chaä- dsa- jmi-gyuu', ni' ja' kih' he-
ga-lä' hyoh' dsé' cho'jmiiy- he- ga-lä' chaay' he-
laay' joo' Dio, ni' ja' kih' he- ga-jmee' cho'jmiiy-
huu'dsē- he- ga-lä' chaay'. He- ga-lä' chaay' lä'
hnøø' hñii' Dio ba' ja-.

14 Hih' hi- laa' Juu' ja-, ga-lëëy' dsa- mah'
ga-gyay- jee' jnän', hi' jnääh' discípulo kyaay'
ga-jëë' jnih' he- laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he-
laay' gyuu- koo- mēë' kyaä' Tää'. Ha- koh' sa- llu'
dsëy' hi' kyey- ju'dsoo' jmah' ba'. 15 Ga-kwa' Jwaa-
ju'dsoo' kiyh', ma' jäyh':

—Hi- la- he' hi- ma' jwahn' kih': “Hi- jä' kēë-
ga' kin', hi- la- jøøh' ga-lä' koo- jnä', jëeh' ko-ja-
ma- chaä- bih' jää' ki' jnä'.”

16 Ha- koh' sa- cha-miih- he- cha- kiyh', hi-
jee' ga-lä' jëë' jne' joh' he- sa- ma-hñah' jne'. Ja'
koo- hä' ma-mi-jääy' jne'. 17 Heh' ley, ta-la' kih'
Moisé ba' ja'. Pero lä-jë- he- la' kwa- Dio, kyaah'
lä-jë- ju'dsoo', ta-la' kih' Jesucristo ba' ga-hñah'
jne'. 18 Jih'koh' jih'lih', ni' jaa- sa- ma-jëë- Dio.
Jooy' hi- laa' gyuu- koo- mēë' ba', hi- gya' ko-jøh'
kyaah' Tää', hi- he' ba' ma-mi-jnääy- jnän' ha- lä-
laay'.

Ga-jmee' Jwaa- ju'dsoo' kih' Jesús

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Dsa-ta' judiu hi- chaä- Jerusalén ga-cheey'
jmi-dsa- kyaah' dsa- levita kih' Jwaa- mah'
na'ngiiy' juu' kiyh' hi- laa' Jwaa-. 20 He-ja-
ga-heeh- ba' Jwaa- he- jmeeyh' juu', sa- ga-hmäy':

—Ja- he' jnä' laan' Cristo —ga-jäh' Jwaa- siyh'.

21 —¿Hij̄ ba' laah' hne- ja-? ¿Che' hne- he' Elía?
—ga' s̄iyh' Jwaa'.

—Ja- he' jnã' —ga' jäyh'.

—¿O che' hne- he' laah' dsa- hij̄ ngëe~ juu' kih'
Dio hij̄ nøø' juu' jä' jmi- gyuu' la-? —ga' jäh' dsa-
he'.

Koo- ka-läh' ga' jeeh- Jwaa' juu' kiyh':

—Jah' ha'.

22 —¿Hij̄ ba' laah' hne- ja-? Mah' ngëe' jnãäh'
juu' kwee- kih' hij̄ ma- chee' jnãäh'. ¿Ha- lä' jwah'
hñaah'? —ga' jäh' dsa- he' s̄iyh' Jwaa'.

23 He- ja- ga' jäh' Jwaa' s̄iyh':

—Jnã' laan' hij̄ kwa- juu' jee' la' hwa' kij̄ jee'
sa' kwa- ni' miih-: “Mi-lluu' hnäh' hñaah' mah'
jä' Dsa- jøøh' jnãn' ko- dsoo' jwë'” —lä' koo- ga' jäh'
Isaía hij̄ ga' ngëe' juu' kih' Dio.

24 Lä' jee- dsa- hij̄ ga' chee' dsa- judiu he' ma' laa'
' fariseo. 25 Ga' ngiyy' juu' kiyh' ka-läh' ga' s̄iyh':

—¿He-la' ja- chaah' dsa- jmi-, cher'mah' sa'
laah' Cristo, ni' sa' laah' Elía, ni' hij̄ ga' jñah' dsa-
hij̄ ma' ngëe~ juu' kih' Dio? —ga' jäh' dsa- he'
s̄iyh'.

26 —Jnã' chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero
jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hij̄ sa' kyuuu' hnäh'.

27 Hij̄ he' jä' këe- ga' ki' jnã'. Hi' ni' sa' tēdsëen'
chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiyy' —ga' jäh' Jwaa'
s̄iyh'.

28 Lä' jē he- la- ga' la' jee' jwi- he- chee- Beta-
nia, ta' hngaah' ko- taa- kih' jmi- Jordán, ta' jee'
ma' choo~ Jwaa' jmi-.

Jesús laa' Borrego mäh' kyaa' Dio

²⁹ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ga' jëë' Jwaa' Jesús ja' ta' jee' ma' cheyh', mah' ga' jäyh':

—Jëë da', hi' na' he' Borrego mäh' kyaa' Dio hi' jñuuh' dso'kye' kih' dsa' jmi' gyuu'. ³⁰ Hi' na' na' hi' ma' jwahn' kih': “Këë ga' kin', ja' jaa' dsa' ñuuh' hi' jøøh' ga' lä' koo' jnä', jëeh' ko' ja' ma' chaa' bih' jaa' ki' jnä'.” ³¹ Jnä' sa' ma' kyuu' jnih'. Ma' jan' mah' chaan' dsa' jmi' ba' mah' lä' ja', lä' jnäay' kih' dsa' Israel.

³² Ga' mi' jnäa' ga' Jwaa' juu', ga' jäyh':

—Ga' jëen' Jmi' lle' Na' jngii' kih' Dio ga' jyoo' gyuuh' jmi' gyuu', laay' lä' koo' jaa' juu', hi' ga' jä' ko' hwëë' në kiyh'. ³³ Jnä' sa' ma' man' hii' he'. Pero hi' ga' chee' jnä' he' chaan' dsa' jmi' kyaah' jmi', ga' siyh' jnä': “Hi' jëeh' jyoo' Jmi' lle' mah' jä' ko' hwëë' në kiyh', hi' he' he' hi' chaa' dsa' jmi' kyaah' Jmi' lle' Na' jngii' kih' Dio.” ³⁴ Lä' ja' ga' jëen' hi' jmeen' ju' dsoo' kiyh', hi' he' he' Joø' Dio —ga' jäh' Jwaa'.

To' në' discípulo kyaa' Jesús

³⁵ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', koo' ka' läh' ma' cheh' Jwaa' kyaah' uu' hi' ma' jmee' ko' jøh' kyaayh'.

³⁶ Ma' ga' jëëy' Jesús ma' ngëy' jee' ja', mah' ga' jäyh':

—Jëë da', hi' na' he' Borrego mäh' kyaa' Dio.

³⁷ Ma' ga' nuu' lä' uu' hi' ma' ga' näa' ko' jøh' kyaah' Jwaa' he' ga' hlëëyh' lä' ja', ga' näay' kyaah' Jesús ba'. ³⁸ Ma' ga' jëeh' Jesús hñii', ga' jëëy' chaa' hi' he' kaah' kiyh', mah' ga' siyh':

—¿Hee' na' hnooh' hnäh'?

Mah' ga' jäh' dsa' he':

—¿Ha- ñeh' hne- Rabí, he- la- hnøð¹ jäh⁺
Ta-jwöh'?

³⁹ —Ya- nää' hnäh' ja- mah¹ ya-jëe` —ga-jäh'
Jesús siyh⁺.

Ga- nääy¹ mah¹ na'jëey- ha- ma' gyay¹. Jee' ja-
ga-jäy' kyaayh¹ jmii¹ ja-. Hor~ ja-, ma-të' ko-hi'
gya¹.

⁴⁰ Jaa- jee' lä-uu', hi- ga-nuu' kih¹ Jwaa- hih¹
ga-jmee' ko-jøh' kyaah¹ Jesús, chee- Andre' øøh'
Simón Pee'. ⁴¹ He- ga-jmeey' to-në', na-hnäyh-
øøyh¹ Simón mah¹ ga-siyh⁺:

—Ma-jee¹ jnääh¹ Mesía —he- hnøð¹ jäh⁺ Cristo.

⁴² Lä-chañ¹ ja- na-jäy- Simón cha'në¹ Jesús. Ma'
ga-jëe¹ Jesús hi- he', ga-jäyh':

—Hne- he' Simón, joø¹ Joná. Hne- lä-cheeh-
Cefa —he- hnøð¹ jäh⁺ Pee'.

Jesús ga-tëeh¹ Felipe kyaah¹ Natanael

⁴³ Ma' ga-jnä¹ jyoh¹ jmii¹, ngaah¹ Jesús ta- Galilea.
Jee' ja- ga-jëey¹ Felipe mah¹ ga-siyh⁺:

—Ña- kyaah¹ jnä'.

⁴⁴ Felipe he' ma' chaa- Betsaida, dsa-goo¹ Andre'
kyaah¹ Pee' ka-läh'. ⁴⁵ Ma' ga-jee¹ Felipe Natanael
mah¹ ga-siyh⁺:

—Ma-jee¹ jnääh¹ hih¹ dsa- hi- ga-sii¹ Moisé kih¹
në¹ ley, hi- lä-jëe- hi- ga-ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio ga-sii¹
kiyh¹ ka-läh'. Hi- he' he' Jesús, joø¹ José hi- chaa-
Nazaret.

⁴⁶ Mah¹ ga-jäh¹ Natanael:

—¿Ha- lä- la¹ juu¹ he- ya-hëe¹ jaa- hi- lluu¹ jee'
jwii¹ Nazaret?

—Ña- mah¹ jëe¹ da' —ga-jäh¹ Felipe siyh⁺.

47 Ma' ga'jēē' Jesús ngoo' ya'jāh' Natanael, ga'hlēēyh' kiyh':

—Hi' ja' na', hi' na' ba' he' dsa' Israel, hi' sa' cha' ni' miih' juu' ta' juu' tuh' dsē'.

48 —¿Ha' lä'na' he' ma'lä'kyuuh' jnä'? — ga'jāh' Natanael siyh'.

—Jää' ja'ga' hlēēh' Felipe hne', ga'jēēn' hne' ma'chēh' koo' kih' chaah' higo —ga'jāh' Jesús siyh'.

49 —Ta'jwoh', hne' he' laah' Joo' Dio, hne' laah' Rey kyaa' dsa' goo' jne' —ga'jāh' Natanael siyh'.

50 Mah' ga'jāh' Jesús ka'lāh':

—Ma'lä'dsoo' hoh' jnä', kih' he' ma'jwēēhn' hne' ga'jēēn' hne' koo' chaah' higo. Pero cha'ga'miih' he' juh'gaa' jēēh' na' ta' cha'nē'.

51 Hi' ga'jäyh' ka'lāh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', na' ta' cha'nē' jēēh' hnäh' gyuuh' jmi'gyuuh' na'na', jēēh' hnäh' ángele kyaa' Dio hi' wih' hi' jñaa' nē' kih' Hi' ga'lēē'ngo' la' —ga'jāh' Jesús siyh'.

2

Lä'la' ga'la' lä' ma' ga'jee' goo' jaa' dsa' jee' jwih' Caná

1 Jee' ga'tē' hnē' jmi', ga'jee' goo' jaa' dsa' jee' jwih' Caná, he' na'heē' hwa' Galilea. Jee' ja' ma' hää' choo' Jesús. 2 Jesús hi' jnääh' discípulo kyaay' ga'tēēyh' jnääh' jee' tē' jmi' ka'lāh'. 3 Ma' sa' ga'lēē' jmih' mi'jēh' ma'ää' he' ma'hih' dsa', ga'jāh' choo' Jesús siyh':

—Ma'dsa' go'tē' jmih' mi'jēh' kih' dsa'.

4 Mah' ga' jeeh- Jesús juu' kiyh':

—¿He-la' jwiih' jnä' lä' na-? Sa' ga' ma-té' hor~ kin'.

5 Mah' ga' jäh' chooy' siiyh' hi- ma' tääh' kwa' be' jee' ja-:

—Jmee' hnäh' lä' jë' he- siiyh' hnäh'.

6 Ma' tøø' jee' ja-, jñii' mi'hya- kaah' he- ma' la' kyaah' kuu' jee' ma' chih~ dsa- judiu jmi- he- ma' jmee' jäy- na-jngëy' cha'në' Dio. Lä' koo- mi'hya- ja-, ma' hiih' koo- hña-loo' hih' jmi-. 7 Mah' ga' jäh' Jesús siih' dsa- hi- ma' tääh' kwa' be' jee' ja-:

—Kaah' jmi- neh' lä' jë' mi'hya- na-.

Mah' ga' jmeey' na-kah' na-dsëh' lä' jë' mi'hya- ja-. 8 Ja' ga' ga' jäh' Jesús siih' dsa- he':

—Na' na', kye- miih- mah' go-kwëeh' dsa-juu' jmi'.

Hi' lä' ja- ga' jmeey'. 9 Hih' dsa-juu' jmi' he', ga' jëy' che' llu' jmi- he- ma-la' jmi' mi'jeh'. Ni' sa' ñey- ha- ta' ja' he- ja-, ma-la' hi- ma' kwa' be' hi- ga' hwëe' jmi- ja-ba' ñe-. Mah' ga' tëe' juu' jmi' kih' hi- dsa- jee' goo-, 10 mah' ga' siiyh':

—Ga-lä' jëe' dsa- kwëeh~ to-në' jmi' mi'jeh' llu'. Ma-la' ma-hiyh' cha-miih-, ja-ga' kwëeyh' jmi' mi'jeh' he- hwaä' ga' miih-. Pero hne- ma-na-høøh- jmi' mi'jeh' llu' mah' kwëeyh' jee' llaä' ga'.

11 Jee' jwi- Caná he- na-hee- hwa' Galilea ba' ga' jmee' Jesús to-në' he- juh-gaa- ja-. Jee' lä' ja- ga' mi-jnäy- hñiiy' ha- koo- jøøh' laay', hi' lä' jëe' jnääh' discípulo kyaay', cha-ga'miih- ga-lä' dsoo' dsë- jnääh' kiyh'.

12 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ngaayh¹ ta⁺ Capernaum, kyaah¹ chooy¹ kyaah¹ øøyh⁻ hi⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹. Jee' ja⁻ ga⁻tooh¹ jnääh¹ cha⁻miih⁻ jmii¹.

Jesús ga⁻hwëë' dsa⁻ hi⁻ ma' tääh¹ hnëë' jee' ma' chih¹ gwah⁺

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma⁻ngoo¹ ma⁻ya⁻jäh⁺ jmii¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mah¹, he⁻ja⁻ ngoo¹ Jesús ta⁺ Jerusalén. 14 Jee' chih¹ gwah⁺ juuh⁺, jee' ja⁻ ga⁻jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ma' hnëë[~] kya¹, hi⁻ ma' hnëë[~] borrego, hi⁻ ma' hnëë[~] juu⁻, kyaah¹ hi⁻ ma' tääh¹ mi⁻sii¹ kuu' kih¹ dsa⁺. 15 Ga⁻jmeey¹ koo⁻ si¹hni¹. Kyaah¹ he⁻ ja⁻, ga⁻hëëy¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma' tääh¹ jee' chih¹ gwah⁺ ja⁻, hi⁻ ga⁻ borrego, hi⁻ ga⁻ kya¹, hi⁻ ga⁻ hi⁻ mi⁻sii¹ kuu'. Ga⁻këyh¹ ga⁻lä⁻jë⁻ na⁻mes[~], ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ kuu' kih¹ hi⁻ he¹. 16 Hi⁻ ma' tääh¹ hnëë[~] juu⁻ he¹ ga⁻siiyh⁺:

—Hwëë[~] lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻ jee' la⁻. Ta⁺ jmeë⁻ hnäh¹ je¹hmooh¹ hne¹ kih¹ Tää[~] kyaan⁺.

17 Ja⁻ga¹ ga⁻lä⁻dsooh[~] dsë⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ngoo¹ dsa⁻llaan⁺ kih¹ he⁻ kyen¹ cha⁻miih⁻ huud¹dsë⁻ kih¹ hne¹ kyah¹.”

18 Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ në¹ kih¹ judiu ga⁻ngii¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Hee⁻ koo⁻ lii[~] jmeeh¹, mah¹ jëë¹ jnääh¹ he⁻ na⁻ngëh¹ jwë¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? —ga⁻jäh¹ siiyh⁻ Jesús.

19 —Hla¹ hnäh¹ gwah⁺ la⁻ mah¹ kyaah¹ hnë⁻ jmii¹ ba¹ choohn⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

20 Lă⁺chah' ja⁻ ga⁺jäh' dsa⁻ hi⁻ tääh' në' he' siiyh⁺:

—Kyaah' to'loo' jñii' jii⁻ñe⁻ ga⁺jmee' dsa⁻ gwah⁺ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwah' hne⁻, kyaah' hne⁻ jmi' ba' choohn'?

21 Pero ja⁻ kih' gwah⁺ he⁻ ga⁻hlëeyh' lä⁺ja⁻, he⁻ ma' hlëeyh⁺ kih' jmi⁻ngo' kiyh' ba' ja⁻. 22 He⁻ja⁻ ma⁻ngëe' ma⁻lä⁻jiih' Jesús, ga⁻lä⁻dsooh[~] dsë⁻ jnääh' 'discípulo kyaay' he⁻ ga⁻hlëeyh' ja⁻, hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë⁻ jnääh' 'lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu' kih' Dio, hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë⁻ jnääh' 'lä⁻koo⁻ ga⁻hlëeh' Jesús ka⁻läh'.

Lä⁺jë⁺ hññ⁺dsë⁻ he⁻ ma' jmee⁺ dsa⁻ ma' kyññ[~] ba' Jesús

23 Ta⁻ko⁻jiih' ma' tē⁻ jmi' he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh' jee' jwii⁻ Jerusalén, jwëe' dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu' kih' Jesús ma' ga⁻jëe' lä⁺jë⁺ he⁻ jah⁻gaa⁻ he⁻ ma' jmeey⁻. 24 Pero hñii' Jesús, sa⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ o⁻joh⁺ dsë⁻ kiyh' kyaah' dsa⁻ he', jëeh' ma' kyuu⁺ bih' ga⁻lä⁺jëe⁺ dsa⁻. 25 Sa⁺ ma' jmee⁺ bii' kiyh', he⁻ ma' jmeeh' dsa⁻ juu' ha⁻ lä⁺ la' kih' dsa⁻kyaayh', jëeh' ñey⁻ ba' ha⁻ lä⁺ la' tuh⁻dsë⁺ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻.

3

Ta⁻la⁺ hwë⁺ ba' ñee' Nicodemo na⁻jëe' Jesús

1 Ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ñññ⁻ jee' kih' fariseo hi⁻ ma' chee⁻ Nicodemo, ma' laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ në' kih' dsa⁻ judiu. 2 Ta⁻la⁺ hwë⁺ ba' ñee' dsa⁻ñññ⁻ he' na⁻jëe' Jesús mah' ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, ñe' jnääh⁺, ga⁻chee⁺ Dio hne⁻, laah⁺ jaa⁻ ta⁻jwoh⁺. Jëeh' ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ jmee⁺ lä⁺jë⁺

he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa'ra⁻ jah[✓] kih¹ sa⁺
kyaah[✓] Dio hne⁻ —ga⁺ jah[✓] Nicodemo siyh⁺.

³ —Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺
lä⁺ chaa⁻ ka⁻ läh[✓] lä⁻ hmëë[✓], sa⁺ tëëy¹ jëëy¹ jee[✓] jmee⁺
Dio hih⁺ —ga⁺ jah[✓] Jesús siyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁺ ja⁻ lä⁻ chaa⁻ ka⁻ läh[✓] jaa⁻ dsa⁻ ga⁺
ma⁻ gyuh⁻? ¿Che[✓] le[✓] dsa⁻ heëy¹ jee[✓] ma[✓] hääy[✓] mah¹
lä⁺ chaa⁻ lä⁻ hmëë[✓]? —ga⁺ jah[✓] Nicodemo siyh⁺.

⁵ Koq⁻ ka⁻ läh[✓] ga⁺ jah[✓] Jesús:

—Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺ chaa⁻
kyaah[✓] jmi⁻ hi⁻ kyaah[✓] jmi⁻ lle[✓], sa⁺ tëëy¹ dsa⁻ hey[✓]
jee[✓] jmee⁺ Dio hih⁺. ⁶ Hi¹ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kih¹
ngo¹, ngo¹ ba[✓] laay¹. Hi⁺ hi¹ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah[✓]
jmi⁻ lle[✓], laay¹ jmi⁻ lle[✓] ba[✓]. ⁷ Ta⁺ jmee⁻ dsaa[~] hoh[✓]
he⁻ ma⁻ jwëëhn¹ hne⁻, jmee⁺ bii¹ lä⁺ chaa⁻ hnäh[✓]
ka⁻ läh[✓] lä⁻ hmëë[✓]. ⁸ Lle[✓] gwa[✓] hi⁻ dsoo[~] ha⁻ jee[✓]
hnøø¹. Ma⁻ ke⁺ nuuh⁻ hi¹ lle[✓], sa⁺ ñeh[✓] ha⁻ ta⁺
gwa[✓] ni⁻ ha⁻ ta⁺ dsoo[~]. Lä⁺ ja⁻ la¹ kih¹ lä⁻ jëë⁺
hi⁻ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah[✓] jmi⁻ lle[✓] kih¹ Dio —ga⁺ jah[✓]
Jesús siyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁺ la¹ juu¹ na⁻? —ga⁺ jah[✓] Nicodemo
siyh⁺.

¹⁰ Mah¹ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻ siyh⁺:

—¿Ja¹ ta⁻ jwoh¹ kya¹ dsa⁻ Israel laah¹ mah¹ sa⁺
kyuuh[~] he⁻ la⁻? ¹¹ Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hne⁻,
he⁻ ma⁻ kyuuh[~] jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba[✓] hlëëh[✓] jnääh¹.
Hi⁺ he⁻ ma⁻ jëë[✓] jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba[✓] jmee⁻ jnääh¹
dsoo[✓]. Pero hnäh[✓] sa⁺ heeh[✓] hnäh[✓] he⁻ hlëëh[✓] jnääh¹.
¹² Wa'ra⁻ ga⁻ hlëëhn[~] hnäh[✓] lä⁺ koq⁻ la¹ he⁻ cha⁻
hwa¹ la⁻, sa⁺ jmeeh⁻ hnäh[✓] dsoo[✓]. Ha⁻ ba[✓] lä⁺ jmeeh¹

hnäh' dsoo' cher'mah' ga' hlëehn` hnäh' lä'koo- la' he- cha- gyuuu' jmi-gyuu'.

13 'Sa- chaa- ga' jñah' hi- ga'wii' gyuuu' jmi-gyuu', ma-la' hi- ga'jñaa' gyuuu' ba'. Hi- he' he' Hi-ga-lëë'ngo' la- hi- gya' gyuuu' jmi-gyuu'.

14 Ja-ba' lä'koo- ga'chaa' Moisé miih- ta' gyuuu' jee' ma' la' hwa' kii' ja-, ja-ba' lä'ja- jmee' bii' chaa' dsa- gyuuu' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 15 Mah' lä'ja- lä'jëë- hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä'chaa- tää' ga-lä'jë- joh' jmi' cha- ba'.

Cha-miuh- hnää' Dio lä'jëë- dsa- jmi-gyuu'

16 'Jëeh' cha-miuh- hnää' Dio lä'jëë- dsa- jmi-gyuu', he-ja- ga'kwaay' gyuu- koo- mëe' kyaay', mah' lä'ja- lä'jëë- hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä'chaa- ga-lä'jë- joh' jmi' cha- ba'. 17 Jëeh' sa' ga'chee' Dio joo' jmi-gyuu' la- mah' taayh' dsa- dso'jwii'. Ga'cheey' mah' ta-la' kiyh' läay' dsa- jmi-gyuu' ba'.

18 'Hi- jmee- dsoo' dsë' kiyh' sa' cha- ni- miuh- dso'jwii' në' kiyh'. Pero hi- sa' jmee- dsoo' dsë' kiyh' ma-cha- dso'jwii' në' kiyh', jëeh' sa' dsoo' dsëy' kih' gyuu- koo- mëe' kyaa' Dio. 19 Lä-la- ba' la' he- ja' dso'jwii' në' kih' dsa-. Ja' ba' wa'je- hwa' la- pero ga-lä'hnoo' gyih' jee' na-hoo- lä'koh' ga' wa'je-, jëeh' lä'jë- he- jmeey', he- hlih' jmah' ba'. 20 Jëeh' lä'jëë- hi- jmee- he- hlih' na-hooyh' kih' wa'je-, sa' hnooy' ya-näay' jee' jnä' wa'je- mah' sa' lä'jnä' he- jmeey'. 21 Pero hi- tääh' jmee- lä- hnoo' ju'dsoo', hi- he' ba' go-nää' jee' jnä' wa'je- mah' lä'ja- lä'jnä' la' kyaah' be' kih' Dio lä'jë- he- jmeey- —ga-jäh' Jesús siyh' Nicodemo.

Koō ka-läh' ga-løø' Jwaa' hi- ma' choo~ jmii- hlëeh- kih' Jesús

22 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta- hwa' Judea, hi- jnääh' discípulo ga-nøø' jnääh' kyaayh'. Jee' ja- ga-jä' jnääh' kyaayh' miih- jmii' hi- ma' chaay~ dsa- jmii-. 23 Jwaa' ka-läh' ma' chaa~ dsa- jmii- jee' jwii- Enón, koo' Salim, jëeh' jee' ja- cha- cha-miih- jmii-. Jee' ja- ma' dsa-nää' dsa- mah' ma' saay- jmii-. 24 Jmii' ja-, sa- ga- ma-taah- dsa- Jwaa' neh- ñe'.

25 He- ja- ko-llaa' discípulo kyaa' Jwaa' ga-taayh' ti-chooy' juu' kyaah' dsa- judiu ha- lä- jmee' dsa- mah' jäy' na-jngëëy' cha-në' Dio. 26 Mah' na-näay' jee' cheh' Jwaa' na'chiyh':

—Ta-jwoh', hi- ma' gya' kyaah' hne- ta- hngaah' ko-taa- kih' jmii- Jordán, hi- ga-kwah' ju'dsoo' kih' he', na' chaay~ dsa- jmii-. Ga-lä-jëë- ba' dsa- dsa-nää' kyaayh'.

27 Mah' ga-jäh' Jwaa' siiyh':

—Sa- le' hyoh- dsa- ni- miih-, wa-ra- jäh' kih' sa- ga-hyoyh' kih' Dio. 28 ¿Ja' he' ba' hnäh' ga-nuuh- hnäh' kin- he- ga-jwahn'? “Ja' he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa- hi- ga-chee' Dio jää' mah' hlëehn' kiyh'.” 29 Dsa-më' hi- dsa-jee' goo- laay' kyaa' dsa-ñuuh- hi- jee' goo- kyaayh'. Pero ome' kyaa' dsa-ñuuh- he' hi- cheh' koo' kiyh' chaay- llu' kyaah' koo- nuuy' hlëeh' dsa-ñuuh- he'. Lä-ja- la' ki- jnä' ka-läh', ma-jëë' dsen- go-te- na' he- ma-ja- Cristo. 30 Jmee- bii' juuh' ta' kiyh' mah' lä-ja- lä-hwaa' ta' kin-.

Hi- ja' gyuuh' jmi- gyuu- kye- në' kih' jee' lä-jëë-

31 Hi- ja' gyuuuh' kye- ne' kih' jee' la' jee'. Pero hi-
 chaa- hwa' la-, hwa' la- ba' na' jnaay', hi- hlee'yh-
 kih' he- cha- hwa' la- ba'. Hi- ja' gyuuuh' jmi- gyuu-
 kye- ne' kih' jee' la' jee'. 32 He- ma- jee' he-
 ma- nuuy', he- ja- ba' hlee'yh-, pero ni- jaa- sa-
 heeh- juu' he- kway-. 33 Hi- heeh- juu' he- kway-,
 hi- he' jmee- bih' dsoo' juu' kih' Dio. 34 Jeeh' hi-
 ga- chee' Dio, hlee'yh- juu' kih' Dio ba'. Hi- ja' kyaah'
 hih' kwa- Dio jmi- lle' kih'. 35 Jeeh', Taa- hnaay' ba'
 Jooy'. Hi- ga- tooyh- goo- Jooy' la- je- he- ga- cha-.
 36 Hi- jmee- dsoo' dsé' kih' Jooy' Dio la- ma- chaay-
 ja- ba'. Pero hi- sa- jmee- dsoo' dsé' kih' Jooy' Dio sa-
 jee' jee' jmee- Dio hih-. He- wi' he- na' ga- chee'
 Dio, he- ja- ba' ja- ne' kiyh'.

4

*Jaa- dsa- me' hi- chaa- hwa' Samaria ga- hlee'yh-
 kyaah' Jesús*

1 Ga- nuu' dsa- fariseo hlee'yh- dsa- kih' Jesús,
 ma' jayh' jwee' ga' dsa- jaa- Jesús hi- jwee' ga'
 dsa- chaay- jmi- la- koh' ga' Jwaa-. Hi- ga- la- ne-
 Dsa- joo' h' jnan' he- ga- nuu' dsa- fariseo juu' ja-.
 2 (Ma- ke- ja' he' hni' Jesús hi- ma' choo- jmi-.
 Jnaah' discipulo ba' hi- ma' choo- jmi-.) 3 He- ja-
 ya- hee' Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh' ta-
 Galilea ka- lah'.

4 Ga- jmee' bii' kiyh' ngooy' ta- hwa' kih' Samaria.
 5 Ga- tee' koo- jee' jwi- kih' Samaria he- ma'
 chee- Sicar, jah- kih' hwa' he- ga- kweeh' Jacob
 jooy' José. 6 Jee' ja- ma' chih' koo- jmi- too- he-
 ga- jmee' Jacob. Ga- hwa' Jesús jee' haay' jwe'

mah' ga' gyay- ga' teeyh- dsëy' koo' jmi-too- ja-.
 Hor~ ja- ma-ngoo' ga'të' llä'hyoo'. 7 Ja' jaa-
 dsa-më' hi- chaa- Samária, ya'kye' jmi-. Mah'
 ga'jäh' Jesús siyh':

—Kwëeh' jnä' miih- jmi- kyah' huhn`.

8 (Jnääh' discípulo kyaay' na'nøø' jnääh' ta' jee'
 jwii- na'lä' jnääh' he- ga'kih' jnääh'.)

9 Hi' dsa-më' hi- ma' chaa- Samária he' ga' siyh'
 Jesús:

—¿Ha- lä'ja- hne- hi- laa' dsa- judiu ngiih' jmi-
 kin' mah' huh', jnä' hi- laa' dsa- chaa- Samária?

(Jëeh', dsa- judiu sa' jwayh' kyaah' dsa- samar-
 itano.)

10 Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Wa'ra- jäh' kih' ñeh' hee- na- he- la' kwa- Dio,
 hi' hiji- na- hi- ngii- jmi- kyah' mah' hiyh', hne-
 ba' ngiih' kiyh' jmi- he- huh' hi' hñiiy' kwëeyh'
 hne- jmi- jiih'.

11 Mah' ga'jäh' dsa-më' he' ka-läh':

—¿Ha- lä' jmeeh' Dsa-jøøh' kyaan-? Sa' cha- ni-
 miih- he- kyeh' he- kyaah' chooh' jmi-, hi' juuh-
 jwërte jmi-too- la-. ¿Ha- ba' ta' haa' jmi- jiih' ja-
 he- kwah'? 12 ¿Che' jøøh' ga' hne- lä'koh' ga' Jacob
 dsa- ma-gyuh- kyaa' jnääh', hi- ga'kwëeh' jnääh'
 ' jmi-too- la-? Jee' la- ga'hiyh' kyaah' jooy' hi'
 kyaah' lä'jëë' jah' kyaay' ka-läh'.

13 Mah' ga'jeeh- Jesús juu' kih' dsa-më' he':

—Wa' hi- cha- hi-, hi- hih' jmi- he- haa' la-,
 koo- ka-läh' jä- lä' kii- dsëy'. 14 Pero hi- hih' jmi-
 he- kwa' jnä', jih'koh' jih'lih' sa' jä- lä'kii- dsëy'.

Jmiī he- kwa`jnäʹ, he- ja- hyaˆ läˆ ma-hya- ja-baˆ
nehˆ tuh-dsäyˆ he- jmeeˆ chaay- tääʹ.

15 Mahˆ ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ siyhˆ:

—Kwëehˆ jnäʹ jmiī ja-, Dsa-jøøhˆ kyaanˆ, mahˆ
saˆ jäˆ lä-kii- dsenˆ. Lä-ja- moˆ soˆ jän- jeeˆ la-
ya'kyenˆ jmiī —ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ.

16 Mahˆ ga-jähʹ Jesús siyhˆ:

—Gwaah- mahˆ go-kyaaˆ dsa-ñuuuh- kyaahˆ taˆ
läˆ.

17 —Saˆ chaa- dsa-ñuuuh- kyaanˆ —ga-jähʹ
dsa-mëʹ heʹ siyhˆ.

—Ja-baˆ dsooʹ he- ma-jähʹ, saˆ chaa- dsa-ñuuuh-
kyaahˆ. 18 Jëehˆ hñaaʹ dsa-ñuuuh- hi- ma-lä-kyaahˆ,
hihˆ hi- kyaahˆ naˆ, jaˆ heʹ dsa-ñuuuh- kyaahˆ heʹ.
He- dsooʹ na- ma-jähʹ —ga-jähʹ Jesús siyhˆ.

19 —Dsa-jøøhˆ kyaanˆ, go- hi- ngëeˆ juuˆ kihˆ Dio
baˆ hne- laanˆ. 20 Lä-jëeˆ dsa- ma-gyuh- kyaaˆ
jnäähˆ dsa- samaritano ga-hnaayh- Dio jeeˆ chihˆ
mohˆ la-, mahˆ hnähʹ dsa- judiu jwahˆ hnähʹ, jwiī-
Jerusalén baˆ jeeˆ hnäahnˆ Dio —ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ
siyhˆ.

21 —Dsa-mëʹ, jmeeˆ dsooʹ he- jwahnˆ la-. Llooˆ
koö- jmiı̄, niˆ mohˆ la- niˆ jwiī Jerusalén saˆ
hnaahˆ hnähʹ Tää. 22 Saˆ kyuuuhˆ hnähʹ hiji- na-
hnaahˆ hnähʹ. Pero jnäähˆ dsa- judiu, kyuuˆ baˆ
jnäähˆ, hiji- na- hi- hnäähˆ jnäähˆ, jëehˆ ta-laˆ
kihˆ dsa- judiu baˆ jaˆ he- dsa-lääˆ dsa-. 23 Jäˆ
koö- hor~, hiˆ hor~ ja- laˆ naˆ ga-juh-. Hi- dsooʹ
hnaahˆ Tää, hnaayh- lä- hnøøˆ Jmi-lleʹ Na-jngiī
' hiˆ kyaahˆ juˆdsooʹ ka-lähʹ. Jëehˆ Tää hnäâyˆ
dsa- hi- hnaayh- lä-ja-. 24 Jmi-lleʹ baˆ laaˆ Dio.
Lä-jëeˆ hi- hnaayh-, jmeeˆ biiˆ kiyhˆ hnaayh-

kyaah' jmi-llé' hi⁻ kyaah' ju'dsoo' —ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻.

25 —Jnä' man⁻ he⁻ jä⁻ hi⁻ jäyh' Mesía kih', hi⁻ jäh' dsa⁻ chee⁻ Cristo. Wa'ra⁻ jay', hi⁻ he' mi⁻ jnääh' ha⁻ lä⁻ la' lä⁻ jé⁻ juu' la⁻ —ga⁻jäh' dsa⁻ mé' he' siiyh⁻.

26 Mah' ga⁻jäh' Jesús:

—Hi⁻ he' he' jnä' hi⁻ hlëeh⁻ kyaah' hne⁻.

27 Hor⁻ ja⁻ ya⁻ nøø' jnääh' discípulo kyaay'. Peer⁻ ga⁻lä⁻ dsa⁻ dsé⁻ jnääh' ma' ga⁻jëé' jnääh' lä⁻ Jesús juu' kyaah' jaa⁻ dsa⁻ mé'. Pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsé' ma' ngii⁻ juu' hee⁻ juu' ja⁻ ma' llay⁻, hi⁻ he⁻ la' ma' hlëeyh⁻ kyaah' dsa⁻ mé' he'. 28 Jee' ja⁻ ga⁻chih' dsa⁻ mé' mi⁻ dsuu' kiyh' mah' ngaayh' ta⁻ jee' jwii⁻, na⁻ chiiyh' lä⁻ jëé⁻ dsa⁻:

29 —Ma⁻ nøøn' ma⁻ jëén' jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁻ siih⁻ jnä' lä⁻ jé⁻ go⁻ te' he⁻ ma⁻ jmeen'. ¿Che' ja⁻ hi⁻ he' oo⁻ Cristo hi⁻ hii' juu' kih'?

30 Lä⁻ chah' ja⁻ ga⁻ hwëé⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jee' jwii⁻ ja⁻, na⁻ nääy' na⁻ jëéy⁻. 31 Ta⁻ ko⁻ jiih' ja⁻ ma' chuu' jnääh' kyaayh':

—Ta⁻ jwoh', kuh⁻ hih'.

32 Mah' ga⁻ siiyh⁻ jnääh':

—Cha⁻ ba' he⁻ kuhn' he⁻ sa⁻ kyuuh⁻ hnäh'.

33 He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii' jnääh' juu' kih' dsa⁻ kyaah' jnääh':

—¿Che' chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻ ya⁻ ka⁻ he⁻ kuyh'?

34 Mah' ga⁻ jäh' Jesús siiyh⁻ ka⁻ läh':

—He⁻ jmeen' lä⁻ hnøø' hi⁻ ga⁻ chee' jnä' mah' mi⁻ hñaan' ta' kiyh', he⁻ ja⁻ ba' ma' he⁻ jmee⁻ dsa⁻ këén'. 35 ¿Ja⁻ jwah' hnäh', hnøø' ga' kye' sih⁻

mah' chooh' dsa- ta' kih'? Pero jnä' jwahn', chooh' hnäh' nēh' mah' jēē da' hnäh' lä'kaa- jee' tääh' dsa- hi- laa' lä'koo- mi'ju- he- ma-ää- he- ma-le' chooh' dsa-. ³⁶ Hi- chaah- dsa- liyh' ba' jñey'. He- chaayh- dsa- mah' chaa- tää', la' lä'koo- he- chooyh- mi'ju- mah' sa- hee' jih'koh'. Kyaah' lä'ja-, ko-jøh' ba' lä'chaa- llu' hi- ga-jngēē' kyaah' hi- ga-chooh' ta'. ³⁷ Heh' lä' jäh' juu' la-, la' ju'dsoo': "Jñah' ba' hi- jngēē-, hi' jñah' ba' hi- chooh' ta'." ³⁸ Jnä' ga-cheen' hnäh' mah' chooh' hnäh' ta' he- sa- ga-jñeeh' hnäh'. Jñah' ba' ga-kēē' ta' kih', mah' hnäh' ga-taah' hnäh' jee' la' ta' kiyh' mah' koo- chooh' ba' hnäh' ta' ja- —ga-jäh' Jesús siyh'.

³⁹ He-ja- jwēē' samaritano, hi- chaa- jee' jwii- ja- ga-lä-dsoo' dsē' kih' Jesús, lä'koo- ma' ga-nuuy' juu' kih' dsa-mē' hi- ga-jäh': "Lä-jē' ba' he- ma-jmeen' ma-siiyh' jnä'." ⁴⁰ He-ja- ya-nää' samaritano he' ya-jēēy' Jesús mah' ga-chuuy' kyaayh', ga-siiyh':

—Jä' kyaah' jnääh' jee' la-.

He-ja- ga-jäy' to' jmi' jee' ja-. ⁴¹ Jwēē' ga' dsa- ga-lä-dsoo' dsē' ma' ga-nuuy' he- ma' hlēēyh' ja-. ⁴² Lä-jēē' hi- he' ma' siih' dsa-mē' he':

—Ja' ma-la' juu' kyah' hne- jmee- jnääh' dsoo', hñaa' jnääh' ma-nuu' jnääh' juu' kiyh'. Na' ba' ra' si' ma-ñē' jnääh' ma-ra' ju'dsoo', hi- he' he' Cristo, hi- lää- dsa- jmi-gyuu'.

Ga'mi-hlää' Jesús chih- kyaa' jaa- dsa-jøøh' kyaa' rey

43 Ma⁻ngëë' to' jmi^h ja⁻, ya⁻hëë' Jesús jee' ja⁻, ngaayh' ta' Galilea. 44 (Hñii' Jesús ga⁻jäh', jaa⁻ hi⁻ ngëë' juu' kih' Dio jee' jwii⁻ gooy' sa⁻ hnää' dsih'.) 45 Ma' ga⁻llaayh' hwa' Galilea, dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jee' ja⁻ ga⁻heeyh⁻ bih' llu', kih' he⁻ ga⁻jëey' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey' Jesús ma' ga⁻të' jmi^h kuyh⁻ borrego mäh' jwii⁻ Jerusalén. Jëeh' na'nää' dsa⁻ he' ka⁻läh' ma' ga⁻të' jmi^h ja⁻.

46 Koo⁻ ka⁻läh' ga⁻llooy' jwii⁻ Caná he⁻ na⁻heey' hwa' Galilea, jee' ga⁻jmeey' jmi⁻dsë⁻ ba' ga⁻lii' jmi^h mi'jeh'. Jee' jwii⁻ Capernaum ja⁻, ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jøøh' kya⁻ rey hi⁻ ma⁻dsaah' jaa⁻ chih⁻ kya⁻. 47 Lä⁻ ma' ga⁻nuu' dsa⁻jøøh' he' ya⁻hëë' Jesús hwa' Judea jayh' ta' hwa' Galilea, he⁻ja⁻ ñeey' ga⁻mi⁻jëey⁻ mah' ga⁻chuuy' kya⁻ah', ga⁻siyh⁻: —Man' mah' mi'hlääh' chih⁻ kya⁻an' hi⁻ ma⁻kya⁻ dsa⁻juu'.

48 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siyh⁻:

—Sa⁻heeh' hnäh' wa⁻ra⁻ jäh' kih' sa⁻jmeen' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jëeh' hnäh'.

49 —Dsa⁻jøøh' kya⁻an', ma⁻nøøn' ga⁻juh⁻, jää' sa⁻ ga⁻ ma⁻juu' chih⁻ kya⁻an' —ga⁻jäh' dsa⁻jøøh' he' siyh⁻.

50 Mah' ga⁻jäh' Jesús siyh⁻:

—Gwa⁻ah⁻ ba' hne⁻ kyah', chaa⁻ ba' chih⁻ kya⁻ah'.

Dsa⁻jøøh' he' ga⁻jmeey' ba' dsoo' dsëy' ma' ga⁻jäh' Jesús lä⁻ja⁻, mah' ngaayh'. 51 Ni⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻llaayh' kiyh', ya⁻nää' dsa⁻ kya⁻ay' ga⁻mi⁻jëey', mah' ga⁻jmeeyh' juu', ga⁻jäyh':

—Ma⁻jä' ba' kih' chih⁻ kya⁻ah'.

52 Mah' ga'ngii' dsa-jøøh' he' juu' kih' dsa-
kyaay':

—¿Hee' hor~ ga-løø' chaay- llu'?

Mah' ga-jäh' dsa- kyaay':

—Lloo', ko-hi' gyii', ya-hii' llii' kiyh'.

53 Mah' ga-lä'dsooh~ dsë' jmii' chih- he', ja-ba'
hor~ ja- ga-jäh' Jesús: "Chaa- ba' chih- kyaah'."
He-ja- cha-gamiih- ga-lä'dsoo' dsëy' lä'kye- hi-
chaa- cha'neh' kiyh'.

54 Jee' la- ga-të' to' he- jah-gaa- he- ga-jmee'
Jesús, ma' ya-hëëy' hwa' Judea ngaayh' ta' hwa'
Galilea.

5

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih' goo- tü'

1 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta' Jerusalén.
Ma-ja- ma' tääh' dsa- judiu jmii'. 2 Jee' jwii-
Jerusalén chih' koo- na'hyah- jee' dsa-ha' jmii-,
jäh- Ho'haah' kih' Oveja. Jee' ja- chee- Betesda
kyaah' juu' hebreo. Ma' cha- lä'ku' lä'jii' kih'
jmi-too- ja- hña' jee' kih' hoo' na'hii'. 3 Jee' ja- ma'
saa' jwëë' hi- dsaah', hi- tuu', hi- jluuh', kyaah' hi-
sa' le' ngë', ma' jøøy~ he- hor~ jeh' jmii-. 4 Jëeh'
ma' lih' koh' ba' ma' jñaä' jaa- ángel jee' haa' jmii-
ja-, mah' ma' kah- ma' gwëyh-. Ma-la' ma-kah'
ma-gwëh' jmii- ja-, hi- ga-tëë' to-në' dsa-he' neh'
jmii- ja-, dsa-jä' go-te~ kiyh' wa' he- cha- he-
dsoo' he- laay'. 5 Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-nñuh-
hi- ma-hya- gyii'gya' jña' ji-në- dsaah'. 6 Ma'
ga-jëë' Jesús dsa- he' na-kyaay' jee' ja-, ñe- bih'
he- ma-lä-hii' dsaah' dsa- he', mah' ga-siiyh':

—¿Che' hnooh- jä' kyah'? —ga'jäh' Jesús siiyh'.

7—Sa' chaa- ni' jaa- hi- taah' jnä' cha'jmii- na- wa'ra- ga'kah' ga'gwëh'. Jää' ga' jñah' taah- hñii', ja- ga' lloo~ jnä' —ga'jäh' dsa- dsaah' he' siiyh'.

8—Noo- jee' kyaah' na-, kii' jii' kyah' mah' ngë' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

9Lä' chah' ja- ga'jä' kiyh' mah' ga'kooy' jii' kiyh', ngaayh'. Jmii' ja- ma' la' jmii' he- teeh- dsa- dsë'.

10He- ja- ga'jäh' dsa- ta' judiu siiyh' hi- ga'jä' kih' he':

—Jmii' he- teeh- dsa- dsë' ba' na', sa' cha- jwë' kooh' jii' kyah' —ga'jäyh'.

11—Hi- ma- mi- hlää' jnä', hi- he' ma- siih' jnä': “Kii' jii' kyah' mah' ngë'” —ga'jäh' hi- ma' dsaah' he'.

12—¿Hii- na-, hi- ma- siih' hne-: “Kii' jii' kyah' mah' ngë'”? —ga'jäh' dsa- ta' he'.

13Pero dsa- ñuuh- he', sa' ga'lä'kyuuy' hii- he' hi- ga' mi- hlääy', jëeh' Jesús ga'ääh' go- te- jee' kih' jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. 14Ma- ngëë' he- ja-, ga'jee' Jesús dsa- he' ka- läh' jee' chih' gwah' ja- mah' ga' siiyh':

—Jëë' da', na' he- ma- jä' kyah', mo- to- jmee- ga' dso'kye-, mah' sa' jä- he- hliih' ga' në' kyah' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

15Ja- ga' ngooy' na' jmeeyh' juu' kih' dsa- ta' judiu, na' chiiyh':

—Jesús ba' he' hi- ga' mi- hlää' jnä' —ga'jäyh'.

16Kih' he- ja- ba' ja-, ma' hnooh- dsa- ta' he' ha- lä- jwë' jee' ma' jngëëyh' Jesús, jëeh' ma' mi- hlääy' wa' hi- cha- hi- jmii' he- teeh- dsa- dsë'. 17Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Tää` kyaan⁺, jmee⁺ ta' lä`jiih¹ na¹, hi⁺ ja`ba' lä`ja` jmee⁺ jnä` ka`läh[✓].

¹⁸ He`ja` cha`ga`miih⁻ ma' hnooh⁻ dsa`ta' he' ha` lä`jee' ma' jngëëyh¹ Jesús. Ja⁺ ma`la⁺ kih¹ he` sa⁺ ma' høøy⁺ jmi⁺ he` teeh⁻ dsa` dsë¹, lä`kye⁻ kih¹ he` ma' jäyh[✓]: “Dio laa¹ Tää` kyaan⁺,” ma' jmääy⁻ hñiiy[✓] kwee⁻ kyaah¹ Dio.

Jesús jmee⁺ chaq⁻ dsa⁻ tää[✓]

¹⁹ Koo⁻ ka`läh[✓] ga`jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga`siyh⁺:

—Ma`ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hnäh[✓]. Joó[✓] Dio sa⁺ le' jmee¹ ni⁺ miih⁻ jee' tēëy⁻ hñiiy[✓]. He⁻ jēëy[~] jmee⁺ jmiy⁻, he⁻ ja`ba' jmeey⁺. Lä`jē⁺ he` jmee⁺ Tää`, ja`ba' lä`ja` kwee⁻ go`te¹ jmee⁺ Jooy[✓] ka`läh[✓]. ²⁰ Hnäa¹ ba' Tää` Joó[✓], hi⁺ mi`jnääy⁺ kiyh¹ lä`jē⁺ he` jmeey⁺. Pero cha`ga`miih⁻ he` juh`gaa⁻ lä`koh[✓] ga' he` jmeey⁺ la⁻, mi`jnääy⁺ kih¹ Jooy[✓] ta' cha`né, lä`jiih¹ lä`dsaa[~] hoh[✓] hnäh[✓]. ²¹ Ja`ba' lä`koo⁻ mi`jiih[✓] Tää` hi⁻ ma`na`juu[✓], mah¹ jmeey¹ chaay⁻ ka`läh[✓], ja`ba' lä`ja` Jooy[✓] jmeey¹ chaq⁻ lä`jah[✓] hi` hnäay¹. ²² Sa⁺ lla¹ Tää` ta' kih¹ ni⁺ jaa⁻, ga`tooyh⁻ goo⁻ Jooy[✓] ba' mah¹ llay¹ ta' kih¹ lä`jē⁺. ²³ Mah¹ lä`ja` lä`jē⁺ dsa` jmee¹ juuh⁻ kih¹ Joó[✓] Dio lä`koo⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää`. Hi⁻ sa⁺ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ Jooy[✓], sa⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää` hi⁻ ga`cheey¹.

²⁴ Ma`ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hnäh[✓], hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁺ hi⁺ jmeey⁺ dsoo[✓] dsëy¹ kih¹ hi⁻ ga`chee¹ jnä[✓], chaay⁻ tää[✓] ba'. Sa⁺ jä` dso`jwi[✓] né kiyh¹. Lla⁻ he` ma`juuy⁻, ma`tēëyh¹ jee' chaay⁻ tää[✓]. ²⁵ Ma`ra⁺ ju'dsoo[✓] jwëëhn[~] hnäh[✓]. Jä` koo⁻ hor[~], hi⁻ hor[~] ja` la¹ na¹. Ma`tē[✓] jee' nuu¹ lä`jē⁺ hi⁻ na`juu[✓] juu¹ kih¹

Joo' Dio. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ nuu⁺ kiyh⁺, mo⁺so⁺ juuy⁺.
²⁶ Jëeh⁺, Täa⁺, kih⁺ hñii⁺ bih⁺ na⁺jiih⁺. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
 ga⁻kway⁺ jwë⁺ he⁻ na⁺jiih⁺ kih⁺ hñii⁺ Jooy⁺ ka⁻läh⁺.
²⁷ Hi⁺ ga⁻hñaa⁺y⁺ llay⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ laay⁺
 Hi⁻ ga⁻lëë⁺ngo⁺. ²⁸ Ta⁺ jmee⁻ dsa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻
 jwahn⁺ la⁻. Jä⁻ koo⁻ hor[~] nuu⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺
 to⁻høø⁻ tëën⁺ kiyh⁺. ²⁹ Hi⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeë⁺ he⁻
 llu⁺, lä⁻jiiyh⁺ mah⁺ tëëy⁺ jee⁺ chaay⁻ tää⁺. Hi⁺ lä⁻jëë⁺
 hi⁻ ga⁺jmeë⁺ he⁻ hliih⁺, lä⁻jiiyh⁺ mah⁺ dsa⁻näay⁺
 kyaah⁺ dso⁺jwii⁺ ba⁺.

Cha⁻ba⁻he⁻jmeë⁺ju'dsoo⁺kih⁺Joo⁺Dio

³⁰ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le⁺ jmeen⁻ jee⁺ tëën⁻ hñiin⁺.
 Lä⁻koo⁻ te⁺ man⁺ kih⁺ Täa⁺ kyaan⁺, ko⁻ja⁻ ba⁺ te⁺
 llan⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁺. Hi⁺ kyaah⁺ ju'dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺ llan⁺
 ta⁺, jëeh⁺ sa⁺ hnoohn⁻ he⁻ hnoon⁺ hñiin⁺. Hnoohn⁻
 he⁻ hnøø⁺ Täa⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺ jnä⁺ ba⁺. ³¹ Cher⁺ mah⁺
 hñiin⁺ ba⁺ jmeen⁻ ju'dsoo⁺ kin⁺, sa⁺ jmaa⁺ ju'dsoo⁺
 kin⁺ lä⁻ja⁻. ³² Chaa⁻ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ jmeë⁺ ju'dsoo⁺
 kin⁺. Jnä⁺ man⁺, ju'dsoo⁺ he⁻ jmeey⁻ kin⁺, la⁺ dsoo⁺.
³³ Ga⁻cheëh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁺ngii⁺ juu⁺ kih⁺ Jwaa⁻,
 hi⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁺jäyh⁺ ja⁻, la⁺ ju'dsoo⁺. ³⁴ Sa⁺ jmeë⁻
 bii⁺ ki⁺ jnä⁺ ju'dsoo⁺ kih⁺ dsa⁺. He⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺
 ba⁺ ja⁻, he⁻ ga⁺jmeë⁺ Jwaa⁻ ju'dsoo⁺ kin⁺, mah⁺
 lä⁻ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺. ³⁵ Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻
 he⁻ na⁻hih[~] mah⁺ ma⁺ kwa⁺ jmëë⁺. Hi⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻
 hnäh⁺ llu⁺ miih⁻ jmi⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻kway⁺ ja⁻.
³⁶ Pero cha⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ jmeë⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺ he⁻
 juuh⁻ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ ju'dsoo⁺ he⁻ ga⁺jmeë⁺ Jwaa⁻.
 Lä⁻jë⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëeh⁺ Dio jnä⁺ mah⁺ mi⁺ten⁺,
 ja⁻ba⁻ ta⁺ he⁻ jmeen⁻ la⁻, jmeë⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺, Täa⁺
 ba⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺ jnä⁺. ³⁷ Hi⁺ Täa⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺

jnä', ga'jmeey' ju'dsoo' kin' ka-läh'. Ni' koo- hä sa' ga'nũh- hnäh' lä' ma' ga'hleëyh', ni' lä'ja- sa' ga'jēh- hnih'. 38 Hi' ni' sa' ga'jä' juu' kiyh' neh' tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa' heeh' hnäh' kih' hi- ga'cheey'. 39 Ja- hēh- da' hnäh' kwee- lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jēh', laah' hnäh' kyaah' juu' na- chaah- hnäh' tää'. Ja-ba' juu' na- jmee- ju'dsoo' kin' ka-läh'. 40 Ni' lä'ja- sa' hnooh- hnäh' juu' kin' mah' jmeen' chaah- hnäh' tää'.

41 'Ja' he- hnoon' mah' leen' jøh' cha'nē' dsa-. 42 Jnä' kyun- hnäh', man' kwee- sa' hnaah- hnäh' Dio. 43 Jnä' ma-jan- kyaah' mada- kih' Tää', mah' hnäh' sa' heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä' hyoh- dsēy' hñiiy', tää' sa' tääh' hnäh' jmeeh- he' kih' hi- he'. 44 Ha- lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh', jēh' hnooh' hnäh' ha- lä' jee' leeh' hnäh' kaah' cha'nē' dsa-kyaah' hnäh' hi' sa' hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'nē' Dio. 45 Ta' jmee- hnäh' hũdsē- jnä' hnēen- hnäh' cha'nē' Tää' kyaan-. Moisé, hi- kyeh' hnäh' o-jøh- dsē- kih', hi- he' ba' hnēē- hnäh'. 46 Wa'ra- jäh' kih' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'jäh' Moisé, lä'ja- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin' ka-läh'. Jēh', he- ga'siiy' ja-, hlēeh- kin' ba' ja-. 47 Pero cher'mah' sa' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'siiy' ja-, ha- ba' lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh' juu' kin'.

6

*Ga'ääh- Jesús hñä' mil dsa-ñũh-
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)*

1 Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hngaah' ko-taa- jmi' juuh- he- hla- hwa' Galilea, ja-ba' he- jäyh' kih' Tiberia. 2 Jwëë' dsa- ma' chaa- kaah' kiyh', kih' he- ma' jëëy- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeey- lä-koö- hä' ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. 3 Ja-ga' ga-wii' Jesús ta' jee' chih' koö- lle'koh' mah' jee' ja- ga-tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. 4 Jmii' ja- ma-ya-jäh' të' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'. 5 Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' jwërte dsa- hi- ya-nää' mah' ga-siiyh' Felipe:

—¿Ha- ba' dsa'nøøn' dsa-län' miih- he- kuh- dsa- la-?

6 Pero he- ga-jäyh' lä-ja-, he- ma' hnøøy' ma' jëëy' hee- ja- ma' jäh' Felipe. Jëeh' kyuuh- bih' ha- lä- jmeey'. 7 Mah' ga-jäh' Felipe:

—Sa' lee' to' hña-loo' jmi' ta' he- kyaah' län' heñiih- mah' tëë' lä-jëë- dsa- ma' miih'.

8 Mah' ga-jäh' jaa- discípulo kyaay', Andre' øøh- Simón Pee':

9 —Jee' la- hää' jaa- chih- hi- kye- hña' heñiih- he- na-la' kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee' he- oo' kih' lä-jëë- dsa- hi- tääh' na- —ga-jäyh'.

10 —Chiih' lä-jëë- dsa- na-, wa' dsa-taayh' wa' gyay- hwa' —ga-jäh' Jesús.

Jee' ga-taayh' ja-, ma' cha- cha-miih- nuu-. Kih' lä-jëë- dsa- hi- ga-taah' jee' ja-, ma-la' dsa-ñuuh- ma' tee' koö- hña' mil. 11 Ga-ka' Jesús heñiih' ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la- ma-kway' ti'hmaah', ga-jmeey' jwi' heñiih- ja- mah' ga-kwëëyh' discípulo. Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jmee' discípulo kyaah' hi- ma' tääh' hwa'. Hi-

jā-ba' lǟjā- gājmeey' kih' hmooh- mäh' he',
gākwëeyh' dsa- ha- kōo- jiih' ma' hnøø' lǟjaa-
lǟjaay-. ¹² Ma-la- ma-këë' lǟjëë- dsa-, gājmeey'
Jesús mada- kyaa' jnääh' discípulo:

—Juuḥ` hnäh' lǟjë- jwi' he- ma- chaa~ na- mah'
sa- hee'.

¹³ Ma-la- ma-juuḥ' lǟjë- jwi' he- gāchaa' jā-,
gākah' gya-to' sa'miih- jwi' kih' hña' he'ñiih- he-
ma' na-la- kyaaḥ' cebada. ¹⁴ Ma' gājëë' dsa- he',
he- juh- gaa- he- gājmeey' Jesús jee' jā-, gājäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo', hi- na- he' hih' dsa- hi- ngëë-
juu' kih' Dio hi- gājäh' dsa- kih' jä- jmi-gyuu- la-.

¹⁵ Pero ma-liih- ba' Jesús, he- hnøø' dsa- lǟbii'
lǟjaa' ma'tëey' mah' ma'jmäy' rey kyaa'y', he- jā-
kōo- ka-läh' ga-wiyy' ta- lle'koh' ja- mah' ga-jäy'
hñiiy'.

Ga'ngë' Jesús në' jmii-

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ma' ga-nuu- jmi' jā-, ma-la- jnääh' discípulo
ba' ga-jñaä' jnääh' ta- cha'hoo' jmi-juuḥ- jā-.

¹⁷ Ga-tooh' jnääh' neh- na'moo' mah' ga-nøø' jnääh'
' haa' jnääh' jmi-juuḥ- jā-, ta- hngaah' jee' chee-
Capernaum. Ma-na-hoo- go-te' hor- jā- ni-
sa- ga' ma-jah- Jesús. ¹⁸ Pero ja' kōo- lle' tä',
lǟjiih' ga-løø' hlüh- jmii-. ¹⁹ Ma-lä-øø'y' kōo- hña'
jñii' kilómetro në' jmii-, ma' ga-jëë' jnääh' Jesús
ja' ya-jäyh- kih' na'moo', ngëy- në' jmii-, mah'
ga-lä-gah' jnääh'. ²⁰ Pero ga-jäh' Jesús siyh- jnääh'
:

—Jnä' ba' la-, ta- wa' gah' hnäh'.

21 Jā-ga' ga' heeh' jnaäh' lä'kaa- tuh-dsē- jnaäh' neh' na'moo' jā, hi' चाह' ba' ga' tēē' jnaäh' hwa' jee' ga' nøø' jnaäh' jā.

Jwēē' dsa- ga'hnaah- Jesús

22 Ma' ga' jnä' jyoh' jmii', dsa- hi- ma' tääh' ta' hngaah' jee' ga' hwēē- jnaäh' jā, ga' lä' liih', ma' la' jnaäh' discipulo ba' ga' tooh' jnaäh' neh' koo- ba' na'moo' he- ma' hii' jee' jā. 23 Ta' ko- jiih' ja- ga' lloo' jyoh' ga' na'moo' he- ga' hwēē- ta' jee' jwii- Tiberia, ja- ba' koo' jee' ga' taah' hñá' mil dsa- hi- ga' kuh- jee' jā, jee' ga' kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. 24 Ma' ga' jēē' dsa-, mo'so' chaa- Jesús ni' discipulo kyaay' jee' jā, ga' taayh' neh' na'moo' he- ma' hii' jee' jā, ga' nääy' ga' hnääh' Jesús ta' jee' jwii- Capernaum.

Hñii' Jesús laa' he'ñiih' he- jmee' chaa- dsa-

25 Ma' ga' lla' nääy' ta' hngaah' jā, ga' jnääh' Jesús mah' ga' siiyh':

—Ta- jwoh', ¿hee- ba' hor- ma- ñeh' hne'?

26 Mah' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Ma- ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', ma- ya- nääh' hnäh' hnaah' jnä', ja' kih' he- ga' jēēh' hnäh' he- juh- gaa- he- ga' jmeen'. Hnaah' hnäh' jnä' kih' he- ga' kuh' hnäh' lä- jiih' ga' kēē' hnäh' ba' jā.

27 Ta' wa' heē' hoh' hnäh' kih' ma' he- dsa- lla'. Wa' heē' hoh' hnäh' kih' ma' he- sa' lla', he- jmee' chaa- dsa- tää'. He- la- na- ma' he- kwa' Hi- ga' lēē' ngo' la-. Jēēh', Tääh' hi- laa' Dio, ga' hñaaay' jnä' kih' he- la-.

28 Mah' ga' ngii' dsa- he' juu' kiyh':

—¿Hee⁻ na⁻ ga⁺tēē⁺ jnääh⁺ jmeen⁺ mah⁺ jmee⁺ jnääh⁺ lä⁺ hnøø⁺ Dio? —ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

29 —He⁻ la⁻ ba⁺ hnøø⁺ Dio jmeeh⁺ hnäh⁺, he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁺cheey⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús sïyh⁺.

30 —¿Hee⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ heeh⁺ jnääh⁺, mah⁺ jëē⁺ jnääh⁺, ja⁻ ga⁺ jmee⁺ jnääh⁺ dsoo⁺ dsē⁻ jnääh⁺ kyah⁺? ¿Ha⁻ lä⁺ la⁺ he⁻ jmeeh⁺ mah⁺ jëē⁺ jnääh⁺?

31 Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ ga⁺kuyh⁻ maná jee⁺ la⁺ hwa⁺ kii⁻ ja⁻, lä⁺koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “He⁻ñiih⁻ he⁻ ja⁺ gyuu^h ba⁺ ja⁻, ga⁺kwëeh⁺ dsih⁺ mah⁺ ga⁺kuyh⁻” —ga⁺jäh⁺ dsa⁻ sïyh⁺.

32 —Ma⁺ ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, ja⁺ he⁺ Moisé hi⁻ ga⁺kwä⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ ja⁺ gyuu^h. Täa⁻ kyaan⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ kwëeh⁻ hnäh⁺ ma⁺ ra⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ gwa⁺ gyuu^h. 33 Jëeh⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ kwa⁺ Dio, hi⁻ he⁺ he⁺ hi⁻ ga⁺jñaa⁺ gyuu^h, hi⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu^h —ga⁺jäh⁺ Jesús ga⁺sïyh⁺.

34 —Kwëeh⁻ jnääh⁺ tää⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺ sïyh⁺.

35 Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús sïyh⁺:

—Jnä⁺ he⁺ laan⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmee⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, jih⁺koh⁺ sa⁺ jä⁺ lä⁺kyoyh⁺. Lä⁺ ja⁻, hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsē⁻ kin⁺, sa⁺ jä⁺ lä⁺kii⁻ dsēy⁺ jih⁺koh⁺ jih⁺lih⁺. 36 Pero jwëëhn⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ lä⁺koo⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ jää⁺, ma⁻ke⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh⁺ jnä⁺, sa⁺ ma⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺. 37 Ga⁺lä⁺jëē⁻ dsa⁻ hi⁻ taah⁻ Täa⁻ goon⁺, hi⁻ he⁺ go⁻nää⁺ kin⁺. Hi⁺ lä⁺jëē⁻ hi⁻ go⁻nää⁺ kin⁺, sa⁺ bee⁺ jnih⁺. 38 Jëeh⁺, sa⁺ ga⁺jñaan⁺ gyuu^h mah⁺ jmeen⁻ lä⁺ hnoon⁺ hñiin⁺. Ga⁺jñaan⁺ mah⁺

jmeen` lä⁺ hnøø¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä⁺ ba'. 39 Tää` hi⁻ ga⁺chee¹ jnä⁺ hyoh⁻ dsëy¹ lä⁻la⁻ ba'. Sa⁺ hnøøy¹ dsa⁻hëë¹ ki⁻ jnä⁺ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ga⁺taayh⁻ goon⁺ mah⁺ ga⁻lä⁺jëë⁺ ba' hi⁻ he⁺ mi⁺jiihn⁻ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺. 40 Hi⁻ ga⁺chee¹ jnä⁺ hyoh⁻ dsëy¹ lä⁻la⁻. Lä⁻jëë⁺ hi⁻ go⁻nää⁺ kih¹ Jooy⁺ mah¹ jmee⁺ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹, hi⁻ he⁺ ba' jmeey¹ chaa⁻ tää⁺. Mah¹ jnä⁺ ba' mi⁺jiih⁻ jnih⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺ — ga⁺jäh⁺ Jesús siih⁺ dsa⁻ he⁺.

41 He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻ judiu he⁺ cha⁻hääy⁻ hlëeyh⁺ wii⁺ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻ ma⁺ jäyh⁺, laay⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁺jyoo¹ gyuu^h. 42 Lä⁻la⁻ ga⁺jäyh⁺:

—¿Ja¹ he⁺ hi⁻ na⁻ joo⁺ José? Kyuu⁺ ba' jne⁺ cho⁺jmiiy⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ he⁻ jäyh⁺, ga⁺jñaa⁺y¹ gyuu^h?

43 Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ ka⁻läh⁺:

—Tu⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻hääh⁺ jnä⁺. 44 Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le⁺ jä⁺ kih¹ hñii⁺ kyaah⁺ jnä⁺ cher⁺ mah¹ Tää` hi⁻ ga⁺chee¹ jnä⁺ sa⁺ ga⁺taayh⁻ goon⁺. Mah¹ jnä⁺ ba' mi⁺jiih⁻ jnih⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺. 45 Lä⁻la⁻ na⁻sih⁻ koo^h kō⁻llaa⁺ hi⁻ ma⁺ ngëë[~] juu¹ kih¹ Dio llo⁺joo¹: “Dio ba' mi⁻tëë⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻.” Lä⁺ja⁻, lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺nuu⁺ hi⁻ ga⁻lä⁺tëëy⁻ kih¹ Tää, ya⁻nääy⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

46 Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ma⁻jëë⁺ Tää`. Ma⁺la⁺ hi⁻ ja⁺ jee⁺ gya¹ Dio ba', hi⁻ he⁺ ba' ma⁻jëë⁺ Tää`. 47 Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~]hnäh⁺, hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë¹ kin⁺, hi⁻ he⁺ ba' chaa⁻ tää⁺. 48 Jnä⁺ he⁺ laan¹ he⁻ñiih⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. 49 Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ ga⁻kuyh⁻ maná jee⁺ la¹ hwa¹ kii⁻ ja⁻, pero ga⁺juuy¹. 50 Pero hi⁻ la⁻ he⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁺jyoo¹ gyuu^h mah¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺kuh⁻ kiyh¹ mo⁺so⁺ juuy⁺. 51 Jnä⁺ he⁺

laan¹ he^ñi^{ih}- jiih⁺ he- ga[˘]jyoo¹ gyuu^h!. Hi⁻ kuh⁺ kih¹ he^ñi^{ih}- la⁻, chaay⁻ tää[˘] ba[˘]!. He^ñi^{ih}- he⁻ kwa[˘] jnä[˘], la¹ ngo¹ kin⁺. He- ja⁻ kwan[˘] mah¹ lä⁻ja⁻ jmee¹ chaa⁻ lä⁻jë[˘] dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ —ga[˘]jäh[˘] Jesús si^{ih}y^h˘.

52 He-ja⁻ dsa⁻ judiu he[˘] ga[˘]ti⁻ ga[˘]chooy[˘] juu¹ kyaah[˘] øøyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ kwa¹ dsa⁻ na⁻ ngo¹ kih¹ mah¹ kihⁿ? —ga[˘]jäh[˘].

53 Mah¹ ga[˘]jäh[˘] Jesús si^{ih}y^h˘:

—Ma[˘]ra[˘] ju¹dsoo[˘] jwë^ëhn[˘] hnäh[˘], cher[˘]mah¹ sa[˘] ga[˘]kuh¹ hnäh[˘] ngo¹ kih¹ Hi⁻ga[˘]lë^ëngo¹ la⁻, hi⁺ sa[˘] huh¹ hnäh[˘] jma⁻ kiyh¹ ka⁻lä^h˘, sa[˘] të^ëh¹ hnäh[˘] jee¹ jmee¹ chaah⁻ hnäh[˘] tää[˘]. 54 Hi⁻ kuh⁺ ngo¹ kin⁺ mah¹ hi^yh¹ jma⁻ kin⁺ ka⁻lä^h˘, chaay⁻ tää[˘] ba[˘]!. Hi⁺ jnä[˘] mi[˘]jiih¹ jnih[˘] wa[˘]ra⁻ ga[˘]të[˘] jee[˘] llaa[˘] jmi⁻gyuu⁺.

55 Jë^ëh[˘] ngo¹ kin⁺, ko^o- he⁻ la⁻ ba[˘] ma¹ he⁻ jmee¹ chaa⁻ dsa⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h˘ kih¹ hi⁻ hi^h1 jma⁻ kin⁺, ko^o- he⁻ la⁻ ba[˘] jmee¹ chaay⁻. 56 Hi⁻ kuh⁻ ngo¹ kin⁺ mah¹ hi^yh¹ jma⁻ kin⁺ jäy¹ ko^o- hweh⁻ kyaah[˘] jnä[˘] hi⁺ jnä[˘] jän[˘] kyaay^h˘ ka⁻lä^h˘. 57 Tää[˘] hi⁻ na[˘]jiih⁺ ga[˘]chee¹ jnä[˘], hi⁺ jnä[˘] chaan⁻ ta[˘]la[˘] kih¹ Tää[˘]. Ja⁻ba[˘] lä⁻ja⁻, hi⁻ kuh⁺ ki[˘] jnä[˘], ta[˘]la[˘] ki[˘] jnä[˘] ba[˘] chaay⁻.

58 He⁻ la⁻ ja⁻, he^ñi^{ih}- he⁻ ga[˘]jyoo¹ gyuu^h!. Sa[˘] la¹ lä⁻ la¹ maná he⁻ ga[˘]kuh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän[˘] hi⁺ ma[˘]ra[˘] he⁻ ga[˘]juu¹ bih¹!. Pero hi⁻ kuh⁺ he^ñi^{ih}- la⁻, chaay⁻ tää[˘] ga[˘]lä⁻jë[˘] joh[˘] jmi[˘] cha⁻ ba[˘] —ga[˘]jäh[˘] Jesús si^{ih}˘ dsa⁻ he[˘].

59 Lä⁻jë[˘] juu¹ la⁻ ga[˘]kwa[˘] Jesús neh[˘] gwah[˘] mäh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu jee[˘] jwë^ë Capernaum.

Kyaah[˘] juu¹ la⁻ jmee[˘] chaa⁻ dsa⁻ tää[˘]

60 Lắ ma' ga'nuuy' juu' ja-, jwëë' discípulo kyaay' ga'jäh':

—Jwëëh' la' juu' na-. ¿Hii- ga' mo' tih' dsë' nuu' juu' na-?

61 Ñe' ba' Jesús he- ma' tääyh' ma' cha- ma' hääy' kwaat' kih' juu' he- ga'hlëeyh' ja-, he-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ché' ma- toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin-? 62 Ha- ba' lä́ jmeeh' hnäh' ja-, wa'ra- jäh' kih' jëëh' hnäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- wii' ka-läh' jee' ma' gyay' jää'. 63 Jmi-lle' ba' he- jmee' chaa- dsa-, pero jmi-ngo' sa' cha- he- le' jmee' ni' miih-. Lä'jé' juu' he- ma-jwëëhn' hnäh', gwa' kih' jmi-lle' ba' na-, hi- lä'ja- jmee' chaa- dsa-. 64 Pero chaa- ko'llaa' hnäh' hi- sa' ma-jmee' dsoo' dsë' kin- —ga'jäh' Jesús.

Jëëh' ma-kyuu- bih' jää' hii- na- hi- sa- lä-dsoo' dsë' kiyh', hi- kyuy' hii- na- hi- ngëey' kih' dsa'.

65 Mah' ga'jäyh' ka-läh':

—He-ja- ba' na- ma-jwëëhn' hnäh': “Ni' jaa- sa' le' jä' kih' hñii' ki' jnä' cher'mah' sa' ga'taah- Tää' goon’.”

66 Ma-ngëë' ma-jäyh' lä'ja-, jwëë' discípulo kyaay' ga'biyy' kih', mo'so' ga'jmeey' ko-jøh' kyaayh'. 67 Ja-ga' ga'siiyh' lä'jëë' gya-tuu' jnääh' discípulo kyaay':

—¿Ché' hnooh- hnäh' go'nääh' hnäh' ka-läh' lä'na-?

68 He-ja- ga'jäh' Simón Pee':

—Dsa-jøøh' kyaan-, hii- ga' na- kih' dsa'nøø' jnääh'. Jaa- hne- ba' kyeh' juu' he- jmee' chaa-

dsa- tää' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. 69 Ma-dsoo' ba' dsë- jnääh' kyah', ma-ñe' ba' jnääh' hne- he' Cristo, Joõ' Dio jiih- —ga-jäh' Pee' siiyh-.

70 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ja' ga-lleehn- lä-jëë- gya-tuu' hnäh' mah' jaa- jee' lä-jëë- hnäh' laa' dsa- kyaa' hi-sa-llu'? —ga-jäh' Jesús siiyh-.

71 He- ma' hlëeyh- kih' Juda Iscariote, joõ' Simón ba' ja-. Jëeh' Juda he', hi- ga-ngëey' këë- ga', ma' laa' jaa- kih' jee' lä-jëë- gya-tuu' jnääh'.

7

Øøh- Jesús sa- ma' heeh' kiyh'

1 Ma-ngëë' he- ja-, ma' ngë- Jesús hwa' Galilea. Mo-so- ma' hnøoy' ma' ngëey' ta- Judea, jëeh' dsa- judiu ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' jngëeyh'.

2 Ma-ya-jäh- të' jmi' kih' dsa- judiu, he- ma' hiiy- hmiih- jee' dsa-taayh- ma' të- jmi'. 3 He-ja- ga-jäh' øøyh- siiyh-:

—Gwa- hne- ka-läh' ta- Judea, mah' jëë' discípulo kyaa' hi- tääh' jee' oo- ha- lä- la' he- juh-gaa- he- jmeeh-. 4 Jëeh', jaa- hi- hnøø' mi-jnää- hñii', sa- jmeey- ta' kiyh' jee' na-hmää'. Hne- ma-løøh- jmeeh- lä-jë- he- na-, mi-jnää' hñaa' cha'në' lä-jëë- dsa- jmi-gyuu- —ga-jäh' øøyh- siiyh- Jesús.

5 Jëeh', ni- ga- øøyh- sa- ma' heeh' kiyh'. 6 Ja-ga- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Sa- ga- ma-ja- jmi' kin-, pero kyah' hnäh', wa' he- cha- he- jmi' ba' llu' kyah' hnäh'. 7 Dsa- hi- chaa- jmi-gyuu- la- sa- le' jmeey' na-høøyh' kyah'

hnäh'. Pero jnä' na-hääh', kih' he- mi-jnään' he- jmeey' he- hlih'. ⁸ Go-nää' ba' hnäh' jee' të- jmii' ja-. Pero jnä' sa- niin', jëeh' sa' ga' ma-dsëë' jmii' kin'.

⁹ Ma-ngëë' ma-jäh' lä-ja-, ga-jäy' ta' Galilea ba'.

Ma' ga-të' jmii' jwii' Jerusalén ñee' Jesús

¹⁰ Ma-ngëë' ma-nää' øøyh-, ngoo' ba' Jesús jee' të- jmii' ja-. Pero sa' ngooy' jnä'hä' mah' sa' jëë' dsih'. ¹¹ Pero dsa- judiu ma' hnaayh- Jesús jee' të- jmii' ja-, ma' jäyh':

—¿Na' hi- he'?

¹² Dsa- hi- ma' tääh' jee' jmii' ja- ma' hlëeyh- juu' hii-, ma' cha- ma' hääh' Jesús. Ma' jäh' jwëë' dsa-:

—Dsa- lluu' ba' he'.

Pero jñah' ma' jäh':

—Jah-ha', koo- mi-gaay- dsa- ba'.

¹³ Pero ni- jaa- dsa- sa' ma' hlëeh- jnä'hä' kih' Jesús, kih' he- ma' gayh- dsa-ta'.

¹⁴ Ma-të' to-dsaah- jmii', ja-ga' ngoo' Jesús jee' ma' chih' gwah- mah' ga-løoy' hlëeyh- dsa-.

¹⁵ Peer- ga-lä-dsaa- dsë' dsa- judiu, mah' ma' jäyh':

—Ha- lä-ja- he- kyuuh- dsa- na- cha-miih- hi- sa' cha- jee' ñeey' ga-mi-tëey- hñiiy'.

¹⁶ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kih' dsa- he':

—Ja- he- la' kin- nuuh- he- kwan- la-, la' kih' hi- ga-chee' jnä' ba'. ¹⁷ Hi- lla- dsë' jmee' lä- hnøø' Dio, lä-kyuuhyh- ha- lä- la' nuuh- he- kwan- la-, che' he- gwa- kih' Dio, o che' he- hlëehn' kwaat- kin- ba'.

¹⁸ Hi- hlëeh- kwaat- kih' hñii', he- hnooyh- ha- lä- jee' jmäy' hñiiy' jøøh' ba' ja-. Pero hi- hnooh- ha-

lä⁻ jee' jmääy' jøøh' hi⁻ ga⁻ chee' jnä', hi⁻ he' ba' hi⁻ hlëeh⁻ ju'dsoo'. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ hlääyh⁻ kyaah' juu' kiyh'.

¹⁹ ¿Ja' ga⁻ kwëeh' ba' Moisé hnäh' ley mah' ni⁻ jaa⁻ hnäh' sa⁻ ga⁻ mi⁻ teh⁻ hnäh'? ¿He⁻ la' hnooh⁻ hnäh' jngëeh' jnä'?

²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeh' jwëë' dsa⁻ he':

—Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jngëeh' hne⁻. Hi⁻ sa⁻ llu' ba' na⁻ hää' tuh⁻ hoh'.

²¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh' Jesús siiyh⁻:

—Ga⁻ lä⁻ jëë⁻ ba' hnäh' ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ hoh' kih' ga⁻ jëeh⁻ hnäh' ga⁻ jmeen' koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻.

²² Dsoo' ba' jäh' jne' Moisé ga⁻ lla' nuuh⁻ he⁻ uu⁻ jmi⁻ ngo' jnän. (Pero ja⁻ he' Moisé hi⁻ ga⁻ lla' nuuh⁻ ja⁻, ko⁻ ja⁻ ma⁻ nøø' kih' dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jää' ga⁻ kih' Moisé.) Mah' tuh⁻ hnäh' jmi⁻ ngo' kih' dsa⁻ ñnuuh⁻ lä⁻ kye⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë'. ²³ Heeh' ba' hnäh' he⁻ uu⁻ jmi⁻ ngo' kih' gyuu⁻ ñnuuh⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë' mah' mi⁻ teh⁻ hnäh' lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ ley kih' Moisé. ¿He⁻ la' ja⁻ hnee⁻ hnäh' kyaah' jnä', kih' he⁻ ga⁻ mi⁻ hlään' jaa⁻ dsa⁻ ñnuuh⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë'? ²⁴ Ta⁻ ka⁻ hnäh' kwaat⁻ kih' dsa⁻ lä⁻ koo⁻ la' hu⁻ dsë⁻ kyah' hnäh', kye⁻ hnäh' kwaat⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ ju'dsoo' ba' —ga⁻ jäh' Jesús.

Ga⁻ jmeeh' Jesús juu' ha⁻ ta⁻ jay'

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh' ko⁻ llaa' dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ Jerusalén:

—¿Ja' hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ dsa⁻ mah' jngëëyh'? ²⁶ ¿Ja' hi⁻ he' na⁻ cheh' hlëeh⁻ to⁻ lo⁻ nē' lä⁻ jëë⁻ dsa⁻, hi⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hlëëyh⁻ ni⁻ miih⁻?

¿Che' jahn' dsoo' ma' heeh' dsa' ta' he' laay' Cristo?
 27 Pero dsa' la-, ñe' ba' jne' ha' chaay-. Hi' wa'ra-
 ga'të' jee' ja' Cristo, ni' jaa' sa' ñe' ha' ta' jäy'.

28 Lä' koo' ma' ga' nuu' Jesús lä' ja-, lä'
 ma' cheyh' ja' hlëëyh' dsa' jee' chih' gwah' ja-,
 ga' hlëëyh' koo' ki' gaa-:

—Jwah' hnäh' kyuu' jnä', hi' ñeh' hnäh' ha'
 chaan-. Pero sa' ma' jan' jee' tēn- hñiin'. Hi' h'
 hi' ga' chee' jnä' jmee' ju' dsoo' jmah'. Hi' he' sa'
 kyuu' hnäh'. 29 Pero jnä' kyuu' jnih', jëeh' kih'
 bih' ya' hēen'. Hi' he' ba' ga' chee' jnä' —ga' jäh'
 Jesús.

30 He' ja- hnø' dsa' ma' saayh', pero ni' jaa' sa'
 ga' tuu' dsē' ma' choo' goo-, jëeh' sa' ga' ma'të'
 hor' kiyh'. 31 Jwë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja-
 ga' lä' dsoo' dsē' kiyh'.

—Wa'ra- ja' Cristo, ¿che' hi' he' ga' jmee'
 cha-ga'miih- he' juh-gaa- lä' koh' ga' dsa' la-?
 —ga' jäh' ko'llaa'.

Ga' lä' hnø' dsa' fariseo ma' saah' Jesús

32 Lä' ma' ga' nuu' dsa' fariseo he', he' hlëeh'
 dsa' lä' ja- kiyh', he' ja- ga' jmeey' mada' ko' jøh'
 kyaah' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa- mah' sooh' poo-
 kyaa' gwah' kiyh'. 33 Mah' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Miih- jmi' ga' gyan' kyaah' hnäh', naah' ba'
 jnä' kih' hi' ga' chee' jnä'. 34 Ja' ga' hnaah' hnäh'
 jnä', pero mo' so' jnääh' jnä'. Mo' so' le' go'nääh'
 hnäh' ha' jee' naahn- —ga' jäh' Jesús.

35 Dsa' fariseo he' ga' lø' ngiiy' juu' kih'
 dsa' kyaayh':

—¿Ha- ta⁺ dsaah⁺ hi- na- mah⁺ mo⁺so⁺ jnääh⁺ jnih⁺? ¿Che' dsaayh⁺ lä⁻kaa- jee' tääh⁺ dsa-goo⁻ jne' hi- na-saa- na-jñee' jee' kih⁺ dsa- griego mah⁺ dsa-hlëeyh⁺ lä⁻kye- dsa- griego? ³⁶ ¿Hee- ba' hnøø⁺ jäh⁺ juu' he- ma-hlëeyh⁺ na-: “Ja- ga' hnaah⁺ hnäh⁺ jnä⁺, pero mo⁺so⁺ jnääh⁺ hnäh⁺ jnä⁺, mo⁺so⁺ le' go'nääh⁺ hnäh⁺ jee' naahn⁻”?

Jesús kwa⁺ jmii⁻ he- jmee⁺ chaq⁻ dsa- tää⁺

³⁷ Hih⁺ ga' ma'ja⁻, la⁺ jmii⁺ juuh⁻ kyaah⁺ jee' ga⁻dsaa⁺ jmii⁺ ja⁻. Ga⁻noo⁻ Jesús mah⁺ ga⁻hlëeyh⁺ kyaah⁺ cha-miih⁻ be⁺:

—Cher'mah⁺ chaq⁻ hi- lä⁻kii- dsë⁺, wa' jäy⁻ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ wa' hiyh⁺ jmii⁻ he- kwan⁻. ³⁸ Le' kiyh⁺, lä⁻koo⁻ na-sii⁻ juu' kih⁺ Dio, hi- jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kin⁺, lä⁻koo⁻ jmi⁻juuh⁻ he- na'jiih⁺ hya⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺—ga⁻jäh⁺ Jesús.

³⁹ He- ga-jäyh⁺ lä⁻ja- ga⁻hlëeyh⁺ kih⁺ Jmi-llë⁺ Na-jngii⁺ he- hyoh⁺ dsa- hi- jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺. Jmii⁺ ja- sa⁺ ga' ma-ja⁻ Jmi-llë⁺ Na-jngii⁺, jëeh⁺ sa⁺ ga' ma-saah⁺ Jesús gyuu⁺ mah⁺ leey⁺ jøøh⁺.

Ga⁻tee⁺ ga⁻jëë⁺ dsa- kwaat⁻ kih⁺ Jesús

⁴⁰ Ma' ga⁻nuu⁺ dsa- hi- ma' tääh⁺ jee' ja- juu' kih⁺ Jesús, ko⁻llaa⁺ dsa- he' ma' jäh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju'dsoo⁺, hi- la- he' hi- ngëë⁻ juu' kih⁺ Dio hi- hii⁺ juu' kih⁺.

⁴¹ Hi⁻ jaa⁻ ma' jäh⁺:

—Hi⁻ he' he' Cristo.

Pero jñah⁺ ma' jäh⁺:

—¿Ha- lä⁻ la⁺ juu' ja⁻, heh⁺ ya-hëë⁺ jaa⁻ dsa- Galilea leë⁺ Cristo? ⁴² ¿Ja⁺ jäh⁺ juu' kih⁺ Dio, sa'ju⁻ kih⁺ David ba' ya-hëë⁺ hi- laa⁺ Cristo? Hi⁻ ja⁻ba⁻

jwiī- mäh- he- chee- Belén jee' ma' chaa- David, jee' ja- ba' ya-hëë' Cristo.

⁴³ He- ja- ga-laa' to' naä' dsa- kwaat~ kih' Jesús.

⁴⁴ Ko-llaa' dsa- he' hnøø' ma' saayh' pero ni' jaa- sa' ga-tuu- dsë' ma' choo' goo-.

Sa' ga-heeh- dsa-ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Ja' ga' ga' naä' poo- he' jee' ma' tääh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' dsa- fariseo. Mah' ga-jäh' dsa-kaah' he' siiyh':

—¿He-la' sa' ma-teeyh' ta' la'?

⁴⁶ He- ja- ga-jäh' poo- he' siiyh':

—Ni' koø- hä' sa' ma-hlëeh' ni' jaa- dsa-ñuuh- lä-koø- hlëeh' dsa- he'.

⁴⁷ He- ja- ga-jäh' fariseo he' siiyh':

—¿Che' lä-kye- hnäh' ma-lä-gah' hnäh' juu' kiyh'? ⁴⁸ Ni' jaa- jnääh' dsa-ta' ni' dsa- fariseo ma-heeh' jnääh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä-jëë' dsa- hi- tääh' na-, hi- sa' kyuuh~ ley, kyaayh' dso'jwii' —ga-jäh' dsa-ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hi- ma' laa' dsa-kyaaayh', hi- ñee' koø- hä' ta-la' hwë' jee' ma' gya' Jesús, ga-jäyh' siiyh':

⁵¹ —Lä-koø- jäh' ley jnän' sa' le' cheen' dso'jwii' ne' kih' dsa', cher'mah' jää' sa' ga' ma-nuuñ' kwee- juu' kiyh' mah' lä-ngëë' jne' hee- na- he- ma-jmeey'.

⁵² Mah' ga-jeeh- dsa- he' juu' kiyh', ga-siiyh':

—¿Che' laah' hne- dsa- galileo ka-läh'? Hnøøh ' da' kwee- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' jëë' da', jih'koh' sa' ma-ya-hëë~ ni' jaa- hwa' Galilea hi- ngëë' juu' kih' Dio.

53 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁺jëë⁺ ba' ga⁻nää` ta⁺ kih⁺.

8

Dsa⁻më' hi⁻ ga⁺jaa' kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻

¹ Pero Jesús ngoo⁺ ta⁺ lle⁺koh' he⁻ chee⁻ Olivo.

² Ma' ga⁺jnä⁺ jyoh' jmü', ngooy⁺ ta⁺ jee' chih⁺ gwah⁺. Hi⁺ jwëë' dsa⁻ na⁻nää⁺ jee' ma' cheyh⁺ ja⁻. Jee' ja⁻ ga⁻gyay⁻ ga⁻hlëëyh⁺ dsa⁻. ³ Hor[~] ja⁻ ya⁻nää⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah' fariseo, ya⁻jääy⁺ jaa⁻ dsa⁻më' hi⁻ ga⁺jaa' kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻, mah⁺ ga⁻cheeyh⁻ jee' to⁺dsaah⁺ ja⁻. ⁴ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh⁺, dsa⁻më' na⁻ ma⁻jaa⁺ kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻. ⁵ Lä⁻koo⁻ lle⁻ ley jnän', ga⁻jmeë' Moisé hih⁺ jngëëhn' kyaah' kuü' dsa⁻më' hi⁻ jmeë' lä⁻na⁻. Ha⁻ gah⁻ hne⁻, ha⁻ lä⁻ jwah⁺.

⁶ He⁻ ma' kay[~] dsë⁺ Jesús ba' ja⁻, hnøøy⁺ ha⁻ lä⁻ jee' ma' hniy⁺ kiyh⁺. Pero Jesús ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁺ mah⁺ ga⁻løøy⁺ siiy⁺ hwa⁺ kyaah' cha'gooy⁻. ⁷ Pero na⁻ ba' tääyh' chuuy⁺ kyaah' Jesús, ja⁻ ga⁻ ga⁻nooy⁻ ka⁻läh⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Hih⁺ hnäh⁺ hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ dso'kye⁻ kih⁺, hi⁻ he⁺ to⁻ nē⁻ wa⁺ te⁺ kuü' kiyh⁺.

⁸ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁺ mah⁺ ga⁻siiy⁺ hwa⁺ lä⁻hmëë'. ⁹ Ma' ga⁻nuuy⁺ lä⁻ja⁻, ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ ba' ga⁻løø⁺ ga⁻nää⁺ ma' ga⁻lä⁻liiyh⁻ hni[~] huu⁺dsë⁻ kiyh⁺. Ga⁻løø⁺ hi⁻ kaah⁺ lä⁻kye⁻ hi⁻ mäh⁺ ga⁻nää⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jä⁺ ma⁻lä⁻ Jesús kyaah' dsa⁻më' hi⁻ ga⁻cheeyh⁻ cha⁻nëy'. ¹⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús jee' ma' gya⁺, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻mëʹ, ¿na⁻ hi⁻ ma⁻ hnäh⁻ kyah⁴? ¿Che⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma⁻taah⁻ hne⁻ dso⁻jwäh⁻? —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻.

11 —Ni⁻ jaa⁻ Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh⁻ dsa⁻mëʹ he⁻ siyh⁻.

—Ni⁻ jnäʹ sa⁻ taahn⁻ hne⁻ dso⁻jwäh⁻. Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah⁴, mo⁻to⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻.

Jesús laa⁻ waʹje⁻ kih⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻

12 Ga⁻løø⁻ ka⁻läh⁻ Jesús hlëeh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻:

—Jnäʹ he⁻ laan⁻ waʹje⁻ kih⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻. Hi⁻ nuu⁻ kin⁻, mo⁻so⁻ ngëy⁻ jwëʹ hlih⁻. Lä⁻cha⁻ waʹje⁻ kiyh⁻, he⁻ jmee⁻ chaay⁻.

13 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ fariseo siyh⁻:

—Ju⁻dsooʹ he⁻ jmeeh⁻ na⁻, la⁻ kyah⁴ hñaah⁻ ba⁻ hne⁻. He⁻ja⁻ sa⁻ la⁻ dsooʹ juu⁻ kyah⁴.

14 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Ma⁻ke⁻ jmeen⁻ ju⁻dsooʹ ki⁻ hñiin⁻, pero ma⁻ra⁻ he⁻ la⁻ dsooʹ juu⁻ he⁻ jwahn⁻, jëeh⁻ jnäʹ ba⁻ man⁻ ha⁻ na⁻ jan⁻ hi⁻ ha⁻ na⁻ naahn⁻. Pero hnäh⁻, sa⁻ ñeh⁻ hnäh⁻ ha⁻ na⁻ jan⁻ hi⁻ ha⁻ ta⁻ naahn⁻. 15 Hnäh⁻ kah⁻ kwaat⁻ lä⁻koø⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ kyah⁴ hnäh⁻. Pero jnäʹ sa⁻ kan⁻ kwaat⁻ kih⁻ ni⁻ jaa⁻. 16 Hi⁻ ma⁻ kan⁻ kwaat⁻ kih⁻ dsa⁻, jmeen⁻ lä⁻ hnøø⁻ ju⁻dsooʹ ba⁻. Jëeh⁻ sa⁻ jmeen⁻ hñiin⁻, jmeen⁻ kyaah⁻ Tää⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnäʹ. 17 Hi⁻ në⁻ ley jnän⁻ na⁻si⁻, kyaah⁻ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ hlëeh⁻ koø⁻ ba⁻ juu⁻, he⁻ja⁻ ba⁻ la⁻ ju⁻dsooʹ. 18 Jnäʹ jmeen⁻ ju⁻dsooʹ kin⁻ hi⁻ Tää⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnäʹ, jmeey⁻ ju⁻dsooʹ kin⁻ ka⁻läh⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

19 —¿Na⁻ ba' Tää` kyaah¹? —ga⁻jäh' dsa⁻ he' siiyh⁺.

Mah¹ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Hnäḥ' sa⁺ kyuuḥ⁺ jnä', ni⁺ Tää` kyaan⁺ sa⁺ kyuuḥ⁺. Wa'ra⁻ jäh' kih¹ kyuuḥ⁺ jnä', ja⁻ba' lä'ja⁻ kyuuḥ⁺ hnäh' Tää` kyaan⁺.

20 Juu¹ la⁻ ma' kwa⁺ Jesús lä⁻koo⁻ ma' hlēyḥ~ dsa⁻ jee' ma' chih¹ gwah⁺, koo' jee' ma' tooh⁻ dsa⁻ kuu'. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁻saayh¹ jee' ja⁻, jēeh' sa⁺ ga' ma-lloo¹ hor~ kiyh¹.

Ga⁻jäh' Jesús: “Sa⁺ le' go'nääh¹ hnäh' ha⁻ jee' naahn⁻”

21 Koo⁻ ka-läh' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺:

—Hii⁻ jnä' naahn⁻. Ha⁻ jee' naahn⁻ sa⁺ le' go'nääh¹ hnäh'. Hi⁺ hnäh' hnaah¹ ga' jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä' ma-kyaah¹ na⁻ ba' hnäh' dso'kye⁻ kyah¹ hnäh'.

22 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' dsa⁻ judiu:

—¿Che' jngēyḥ¹ hñiiy' he⁻ja⁻ jäh' lä'na⁻: “Ha⁻ jee' naahn⁻ sa⁺ le' go'nääh¹ hnäh'”?

23 Mah¹ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺:

—Dsa⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻ ba' hnäh', jnä' laan¹ kih¹ gyuuḥ¹ jmi⁻gyuu⁺. Laah¹ hnäh' hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, pero jnä' sa⁺ laan¹ kih¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. 24 He⁻ja⁻ ba' na⁻ he⁻ ma-jwēēhn¹ hnäh', juuh' hnäh' lä' ma-kyaah¹ na⁻ ba' hnäh' dso'kye⁻ kyah¹ hnäh'. Jēeh' cher'mah¹ sa⁺ heeh⁻ hnäh' kin⁺, he⁻ laan¹ lä'koo⁻ ma-jwēēhn¹ hnäh', juuh' hnäh' kyaah¹ dso'kye⁻ kyah¹ hnäh' —ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺.

25 —¿Hee⁻ ba' laah¹ hne⁻, hii⁻ ba' hne⁻ ja⁻? —ga⁻jäh' dsa⁻ he'.

He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Lä- ma' to-në' ga-jwëëhn' hnäh' hij- laan'.
 26 Cha- cha-miih- he- jwëëhn- hnäh' hi- lä-ja- he-
 kan` kwaat~ kyah' hnäh'. Hih' hi- ga-chee' jnä',
 hlëëyh' ju'dsoo'. Hi- lä-jë- he- ga-nuun' kiyh', he-
 ja- ba' hlëëhn' dsa- jmi-gyuu'.

27 Kih' Täa- ba' ja- ma' hlëëh- Jesús, pero sa-
 ga-lä-ngëë' dsa- he'. 28 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Wa-ra- ga-chaah' hnäh' gyuuh' Hi-ga-lëë'ngo'
 la-, ja-ga- lä-ñeh' hnäh' hij- jnä' hi- lä-ñeh' hnäh'
 sa- cha- ni- koo- he- jmeen- jee' tëen- hñiin'.
 Jwëëhn- hnäh' lä-koo- te' he- ga-mi-tëë- Täa' jnä',
 ko-ja- ba' te' he- hlëëhn'. 29 Jëeh' ma-ra- he- kyaah'
 ba' jnä' hi- ga-chee' jnä'. Sa- ga-beey' jnä' mah'
 jän- hñiin', jëeh' jnä' lä- ma' jmeen- ja- ba' lä-jë- he-
 tih- dsëy'—ga-jäh' Jesús siyh'.

30 Lä-koo- ma' ga-hlëëyh' lä-ja-, jwëë' dsa-
 ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

Hij- laa' joo' Dio hi- hij- na-hnëë' kyaah' dso'kye-

31 He-ja- ga-siuh' Jesús lä-jëë- dsa- judiu hi-
 ga-lä-dsoo' dsë' kiyh':

—Cher'mah' ga-høøh' hnäh' juu' kin-, leeh'
 hnäh' ma-ra- discípulo kyaan'. 32 Hi- lä-kyuuh-
 hnäh' ju'dsoo', hi- kyaah' ju'dsoo' kin- lääh' hnäh'.

33 Mah' ga-jëeh- dsa- he' juu' kiyh':

—Sa'ju- kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sa-
 ma-jä' jnääh' lä-koo- jaa- hi- na-hnëë'. Ha- lä-ja-
 he- jawah' hne-, lääh' jnääh'.

34 Mah' ga-jäh' Jesús siyh- ka-läh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', lä-jëë- hi-
 jmee- dso'kye-, na-hnëëy' kyaah' ja- ba' dso'kye-

ja-. ³⁵ Dsa- hi- na-hnëë' jmee+ ta', lä+ ma- na-hnëëy' ja-ba' kih' dsa-jmuy', jih'koh' sa- leey' jooy'. Pero hi- laa' jooy', lä+ ma-laa' ja-ba' kyaay'. ³⁶ He-ja- cher'mah' Jooy' ga-läay' hnäh' jee' na-hnëeh' hnäh', ma-ra' ju'dsoo' ma-laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma+ ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju- kih' Abraham. Pero jmeeh- hnäh' bii' jngëeh' jnä', kih' he- sa- hiih' hnäh' heeh' juu' kin+. ³⁸ Jnä' hlëehn' he- ma-jëen' kih' Täa' kyaan+ ba', mah' hnäh' jmeeh- he- ma-nuuh- hnäh' kih' täa' kyaah' —ga-jäh' Jesús siyh+.

³⁹ He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Täa' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Wa-ra- jäh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh- hnäh' lä-koö- ga-jmeey'. ⁴⁰ Ma-hlëeh' ba' jnä' ju'dsoo' lä-koö- ga-nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' jngëeh' jnä'. ¿Ché' ga-jmee' Abraham lä-ja-? ⁴¹ Jmeeh- hnäh' lä-koö- jmee+ täa' kyaah' ba' hnäh' na- —ga-jäh' Jesús siyh+.

—Sa- laa' jnääh' joo' wa' hi- cha- hi-. Chaa- ba' jaa- Täa' kyaa' jnääh'. Hi- he' hñii' Dio —ga-jäh' dsa- he' siyh' Jesús.

⁴² He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Wa-ra- jäh' kih' Dio laa' Täa' kyaah' hnäh', ma' lä-hnaah+ jnä'. Jëeh' jnä', ya-hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja- he- jan' jee' tëen- hñiin+. Hñiiy' ga-cheey' jnä', he-ja- jan'. ⁴³ Kih' he- sa- hnooh- hnäh' nuuh' juu' kin+, he-ja- sa- hii- lä-ngëeh' hnäh' juu' he- hlëehn' la-. ⁴⁴ Jëeh', hi-sa'llu'

laa¹ tää¹ kyaah¹ hnäh¹ he⁻ja⁻ hnooh⁻ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻koō⁻ hnøøy¹. Jëeh¹, hi⁻ he¹ ga⁻løø¹ jngëeh⁻ dsa⁻ lä⁻ ma¹ to⁻në¹. Sa⁻ ga⁻jäy¹ kyaah¹ ju'dsoo¹, kih¹ he⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ ju'dsoo¹ kiyh¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻juuy¹, juu¹ kih¹ hñii¹ bih¹ hlëeyh¹, jëeh¹ laay¹ ta⁻juu¹ dso¹, hi⁻ laay¹ juu¹ ta⁻juu¹. ⁴⁵ Kih¹ he⁻ hlëehn¹ he⁻ la¹ ju'dsoo¹, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻ sa⁻ heeh¹ hnäh¹ kin⁻. ⁴⁶ Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ le¹ bääh⁻ jnä¹ kyaah¹ dso¹kye⁻. Lä⁻ja⁻, cher¹mah¹ hlëehn¹ ba¹ jnä¹ ju'dsoo¹, ¿he⁻la¹ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kin⁻? ⁴⁷ Hi⁻ laa¹ kyaa¹ Dio, juu¹ kih¹ Dio ba¹ nuuy⁻. Pero sa⁻ laah¹ hnäh¹ kyaa¹ Dio, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻ sa⁻ nuuh⁻ hnäh¹ juu¹ kiyh¹ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻.

Ma' chaa⁻ ba' Jesús jää¹ lä⁻koh¹ ga' Abraham

⁴⁸ Mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻ judiu he¹ siiyh⁻:

—Të⁻ ba¹ juu¹ kyaa¹ jnääh¹, hne⁻ laah¹ jaa⁻ samaritano hi⁻ kyaah¹ jmi⁻lle¹ hliih¹.

⁴⁹ Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Sa⁻ kyaahn¹ jmi⁻lle¹ hliih¹. Jee¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻, jmeen⁻ he¹ kih¹ Tää¹ kyaan⁻ ba¹. Mah¹ hnäh¹, sa⁻ taah¹ jnä¹ ta¹. ⁵⁰ Sa⁻ hnoohn⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ leen¹ jøøhn¹, pero chaa⁻ ba¹ jaa⁻ hi⁻ hnooh⁻ kin⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ leen¹ jøøhn¹, hi⁻ he¹ ba¹ lla¹ ta¹. ⁵¹ Ma⁻ra⁻ ju'dsoo¹ jwëehn⁻ hnäh¹, hi⁻ høø⁻ juu¹ kin⁻ mo⁻so⁻ juuy¹ jih¹koh¹.

⁵² Koō⁻ ka⁻läh¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻ judiu he¹ siiyh⁻:

—Na¹ ba¹ ra¹ si⁻, ñe¹ jnääh¹, jääh⁻ hne⁻ jmi⁻lle¹ hliih¹. Ga⁻juu¹ ba¹ Abraham, hi⁻ ga⁻juu¹ ba¹ lä⁻jë⁻ hi⁻ ma¹ ngëe⁻ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹. Mah¹ hne⁻ jwah¹: “Hi⁻ høø⁻ juu¹ kin⁻ sa⁻ juuy¹ jih¹koh¹.”

⁵³ ¿Che¹ jøøh¹ ga¹ hne⁻, lä⁻koh¹ ga¹ Abraham, dsa⁻

ma-gyuh-jnän, hi-ga'juu'? Hi-ga'juu' ba'lä'jēē' hi-má ngēē' juu' kih' Dio. ¿Hi-na-jmāäh' hñaa'h'? —ga-jäh' dsa-judiu he'siiyh'.

54 —Wa'ra-jäh' kih' jnä-jmāän' hñiin' jøøh', sa-jmää' ni-miih- lä'ja-. Täa' kyaan' ba' he', hi-jmää' jnä-jøøhn', hi-jwah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. 55 Pero sa-kyuuh' hnäh' hi-he', jnä' ba-kyuu' jnih'. Cher'mah' ga-jwahn' sa-kyuu' jnih', jmāän' hñiin' jaa- hi-ta'juu', lä'koō- laah' hnäh' ta'juu' dso'. Pero jnä' kyuu' jnih', hi-høøn' juu' kiyh'. 56 Abraham, dsa-ma-gyuh-jnän, ma'jēē-dsēy' lä'koō- ma'jøøy' he-lloo' koō- jmii' jēēy' jnä', hi-ga'jēēy' ba', he-ja-ga'lä'chaay' llu' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

57 —Ni-to'lo'gya' jñe- sa-ga' ma-hääh' hne-mah' jawah' ma-jēēh' Abraham —ga-jäh' dsa-judiu he'siiyh'.

58 —Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', jää' sa-ga' ma-chaa- Abraham, ko-ja- ma-chaa- ba' jnä' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

59 He-ja-ga'ka' dsa-he' kuu' mah' ma'tey' kiyh'. Pero ga'hmääh- Jesús jee' kih' dsa', ya'hēēy' jee' ma' chih' gwah' ja-. Ga-ngēēy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

9

Ga'mi'hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

1 Jee' ngēē' Jesús ja-, ga'jēēy' jaa- dsa-tuu' hi-tuu' lä- ma' ga'lä'chaa'. 2 Mah' ga'ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Ta-jwoh', ¿hij- kih' dsoo' he- laay' lä-na-, che' kih' hñiiy' o che' kih' cho'jmiiy- heh' ga-lä'chaay- tuuy'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús sñyh- jnääh':

—Ja- hñiiy' dsëëy~ dsoo' ni- cho'jmiiy-, he- laay' lä-na-. Laay' lä-na- mah' lä-jnä' ta' kih' Dio në' kiyh' ba'. ⁴ Ta'ko-jiih' la' jmi-', jmee- bii' kin- jmeen- ta' kih' hi- ga-chee' jnä'. Wa-ra- ngoo' ga-nuu-, ni- jaa- mo-so- le' jmee' ta'. ⁵ Ta'ko-jiih' gyan' jmi-gyuu- la-, laan' wa-je- kih' dsa- jmi-gyuu-.

⁶ Ma-la- ma-hlëëyh' lä-ja-, ga-hñey' hwa' mah' ga-jmeey' tu'jii' kyaah' jmi- tu'heyh'. Ja-ba' kyaah' tu'jii' ja-, ga-suy' mi-në' dsa-tuu' he'. ⁷ Mah' ga-sñyh-:

—Gwa- mah' go-gyih- mi-nëh' jee' chih' he- haa' jmi- he- chee- Siloé —juu' la- hnøø' jäh': he- ga-chee' dsa-.

Lä-ja- ga-jmee' dsa- he', na'gyiyh- mi-nëy'. Ma' jayh' ma-jnä' mi-nëy', ma' jëëy~. ⁸ Dsa- hi- ma' tääh' koo' jee' ma' chih' hne' kiyh', kyaah' ga' jñah' hi- ma' jëë- lä'koo- ma' tuuy', ma' jäh':

—¿Ja' hi- na- he' hi- ma' gya' chuü' ma' ngiiy- kuu'? —ga-jäh' dsa- he'.

⁹ —Hi- he' na- —ma' jäh' ko-llaa'.

—Lä-ja- laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jäh' hñiiy'.

¹⁰ —¿Ha- lä-ja- he- ma-na' mi-nëh'? —ga-jäh' dsa- he' sñyh-.

¹¹ —Dsa- hi- chee- Jesús, ga-jmeey' tu'jii' mah' ga-suy' mi-nën-. Ja-ga' ga-sñyh- jnä': “Gwa- jee' chih' Siloé mah' go-gyih- mi-nëh'.” Mah' ñeen'

na'gyihn⁺ mi'nēn⁺, lä⁺ja⁻ ba' ga'løø⁺ jēēn[~] —ga⁺jäh⁺
dsa⁻ hi⁻ ma' tuu⁺ he⁺.

¹² —¿Na⁻ ba' dsa⁻ he⁺? —ga⁺jäh⁺ hi⁻ ma' tääh⁺
ngii⁺ juu⁺ kiyh⁺.

Mah⁺ ga⁺jäh⁺:

—Sa⁺ man⁺.

*Ga⁻lla⁻kyaa⁻ dsa⁻ fariseo jmi⁺ dsa⁻ hi⁻ ma' tuu⁺
he⁺*

¹³ He⁻ja⁻ ga⁺jääy⁺ hi⁻ ma' tuu⁺ he⁺ cha'nē⁺ dsa⁻
fariseo. ¹⁴ Ma⁺ja⁻, la⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺, ma'
ga⁺jmeē⁺ Jesús tu⁺jii⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁺näy⁺ mi'nē⁺ dsa⁻
he⁺. ¹⁵ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ kih⁺
hi⁻ ma' tuu⁺ he⁺, ha⁻ lä⁺ ga⁺jmeey⁺ he⁻ ga⁻løøy⁺ jēēy[~].

—Ga⁺suy⁺ tu⁺jii⁺ mi'nēn⁺, mah⁺ ga⁺gyihn⁺, ja⁻ga⁻
ga⁻løø⁺ jēēn[~] —ga⁺jäh⁺ siiyh⁺.

¹⁶ Ko⁻llaä⁺ dsa⁻ fariseo he⁺ ma' jäh⁺:

—Sa⁺ laä⁺ kyaa⁺ Dio dsa⁻ he⁺, he⁻ja⁻ sa⁺ høøy⁺
jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺.

Jñah⁺ ma' jäh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ la⁺ juu⁺, he⁻ jmeē⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ koo⁻
he⁻ juh⁻ gaa⁻ lä⁺ na⁻?

Sa⁺ ga⁻hi⁺ kwee⁻ juu⁺ kiyh⁺. ¹⁷ Koo⁻ ka⁻läh⁺
ga⁺siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma' tuu⁺ he⁺:

—¿Hee⁻ jwah⁺ hñaa⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻nä⁺ mi'nēh⁺?

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma' tuu⁺ he⁺:

—Jnä⁺ jwahn⁺ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ ngēē[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

¹⁸ Pero dsa⁻ fariseo he⁺, sa⁺ ma' laay⁺ dsoo⁺ he⁻
ma' tuu⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻lä⁺ jnä⁺ mi'nēy⁺. He⁻ja⁻
lä⁺ jiih⁺ ga⁺tēeyh⁺ cho⁺jmi⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁺ jnä⁺ mi'nē⁺
he⁺. ¹⁹ Mah⁺ ga⁺ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che' ja' ba' joo' hnäh' hi' la-, hi' jwah' hnäh' ga' lä' cháa' tuu'? ¿Ha' lä' ja' he' ma' jëëy' na'?

²⁰ He' ja' ga' jäh' cho'jmii' dsa' he':

—Dsoo' ba' hi' he' la' chih' kyaa' jnääh' la-, hi' ga' lä' cháa' tuu'. ²¹ Pero sa' ñe' jnääh' ni' miih' ha' lä' ja' he' ma' jëëy' na', ni' sa' ñe' jnääh' hi' na' hi' ga' nä' mi' nëy'. Ma' cha' ba' ji' ñe' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

²² Lä' ja' ba' ga' jäh' cho'jmii' dsa' he', jëeh' ma' gayh' dsa' fariseo hi' ma' tääh' juu' kwee' ha' lä' jmeey' cher' mah' jaa' jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo' so' cha' jwë' kiyh' dsooy' gwah'. ²³ He' ja' ba' ja' ga' jäh' cho'jmiy': "Ma' cha' ba' ji' ñe' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'."

²⁴ Koo' ka' läh' ga' tëëyh' dsa' ñuuh' hi' ma' tuu' he' mah' ga' siyh':

—Kwa' ti' hmaah' kih' Dio ba', ja' kih' Jesús. Jëeh' ñe' jnääh' dsa' wa' hi' cha' hi' ba' he'.

²⁵ He' ja' ga' jëëyh' juu' kih' dsa' fariseo:

—Sa' man' che' laay' dsa' wa' hi' cha' hi'. Koo' he' la' ba' man'. He' ma' laan' tuu' mah' na' ma' jëën'.

²⁶ Koo' ka' läh' ga' ngii' dsa' fariseo juu' kiyh', ga' siyh':

—¿Hee' ga' jmeey' kyah'? ¿Ha' lä' ga' näy' mi' nëh'?

²⁷ Mah' ga' jäh' hi' ma' tuu' he':

—Ma' jwah' ba' jnä' jää' mah' sa' ga' lä' hnooh' hnäh' ma' nuuh'. ¿He' la' hnooh' hnäh' nuuh' ka' läh'? ¿Che' lä' kye' hnäh' hnooh' lee' hnäh' discípulo kyaa'y'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siiyh-:

—Hne- ba' he', laah' discipulo kyaay'. Pero jnaah', laa' jnaah' discipulo kyaa' Moisé ba'. 29 Ne' jnaah' ga-hleeh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa- he', ni' miih- sa- ne' jnaah' ha- ta- jay'.

30 Mah' ga-jah' hi- ma' tuu' he' siiyh-:

—Ha- lä' la' juu' he- sa- neh' hnäh' ha- ta- ja' dsa- he' mah' jna' ga-jmeey' jään-. 31 Ne' ba' jne', sa- nuu- Dio kih' hi- jmee' wa' he- cha- he-. Pero kih' hi- gah- Dio mah' jmeey- lä' hnøø' Dio, hi- he' ba' nuuy- kih'. 32 Pero jih'koh' sa- ma-nuu' jne' kih' jaa- hi- lih- nä' mi'ne' dsa- hih' dsa-lä-chaa- tuu'. 33 Wa-ra- jah' kih' sa- laa' kyaa' Dio dsa-nuuh- he', sa- cha- he- le' jmeey' ni' miih-.

34 Mah' ga-siiyh- dsa- hi- ma' tuu' he':

—Kyaah' ga-lä-jë' dso'kye- ga-lä-chaah- hne-, mah' hnooh- hleeh' jnaah'.

He-ja- ga-llee- dsih' ka'hne-, ga-hëey' kih' go-te-.

Lä-koo- he- tuu' ba' laa' dsa- fariseo he'

35 Ma' ga-nuuh' Jesús juu' he- ga-llee- dsih' ka'hne-, na-hnäayh- mah' ga-siiyh-:

—¿Che' jmeeh- hne- dsoo' hoh' kih' Hi- ga-lëe'ngo'?

36 —Chiih' jna' hi- he', Dsa-jøøh' kyaan-, mah' jmeen' dsoo' dsen' kiyh' —ga-jah' dsa- he' siiyh-.

37 —Ma- jëeh' ba' hne-, jna' he', hi- kyaah' cheh' hleeh' —ga-jah' Jesús siiyh-.

38 Mah' ga-jäyh':

—Dsoo' ba' dsen' kyah' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-.

Mah' ga' juuyh' jney', ga' jmaay' jøøh'.

³⁹ Mah' ga' jah' Jesús:

—Jan' jmi' gyuh' la' mah' wa' kye' dsa' kwaat' ha' lä' la' ju'dsoo' kin'. Lä' jëë' hi' sa' jëë', jëëy'. Hi' lä' jëë' hi' jëë', mo' so' lä' jnä' mi' nëy'.

⁴⁰ Ko' llaa' fariseo hi' ma' tääh' kyaayh' jee' ja', ma' ga' nuuy' lä' ja', ga' ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa' lä' kye' jnääh' ka' läh' mo' so' jnä' mi' në' jnääh'?

⁴¹ Mah' ga' jah' Jesús siyh':

—Wa' ra' jah' kih' tuuh' hnäh', ni' koo' dso' kye' sa' cha' kyah' hnäh'. Pero kih' he' jwah' hnäh', jnä' ba' mi' nëh' hnäh', he' ja' ba' na', lä' ma' kye' h' ja' ba' hnäh' dso' kye'.

10

Dsa' hi' hää' borrego kyaa'

¹ Ma' ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', hi' sa' dsa' he' ta' ho' haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh' ta' jee' jyoh' dsa' hey', dsa' hii' ba' he' hi' dsa' kyaa' jah'. ² Pero hi' dsa' he' ta' ho' haah', hi' he' ba' ma' ra' hi' hää' borrego. ³ Hi' cheh' høø' jee' ja', näy' ho' haah' wa' ra' ja' hi' hää' borrego he'. Hi' lä' jëë' borrego he' ma' nuuh' kiyh'. Lä' cheey' ba' tëëyh' lä' jaa' lä' jaa' mah' hwëëy' jee' ja'. ⁴ Ma' la' ma' hwëëy' lä' jëë' hi' laa' kyaay', mah' ja' ga' dsooy' jääy'. Lä' jëë' ba' dsa' nää' kaah' kiyh', jëëh' ma' kyuu' bih' lle' kiyh'. ⁵ Pero jaa' hi' sa' kyuyy', sa' lla' lley' kaah' kiyh'. Kyuyy' kih' hi' he', jëëh' sa' kyuyy' lle' kih' hi' jnah' he'.

⁶ Juu' na-hmäá' lä-ja- ga-hlëéh' Jesús, he-ja- sa- ga-lä-ngëé' dsa- he' hee- ja- ma' jäyh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

⁷ Ngoo' ba' Jesús hlëëyh~ dsa- he':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', jnä' he' laan' ho'haah' kih' borrego. ⁸ Lä-jëë' hi- ya-nää' jää' ga- kin', ma' laa' dsa-hii- hi- ma' hii- kih' dsa-. Pero ni- jaa- dsa- hi- laa' lä-koo- borrego sa- ga-nuu' kiyh'. ⁹ Jnä' he' laan' ho'haah'. Hi- dsa-taah' ta- ho'haah' ja-, hi- he' ba' lää'. Mo-so- hii' goo- kiyh', le' dsa-taayh' mah' hwëëy' hi- jnøøyh' ba- he- kuyh-. ¹⁰ Wa-ra- ja- hi- hii-, hëëy', jngëëyh' hi- hëey' go-te-. Koo- he- ja- ba' jmeey'. Pero jnä' ma-jan~ mah' jmeen' chaa- dsa- hi- mi'jää- jnih' cha-miih-.

¹¹ Jnä' he', laan' lä-koo- jaa- hi- hää~ llu' jah' kyaä'. Hi- lluu' he', kwaay' hñiiy' juuy' kih' borrego kyaay'. ¹² Pero jaa- hi- hlääh' mah' hääy~ jah' kyaä' jñah', kih' he- sa- laa' kyaä' hi- hlääh' he', he-ja- wa-ra- ga-jëëy' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuy'. He-ja- gwa' lobo mah' dsa-chaayh' borrego. Jee' ja- dsa-saa' dsa-jñeey' wa- ha- cha- ha-. ¹³ Lä-ja- jmee- hi- hlääh', kyuy- bih'. Jëeh', he- hlääyh' ba' ja-. Sa- cha- he- ga-tëë' jëëy' kih' borrego he'.

¹⁴ Jnä' he' laan' lä-koo- jaa- hi- hää~ kwee- jah' kyaä'. Kyuu- ba' jnä' borrego kyaan-. Hi- lä-jëë' hi- laa' kyaan-, kyuy- jnä'. ¹⁵ Ja-ba' lä-ja-, kyuu- Täa' kyaan- jnä', hi- jnä' kyuu- jnih'. Hi- kwaan- hñiin- juun' kih' dsa- kyaan- hi- laa' lä-koo- borrego. ¹⁶ Hi- chaa- ga' jñah' dsa- kyaan- hi- laa'

lä⁺ko⁺o⁻ borrego hi⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻taah⁻ cha⁺neh⁺. Hi⁻ he⁺ ka⁻lä⁺h⁺ jmee⁺ bii⁺ kin⁺ na⁺teen⁻ mah⁺ lä⁺nuuyh⁺ kin⁺. Hi⁻ lä⁺ja⁻, lä⁺jë⁺e⁺ lee⁺ ko⁺o⁻ nää⁺ ba⁺, hi⁺ jaa⁻ ba⁺ juuy⁺. ¹⁷ Hnää⁺ Tää⁻ jnä⁺, kih⁺ he⁻ kwaan⁻ hñiin⁺ juun⁺. Hi⁻ ma⁻ngëe⁺ ma⁻juun⁺ lä⁺jiihn⁺ ka⁻lä⁺h⁺. ¹⁸ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ jngëeh⁺ jnä⁺, ta⁺ la⁺ jngëeyh⁺ jnä⁺ lä⁺na⁻. He⁻ kwaan⁻ hñiin⁺ ba⁺ ja⁻ he⁻ jngëeyh⁺ jnä⁺. Na⁻ngën⁺ jwë⁺ kwaan⁻ hñiin⁺ hi⁺ lä⁺ja⁻ na⁻ngën⁺ jwë⁺ lä⁺jiihn⁺ ka⁻lä⁺h⁺. He⁻ la⁻ ja⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻hyohn⁺ kih⁺ Tää⁻ kyaan⁻.

¹⁹ Ko⁺o⁻ ka⁻lä⁺h⁺ sa⁺ ga⁺hi⁺ kwee⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ fariseo kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëeh⁺ Jesús ja⁻.

²⁰ Jwë⁺e⁺ dsa⁻ he⁺ ma⁺jäh⁺:

—Kyey⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺, dsa⁻ ngaah⁺ ba⁺ na⁻. ¿He⁻la⁺ nuuh⁻ hnäh⁺ kiyh⁺?

²¹ Pero jñah⁺ ma⁺jäh⁺:

—Sa⁺ hlëeh⁺ lä⁺na⁻, jaa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ nä⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ mi⁺ne⁺ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺?

Sa⁺ ga⁺hi⁺ dsa⁻ judiu ma⁺ he⁺h⁺ Jesús

²² Jwii⁻ Jerusalén ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ jmi⁺ kih⁺ gwah⁺. Jii⁻ gyuu⁺ ma⁺ toh⁻ jmi⁺ ja⁻. ²³ Ma⁺ ngë⁺ Jesús jee⁺ ma⁺ chih⁺ gwah⁺ ja⁻, jee⁺ la⁺ hoo⁺ na⁺hi⁺ kih⁺ Salomón.

²⁴ Mah⁺ ga⁻kuh⁺ ga⁻lih⁻ dsa⁻ judiu kiyh⁺, ga⁻siyh⁺:

—¿Lih⁺ ba⁺ mi⁺jnääh⁺ juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺? Chi⁺ih⁺ jnääh⁺ jë⁺e⁺ go⁻te⁻, cher⁺ mah⁺ hne⁻ he⁺ laah⁺ Cristo.

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁺ jë⁺h⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ga⁺ jwë⁺ehn⁺ ba⁺ hnäh⁺ jää⁺, mah⁺ sa⁺ ga⁻lä⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Lä⁺ jë⁺ he⁻ jmeen⁺ kyaah⁺ mada⁻ kih⁺ Tää⁻ kyaan⁻, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁺ ju⁺dsoo⁺ kin⁺. ²⁶ Pero hnäh⁺ sa⁺ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺, jë⁺h⁺ sa⁺ laah⁺ hnäh⁺ borrego kyaan⁻. ²⁷ Lä⁺ jë⁺e⁺ borrego kyaan⁻

nuuh' kin⁺. Jnä' kyuu⁺ jnih', hi⁺ dsa⁻näy⁺ kyaah' jnä'. ²⁸ Jnä' kwëeh⁻ jnih' he⁻ kyaah' chaay⁻ tää'. Jih'koh' mo⁺so⁻ juuy'. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëey⁺ ja'goon⁺. ²⁹ Täa' kyaan⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä', jøøh' gyih⁺ lä⁻koh' ga' kih⁺ jee' lä⁻jëë⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëey⁺ ja'goo⁻ Täa' kyaan⁺. ³⁰ Koo⁻ ba' laa⁺ jnä' kyaah' Täa'.

³¹ Koo⁻ ka⁻läh' ga⁻ka⁺ dsa⁻ judiu kuu' mah' ma⁺ tey' kiyh⁺. ³² He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siyh⁺:

—Cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻ jnään⁺ cha⁻nëh' hnäh' kyaah' be' kih' Täa' kyaan⁺. ¿Hee⁻ koo⁻ kih' jee' lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, he⁻ hnooh⁻ hnäh' teh' hnäh' kuu' kin⁺?

³³ Mah' ga⁻jäh' dsa⁻ judiu he' siyh⁺:

—Sa⁻ te' jnääh⁺ kuu' kyah⁺, kih' ta' llu⁺ he⁻ ma⁻jmeeh'. Te' jnääh⁺ kuu' kyah⁺ kih' he⁻ mi⁻kwah⁻ Dio. Jëeh' dsa⁻ñuu⁻ ba' hne⁻, mah' jmääh⁺ hñaa⁺ Dio.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siyh⁺ dsa⁻ he':

—¿Che' sa⁻ na⁻si⁻ nē' ley jnä⁻ lä⁻la⁻: “Jnä' ga⁻jwahn⁺, dio laah⁺ hnäh'”? ³⁵ Kyah⁺ hnäh' hi⁻ ga⁻hyoh⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh' “dio”. Hi⁺ juu⁺ kiyh⁺ ja⁻, sa⁻ le' hee'. ³⁶ Cher'mah' Täa' kyaan⁺ ga⁻hñaa⁺ jnä' mah' ga⁻cheey⁺ jnä' jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ¿he⁻la⁺ jwah' hnäh' kin⁺, mi⁻kwahn⁻ Dio, kih' he⁻ ma⁻jwahn⁺, jnä' he' laan⁺ Joø' Dio? ³⁷ He⁻ja⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih' lä⁻heeh' hnäh' kin⁺, wa⁻ra⁻ jäh' kih' jnä' sa⁻ jmeen⁺ ta' he⁻ jmee⁺ Täa' kyaan⁺. ³⁸ Pero cher'mah' jmee⁺ ba' jnä', ma⁻ke⁺ sa⁻ dsoo' hoh' hnäh' kin⁺, jmee' hnäh' dsoo' kih' ta' he⁻ jmeen⁺

ba', mah' kyaah' koo- hä' ja-ba' lä'ngëh' hnäh',
Tää' he' kyaah' jnä', hi' jnä' he' kyaahn' Tää'.

³⁹ Koo- ka-läh' ma' hnøoy' ma' saayh' Jesús, pero
ga-laa' bih' kih' dsa- he'.

⁴⁰ Mah' ngooy' ka-läh' ta' hngaah' jmi- Jordán,
ja-ba' ta' jee' ga'chaa' Jwaa- dsa- jmi- lä' ma'
to-né. Jee' ja- ga-jäy'. ⁴¹ Jwëë' dsa- na'nää' jee' ma'
gyay', mah' ma' jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo', ni' koo- he- juh-gaa- sa-
ga'jmeë' Jwaa-. Pero lä'jé' he- ga-jäyh' kih' hi- la-,
ma' la' ju'dsoo'.

⁴² Hi' jwëë' dsa- ga-lä'dsoo' dsë' kiyh' jee' ja-.

11

Gajuu' Lázaro

¹ Ma' dsaah' jaa- dsa-nñuh- hi- chee- Lázaro,
dsa- chaa- Betania, ja-ba' jwi- mäh- jee' ma'
chaa- María kyaah' Marta dsa-më' øoyh-. ² María
he' hi- ga-huu' naa' mi-jwi- ti- Jesús mah'
ga-mi'kiyh' kyaah' jñu- lley', ma' laay' dsa-më'
øøh- Lázaro hi- ma' dsaah' he'. ³ He-ja- lä-uu'
dsa-më' he' ga-cheë' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, dsaah' dsa-nñuh- hi-
hnaah- —ga-siiyh' Jesús.

⁴ Ma' ga-nuu' Jesús lä'ja-, mah' ga-jäyh':

—Sa' juuy' kyaah' dsoo' ja-. He- ja- mi-jnäa'
jaa- Dio ba' hi- jøøh', hi' mi-jnäa' laa' jøøh' Joø'
Dio ka-läh'.

⁵ Peer- ma' hnää' Jesús Marta kyaah' María,
kyaah' Lázaro. ⁶ Lä' ma' ga-nuu' Jesús kih' hi-
ma' dsaah' he', ga-jäy' ga-to' jmi- jee' ma' gyay'

jā. 7 Māngëëʻ hē jā, jā-gā gājähʻ s̄iyh̄ jnäh̄
discípulo:

—Mā jneʻ kālähʻ tā hwaʻ Judea.

8 Mahʻ gā chih̄ jnäh̄ʻ:

—Tā-jwohʻ, hnøʻ dsā-kaahʻ heʻ maʻ teʻ kūuʻ
kyahʻ, mahʻ jwahʻ gaʻ hnē gohʻ kālähʻ jeeʻ ooʻ.

9 Mahʻ gājähʻ Jesús s̄iyh̄ jnäh̄ʻ:

—Jā gyā toʻ hor̄ kyē kōō jm̄? Hihʻ hī-
gānääʻ tālā jm̄, sā t̄eyhʻ. Jëhʻ, jëȳ waʻjē-
kihʻ jm̄-gyuū lā. 10 Pero hī gānääʻ tālā hwëʻ,
dsā-t̄eyhʻ. Jëhʻ, mō sō jnäh̄ waʻjē kihʻ jm̄-gyuū
lā.

11 Māngëëʻ mā-jähʻ lǟjā, jā-gā gājähʻ
kālähʻ:

—Mā-gw̄iī Lázaro omē jnän̄, niin̄ mahʻ
nāchaā jnihʻ.

12 Hē jā gājähʻ jnäh̄ʻ:

—Dsā-jøøhʻ kyaan̄, cherʻmahʻ nā-gw̄iī, jǟ
kiyhʻ.

13 Hē lā maʻ jähʻ Jesús, kihʻ hē mā-nā-juū baʻ
jā. Pero maʻ liiʻ jnäh̄ʻ, nā-gw̄iī hē teeyh̄ ds̄eȳ
baʻ jā, hē maʻ hlëeh̄ Jesús lǟjā. 14 Jā-gā gājähʻ
Jesús jëë̄ gō-tē:

—Mā-nā-juū baʻ Lázaro. 15 Jëë̄ baʻ ds̄en̄ hē sā
gaʻ mā-gyan̄ jeeʻ ooʻ, jëeh̄ lǟjā lālluʻ kyahʻ hnähʻ
mahʻ lǟjā lǟdsooʻ hohʻ hnähʻ. Mā jneʻ mājëë̄
jnihʻ.

16 Jā-gā gājähʻ Tamá, hī maʻ t̄eyh̄ Dsā-sū,
gās̄iyh̄ jnäh̄ʻ:

—Mā jneʻ kālähʻ, mahʻ juū jneʻ kō-jøhʻ
kyaayhʻ.

Ga˘kwa˘ Jesús be˘ kih˘ dsa˘më˘ øøh˘ Lázaro

17 Ma˘hya˘ kye˘ jmi˘ na˘hãa˘ Lázaro ma˘ ga˘lloo˘ Jesús jee˘ ja˘. 18 Jee˘ jwii˘ Betania ja˘, ma˘ ja˘ jãh˘ kih˘ Jerusalén, koo˘ hnë˘ kilómetro ba˘. 19 Jwëë˘ dsa˘ judiu na˘näa˘ na˘jëëy˘ Marta kyaah˘ María, na˘kway˘ be˘ kiyh˘ mah˘ sa˘ wa˘ meeh˘ dsëy˘ he˘ ga˘juu˘ Lázaro øøyh˘. 20 Ma˘ ga˘nuu˘ Marta ja˘ Jesús, ya˘ hëëy˘ mah˘ ngooy˘ ga˘mi˘jey˘. Pero ga˘jã˘ ba˘ María cha˘neh˘. 21 Ma˘ ga˘jee˘ Marta Jesús mah˘ ga˘siyh˘:

—Dsa˘jøøh˘ kyaan˘, wa˘ra˘ jãh˘ kih˘ ma˘ ñeh˘ jee˘ la˘, sa˘ ma˘juu˘ dsa˘ñuu˘ øøhn˘. 22 Jnä˘ man˘, ga˘lä˘jë˘ he˘ ngiih˘ kih˘ Dio, kway˘ ba˘ —ga˘jãh˘ Marta.

23 —Lä˘jiih˘ ba˘ øøh˘ —ga˘jãh˘ Jesús siyh˘.

24 —Jnä˘ man˘ lä˘jiiyh˘ wa˘ra˘ ga˘të˘ jee˘ lä˘jiih˘ dsa˘ jee˘lla˘ jmi˘ —ga˘jãh˘ Marta siyh˘.

25 Mah˘ ga˘jãh˘ Jesús siyh˘:

—Jnä˘ he˘ hi˘ mi˘jiih˘ dsa˘, hi˘ jmeen˘ chaay˘. Hi˘ jmee˘ dsoo˘ dsë˘ kin˘, ma˘ke˘ ga˘juuy˘, lä˘jiiyh˘ ka˘läh˘. 26 Ga˘lä˘jëë˘ hi˘ cha˘ mah˘ jmeey˘ dsoo˘ dsëy˘ kin˘, ma˘ke˘ ga˘juuy˘, sa˘ jäy˘ lä˘ja˘. ¿Chë heeh˘ juu˘ la˘? —ga˘jãh˘ Jesús siyh˘.

27 —Jaah˘, Dsa˘jøøh˘ kyaan˘, heë˘ ba˘ jnä˘, hne˘ he˘ Cristo, Joo˘ Dio hi˘ hii˘ juu˘ kih˘ jä˘ jmi˘gyuu˘ la˘ —ga˘jãh˘ Marta.

28 Ma˘ngëë˘ ma˘jäyh˘ lä˘ja˘, ñeey˘ na˘teeyh˘ María øøyh˘ mah˘ na˘hlëëyh˘ kyaah˘ juu˘ hii˘ mah˘ sa˘ nuu˘ dsa˘ kiyh˘, ga˘siyh˘:

—Hii˘ ta˘jwoh˘ ma˘ja˘, tëëyh˘ hne˘.

29 Ma˘ ga˘nuu˘ María lä˘ja˘, lä˘chah˘ ja˘ ga˘nooy˘ ngooy˘ ga˘mi˘jey˘ Jesús. 30 Sa˘ ga˘

ma-he~ Jesús ta' jee' jwii- mäh- ja-. Lã ma- cheyh' ja- ba' jee' ga- jee'y' Marta. ³¹ Ma' tääh' dsa- judiu cha'neh- kih' María ma' kway- be'. Ma' ga- jee'y' ga- noo- María mah' ngooy' ko- chih', he- ja- ga- nää' dsa- he' kaah' kiyh', ma' jäh':

—Ngooy' ta' jee' la' to- høø- mah' ga- hooyh' jee' oo'.

³² Ma' ga- lloo' María jee' ma' cheh' Jesús, ga- juuyh' jney' cha'ney' mah' ga- siyh':

—Dsa- jøøh' kyaan', wa'ra- jäh' kih' ma' ñeh' jee' la-, sa' ma' juu' dsa- ñuuh- øøhn'.

³³ Ma' ga- jee' Jesús hooyh~, hi- ga- jee'y' hooh~ dsa- kaah' kyaay' hi- ma' jmee- ko- jøh' kyaayh', he- ja- ga- lä' meeh' dsëy' jwërte, lä' jiih' ga- jii' neh' tuh- dsëy'. ³⁴ Mah' ga- siyh':

—¿Ha- ga- kyaah' hnih'?

Mah' ga- jäh':

—Dsa- jøøh' kyaan', ña- mah' go'jëh'.

³⁵ Peer- ga- hoo' Jesús. ³⁶ Mah' ga- jäh' dsa- judiu he':

—Jëë' da', he- ba' che- ma' hnäy'.

³⁷ Mah' ga- jäh' ko- llaa' dsa- he':

—Dsa- na-, ga- jmeey' ga- lä' jnä' mi- n'e' jaa- dsa- tuu'. ¿Che' sa' le' ma' jmeey' mah' sa' ma' juu' dsa- oo'?

Ga- lä- jiih' Lázaro

³⁸ Koo- ka- läh' ga- lä' meeh' dsë' Jesús, mah' ngooy' chuh' jee' la' to- høø-. Heh' to- høø- ja-, ma' na- jnë- kyaah' koo- mi- kuu'. ³⁹ Mah' ga- jäh' Jesús:

—Jñuuh' hnäh' kuu' na-.

Mah' ga'jäh' Marta dsa-më' øøh' hli' he' siiyh' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', ma-hëëy' mi-juu', jëeh' ma-hya' kye' jmi' na-juuy'.

⁴⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ja' ma-jwëëhn' hne-, cher'mah' ga'jmeeh' dsoo' hoh', jëeh' he-juh-gaa' he- jmee' Dio?

⁴¹ Ja-ga' ga'jñuuyh' mi'kuu' he- ma' na-jnë- hoo' to-høø- ja-, jee' ma' hää' hli' he'. Ja-ga' ga'jëe' Jesús ta' gyuuh', ga'jäyh':

—Tää' kyaan', kwan' ti'hmaah' kyah', jëeh' ma-nuuh- ba' kin'. ⁴² Ma' ba' jnä', nuuh- ba' hne- kin' tää'. He- jwahn' lä-la-, la' llu' kih' hi- tääh' nuu- lä'ku' lä'ji' kin' jee' la-, mah' lä'ja- lä-dsoo' dsëy', hne- ba' ga'cheeh' jnä'.

⁴³ Ma-la' ma-jäyh' lä'ja-, ga'hleëyh' koo- ki-gaa-:

—¡Lázaro, go-hëë' jee' na'!

⁴⁴ He-ja- ya'hëë' hi- ma' na-juu' he' lä- ma-na-gyoh' ja- goo- tüy', kyaah' hmih- he- ga-gyaah- dsih' ma' ga'juuy', hi- lä- ma-na-løø- ja- mo-nëy' kyaah' hmih- sa'luu-. Mah' ga'jäh' Jesús:

—Jeey' sa'hmih-, mah' wa' ngëy'.

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saqyh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Jwëë' dsa- judiu hi- na'nää' kyaah' María ga-lä-dsoo' dsëy' kih' Jesús, ma' ga'jëëy' he- ga'jmeey' lä'ja-. ⁴⁶ Pero ko'llaa' dsa- he' na'nääy' ' na'jëëy- dsa- fariseo na'jmeeyh' juu' ha- lä- ga'jmee' Jesús. ⁴⁷ He-ja- jmi-dsa- kaah' kyaah'

dsa- fariseo ga- kuyh¹ lä- jëë⁺ dsa- ta' dsa- gy^{uuh}
kyaay¹, ma' jäyh³:

—¿Ha- lä- jmeen⁺? Peer⁺ cha- miih- he- juh- gaa-
jmeë⁺ dsa- ñ^{uuh}- he³. ⁴⁸ Cher⁺ mah¹ ga- kwan¹ jwë¹
jä¹ lä- na- ba', lä- jëë⁺ ba' dsa- lä- heë³ kiyh¹. He- ja-
ya- nää³ dsa- roma ya- heey- jee³ jwⁱⁱ- jnän¹ hi-
lä- kaa- hwa¹ jnän¹ ka- läh³.

⁴⁹ Caifá, ja^a- dsa- kyaah¹ dsa- judiu he³, ma'
laa¹ dsa- jøøh¹ kyaa¹ lä- jëë⁺ jmi- dsa- ji- ñe- ja- .
Ga- jäyh³:

—Ni⁺ miih- sa⁺ ñeh³ hnäh³. ⁵⁰ Che⁺ sa⁺ laah³
hnäh³ llu¹ ga- he- juu¹ ja^a- dsa- ñ^{uuh}- kih¹ dsa- goo³
jne¹, lä- koh³ ga- he- heë³ lä- kaa- hwa¹ la- —ga- jäh³
Caifá.

⁵¹ Ja⁺ he- ga- hlëëyh³ jee³ tëëy- hñiiy³ ja- . Kih¹
he- ma' laay¹ dsa- jøøh¹ kyaa¹ jmi- dsa- ji- ñe-
ja- , he- ja- ba' ja- ga- jmeë³ Dio ga- hlëëyh³ lä- ja- ,
ga- ngëëy¹ juu¹ he- juu¹ Jesús kih¹ lä- jëë⁺ dsa- judiu.

⁵² Hi⁺ ja⁺ ma- la⁺ kih¹ dsa- judiu ja- juuy³, he-
hnøøy¹ jmääy¹ koo³ nää¹ dsa- ba' jee³ lä- jëë⁺ hi-
laa¹ joo³ Dio hi- na- saa- na- jñee³ wa' ha- cha-
ha- . ⁵³ Jmii¹ ja- ga- taayh¹ ko- jøh³ juu¹ kwee- mah¹
jngëëyh¹ Jesús.

⁵⁴ He- ja- mo- so⁺ ga- ngë³ Jesús jnä³ hä³ jee³ kih¹
dsa- judiu. Ya- heëy¹ hwa¹ Judea, ngooy¹ koo³- jee³
jwⁱⁱ- he- chee³ Efraín he- hla- jäh³ kih¹ hwa¹ kii⁺.
Jee³ ja- ga- jä³ jnääh¹ ko- jøh³ kyaayh¹.

⁵⁵ Ma- ngoo¹ ya- jäh⁺ tē¹ jmii¹ he- kuh- dsa- judiu
borrego mäh¹. Jwëë³ dsa- hi- chaa- jee³ ja- na- nääy¹
' ta' Jerusalén mah¹ mi- lluyy¹ hñiiy³ lä- koo³- tēë¹
dsa- jmeë⁺ jää¹ ja- ga- tē¹ jmii¹. ⁵⁶ Ma' hnaah- dsa-

he' Jesús, ma' hlëȳh⁺ kyaah' dsa⁻kyaayh' jee' ma' chih' gwah⁺, ma' jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ jëeh' hnäh'? ¿Che' sa⁺ jäy⁺ jee' jmi⁺ la⁻?

⁵⁷ Dsa⁻kaah' kyaa' jmi⁻dsa⁻ he' kyaah' fariseo ga⁻jmee' mada⁻:

—Cher'mah⁺ hi⁻ hnäh' ga⁻jëeh' hnäh' ha⁻ ta⁺ ngëy⁺, ja⁻ ya'jmeeh' hnäh' juu' chah' mah' dsa⁻nää' dsa⁻dsa⁻chaayh⁺.

12

Ga⁻huu' María naa' mi⁻jwii⁻ ti' Jesús (Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii' jmi⁺, jää⁺ ja⁻ga' tē' jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁺, ñee' Jesús ta⁺ Betania jee' ma' gya' Lázarō hi⁻ ga⁻jmee' Jesús ga⁻lä⁻jiih' ma⁻ngëe' ma⁻na⁻juuy'. ² Jee' ja⁻ ga⁻jmeey' ma⁻n^{uu} kyaah' Jesús. Marta ma' llooh' ma⁻n^{uu}, hi⁺ Lázarō he', ma' laa' jaa⁻ hi⁻ ma' gya' ko⁻jøh' kyaah' Jesús nē' mes⁻ ja⁻. ³ Ja⁻ga' ga⁻ka⁺ María koo⁻ sē' jmi⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ chee⁻ nardo, he⁻ hmooh' jwërte. Ga⁻huuy' ti' Jesús. Mah' ga⁻mi⁻kiyh' kyaah' jñu⁻ lley'. Ga⁻hi' mi⁻jwii⁻ lä⁻kaa⁻ cha'neh⁺ ja⁻. ⁴ Mah' ga⁻jäh' jaa⁻ dsa⁻kyaah' jnääh⁺, hi⁻ ma' chee⁻ Juda Iscariote, joo' Simón hi⁻ ga⁻hni⁺ kih' Jesús kēē⁻:

⁵ —¿He⁻la' sa⁺ ma⁻hni⁺ jmi⁻ mi⁻jwii⁻ na⁻, lä⁻koo⁻ kye' hnē⁻ hña⁻loo' jmi⁺ ta' mah' ma' kwëehn' hi⁻ tä⁻ñee'?

⁶ He⁻ ga⁻jäyh' lä⁻ja⁻, ja⁻ kih' he⁻ ma' jmeey' be' kih' hi⁻ tä⁻ñee' ja⁻, kih' he⁻ ma' hëëy⁻ ba' ja⁻. Jëeh' ma' høoy' sa⁻tuh⁻ jee' ma' tääh' kuu' mah' ma' hwëey⁻ jee' na⁻hmää'. ⁷ Mah' ga⁻jäh' Jesús:

—Ta⁺ ha⁻ kiyh[!]. Jëeh^ʔ, jmⁱⁱ⁻ mi⁻ jwⁱⁱ⁻ na⁻ he⁻ ma^ʔ høøy⁺ mah[!] ma^ʔ huuy⁻ jn^ʔ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ʔ jee^ʔ haan[!]. ⁸ Hih[!] hi⁻ tä⁻ñee^ʔ, lä⁻ ma⁻tääh^ʔ na⁻ ba^ʔ kyaah^ʔ hnäh^ʔ. Pero jn^ʔ, mo⁻so⁻ gyan⁻ ki⁻wëë^ʔ jee^ʔ kyah[!] hnäh^ʔ —ga⁻jäh^ʔ Jesús.

Ma^ʔ hnoø[!] dsa⁻kaah^ʔ ma^ʔ jng^{iiyh} kih[!] Lázaro ka⁻läh^ʔ

⁹ Ga⁻lä⁻ñe⁻ jwëë^ʔ dsa⁻ judiu he⁻ ma^ʔ gya[!] Jesús jwⁱⁱ⁻ Betania mah[!] na⁻näy[!] jee^ʔ ja⁻. Pero ja⁻ ma⁻lä⁻ kwaat[~] kih[!] Jesús ja⁻ na⁻näy[!], he⁻ na⁻jëëy⁻ Lázaro, hi⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ ma⁻ngëë^ʔ ma⁻na⁻juu^ʔ ba^ʔ ja⁻. ¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻kaah^ʔ kyaa[!] jmi⁻dsa⁻ he^ʔ juu[!] kwee⁻ mah[!] ma^ʔ jngëëyh[!] Lázaro ka⁻läh^ʔ. ¹¹ Jëeh^ʔ, kwaat[~] kih[!] Lázaro ja⁻, jwëë^ʔ dsa⁻ judiu ga⁻beey[!] dsa⁻kaah^ʔ kyaay[!] mah[!] ga⁻heeyh⁻ kih[!] Jesús ba^ʔ.

Ga⁻he[!] Jesús na⁻dsëë[~] jaa⁻ burr[~] jee^ʔ jwⁱⁱ⁻ Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma^ʔ ga⁻jnä[!] jyoh^ʔ jm^{iiʔ}, jwëë^ʔ jwërte dsa⁻ ma^ʔ tääh^ʔ jee^ʔ të⁻ jm^{iiʔ} ja⁻. Ma^ʔ ga⁻nuuy^ʔ ja[!] Jesús ta⁻ jwⁱⁱ⁻ Jerusalén, ¹³ ga⁻kay[!] gooh[!] hma⁻su[!] mah[!] ga⁻näy[!] ga⁻mi⁻jëey⁻ Jesús. Mah[!] ma^ʔ jäyh^ʔ:

—¡He⁻ ba^ʔ che⁻ lluu[!] Dio! ¡Dio kyaah^ʔ hi⁻ ja[!] na⁻ lä⁻hih⁻ kiyh[!]! Laay[!] Rey jnän⁻ —ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ Israel he^ʔ.

¹⁴ Ga⁻hñah⁻ Jesús jaa⁻ burr[~] mäh[!], mah[!] ga⁻wiiy[!] ka⁻luu^ʔ, lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu[!] kih[!] Dio:

¹⁵ Ta⁻ wa^ʔ gah[!] hnäh^ʔ dsa⁻ chaa⁻ jwⁱⁱ⁻ Sión.

Hii⁻ Rey kyaah^ʔ hnäh^ʔ ja[!] na⁻, dsëëy[~] jaa⁻ burr[~] mäh[!].

16 He- ga-la-la' lä-ja-, sa- ga-la-ngeë' jnääh' discípulo kyaay-la' ma-to-në'. Pero ma' ngaah' Jesús gyaaah', ja-ga- ga-la-ngeë' jnääh' kih' Jesús ba' ja- ma- hlëeh- lä-koo- ma-na-sii- jää', he- ga-jmee' dsa- jaa- kih'.

17 Dsa- hi- ma' tääh' kyaah' Jesús lä-koo- ma' ga-tëeyh' Lázaro neh- to-høø- lä-koo- ma' ga-mi-jiyh', ma' jmeeyh- juu' lä-koo- ga-jëey' jee' ja-. 18 He-ja- jwëë' dsa- na'nää' ga-mi-jeey' Jesús, lä-koo- ma' ga-nuuy' kih' he- jah-gaa- he- ga-jmee'. 19 Pero dsa- fariseo ma' jäyh' siiyh' dsa-kyaayh':

—Jëë da'. Ni- miih- sa- cha- he- le' jmeen'. Lä-jëë ba' dsa- ga-nää' chaa' kaah' kih'.

Ko-llaa' dsa- griego ga-hnaayh- Jesús

20 Jee' kih' dsa- hi- na'nää' na-hnääh- Dio jee' të- jmii', ma' tääh' ko-llaa' dsa- griego. 21 Dsa- griego he', ya-nää' koo' kih' Felipe, dsa- ma' chaa- Betsaida he- na-hee- hwa' Galilea. Ga-chuuy' kyaah', ga-siiyh':

—Hne- dsa- ñaaah-, hnøø- jnääh' la' jnääh' juu' kyaah' Jesús.

22 He-ja- ngoo' Felipe mah' na-chiiyh' André'. Hi- André' he' kyaah' Felipe na-hlëeyh' Jesús.

23 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kih', ga-jäyh':

—Ma-të hor- jee' lee' jøøh' Hi-ga-lëë' ngo' la-.

24 Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', cher'mah' sa- ga-toh' koo- mi-trigo jee' gwaah' hi- sa- ga-hya-, ma-jä' lä- ma-la' ja-ba'. Pero cher'mah' ga-hya- mii' ja-, cha-miih- mii' kwa'. 25 Lä-ja-, hi- sa- kwaa' hñii' juu', hi- he' hee' go-te-. Pero hi- kwaa'

hñii' juu' jmi-gyuu' la-, he- hääy~ hñiiy' ba' ja- mah' chaay- tää' ga-lä-jë' joh' jmi' cha-. ²⁶ Hi-mi-te' kin', wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. Ja-ba-jee' naahn' na'gyan', jee' ja- dsa-taayh' ka-läh' hi-mi-te' kin'. Hi' mi-te' kin', Tää' kyaan' jmäay' jøøh'.

Ga'jmeey' Jesús juu' he- juuy'

²⁷ 'Peer' chaan- cha-mi' huu'dsë-. ¿Hee- na- jwahn- na'? ¿Che' jwahn-: "Tää', lää' jnä' kih' he- dsa-ngëen' la-"? Sa' le' jwahn- lä-na-. Jëeh', kih' he-ja- ba' jan'. ²⁸ Tää', mi-jnää' he- laah' jøøh' — ga-jäh' Jesús.

Hor- ja- ga-lä-nuu' h', ga-hlëeh' gyuu' h':

—Ma-mi-jnää' ba' jnä' he- laan' jøøhn', hi- mi-jnään' ka-läh' he- laan' jøøh'.

²⁹ Jwëë' dsa- hi- ma-tääh' jee' ja-, ga-nuuy' he- ga-hlëeh' gyuu' h', he-ja- ga-jäyh':

—Go' ñih' ba' na- ma-hii'.

Jñah' ma' jäh':

—Ja- ángel ba' na- ma-hlëeh' kyaayh'.

³⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa' ma-ja- juu' na- kwaat~ ki' jnä'. Kyah' hnäh' ba' na- ma-ja- juu' na-. ³¹ Na' ma-të' jmi' jee' ka' Dio ju'dsoo' kih' jmi-gyuu' la-. Hi- ma-të' hor- jä' o-hih' hi-sa-llu' hi- jmee' hih' jmi-gyuu' la-. ³² Wa-ra- ga-chaä' dsa- jnä' gyuu' h', tëen' lä-jëë' hi- ya-nää' kyaah' jnä' — ga-jäh' Jesús.

³³ He- ga-hlëeyh' lä-ja-, ga-mi-jnääy- ha- lä- kyaah' ma' juuy' ba' ja-. ³⁴ He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma-tääh' jee' ja-:

—Ma⁻nuu' jnääh' lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu' kih' Dio. Cristo chaa⁻ tää' ba'. ¿He⁻la' jwah' hne⁻, jmee⁻ bii' kih' Hi⁻ga⁻lëë'ngo' chaa' dsa⁻ gyuu⁻h'? ¿Hi⁻ ba' he' hi⁻ jwah' hne⁻ Hi⁻ga⁻lëë'ngo'?

³⁵ Mah' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Ko⁻hwëë' ga⁻jnä' wa⁻je⁻ jee' kyah' hnäh'. Ngë' hnäh', ta⁻ko⁻jiih' jnä' wa⁻je⁻ jee' kyah' hnäh' mah' sa⁻ leh⁻ jee' na⁻hoo⁻ hnäh'. Jëeh', hi⁻ ga⁻nää' jee' na⁻hoo⁻, sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻näay'. ³⁶ Ta⁻ko⁻jiih' jnä' wa⁻je⁻ kyah' hnäh', heeh⁻ hnäh' kih' wa⁻je⁻ mah' lä⁻jnää' hnäh' jee' jnä' wa⁻je⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hlëëh' Jesús lä⁻ja⁻, mah' ga⁻hmäayh⁻ kih' dsa⁻ he'.

Sa⁻ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ judiu juu' kih' Jesús

³⁷ Ga⁻jëë' ba' dsa⁻ judiu lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmee' Jesús to⁻lo⁻ nëy', pero ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻heey' kiyh'. ³⁸ Mah' lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻te' lä⁻koo⁻ ga⁻jäh' Isaía hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih' Dio llo'joo':

Tää' kyaan⁻, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu' jnän⁻.

Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻ngëë' lä⁻koo⁻ te' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmee' Dio kyaah' goo⁻, ga⁻jäh' Isaía.

³⁹ Kih' he⁻ja⁻, sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻lä⁻heey'. Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh' ga⁻jäh' Isaía kiyh':

⁴⁰ Ga⁻jmee' Dio ga⁻jnë' mi⁻nëy', ga⁻jlë' hu⁻dsë⁻ kiyh',

mah' sa⁻ le' jëëy', ni⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy'.

Ni⁻ sa⁻ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah' jnä' mah' mi⁻hlää' jnih'.

⁴¹ Lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻jäh' Isaía, lä⁻ ma⁻ ga⁻jëëy' he⁻ laa⁻jøøh' Jesús mah' ga⁻hlëëyh' kiyh'.

⁴² Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻heeh⁻ ba⁻ jwëë' dsa⁻ kih' Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻kaah' kyaay'. Hi⁻ kih' he⁻ ma⁻

gayh⁺ dsa⁻ fariseo, he⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁺ mi⁺ jnä⁻ hñiiy⁺, mah⁺ sa⁺ ma⁺ hwëë⁺ dsih⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻. ⁴³ Ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ leey⁺ kaah⁺ cha⁺ nē⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺, lla⁻ he⁻ ma⁺ hnooyh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ leey⁺ kaah⁺ cha⁺ nē⁻ Dio.

Juu' he- ga-hlëeh' Jesús, lla' ta' kih' dsa-

⁴⁴ Ja⁻ ga⁺ ga⁻ hlëeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäh⁺:
—Hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, ja⁺ ma⁻ la⁺ jnä⁺ he⁻ heeyh⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺ ba⁺. ⁴⁵ Hih⁺ hi⁻ ma⁻ jëë⁻ jnä⁺, ma⁻ jëy⁻ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺ ba⁺ ja⁻. ⁴⁶ Jnä⁺ he⁺ laan⁺ lä⁻ koo⁻ wa⁻ je⁻ he⁻ ja⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, mah⁺ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, sa⁺ jäh⁺ jee⁺ na⁻ hoo⁻. ⁴⁷ Hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁻ heeyh⁻, ja⁺ jnä⁺ ngiihn⁺ kwaat[~] kiyh⁺. Jëeh⁺ sa⁺ ma⁻ jan[~] jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ mah⁺ ngiihn⁺ kwaat[~] kih⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺. Ma⁻ jan[~] mah⁺ lään⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ ba⁺. ⁴⁸ Hi⁻ sa⁻ hnää⁺ jnä⁺ mah⁺ sa⁻ heeyh⁻ juu⁺ kin⁺, cha⁻ ba⁺ he⁻ ngiih⁺ kwaat[~] kiyh⁺. Ja⁻ ba⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ hlëehn⁺ la⁻, ngiih⁺ kwaat[~] kiyh⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁺. ⁴⁹ Jëeh⁺, sa⁺ ma⁻ hlëehn⁺ jee⁺ tēen⁻ hñiin⁺. Tää⁺ kyaan⁺ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺, hi⁻ he⁺ ga⁻ jmee⁺ mada⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁻ jwahn⁺, hi⁺ ha⁻ lä⁻ hlëehn⁺. ⁵⁰ Jnä⁺ man⁺, mada⁻ he⁻ ga⁻ jmeey⁺ kin⁺ jøø⁺ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ wa⁺ chaay⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Kih⁺ he⁻ ja⁻, hlëehn⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ te⁺ he⁻ ga⁻ siih⁺ Tää⁺ jnä⁺ ba⁺.

13

Ga⁺ gyih⁺ Jesús tñ' discípulo kyaay⁺

¹ Ma⁻ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁺, ma⁻ ñe⁻ ba⁺ Jesús ma⁻ tē⁺ hor[~] he⁻ ya⁻ hëy⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ mah⁺ dsaayh⁺ jee⁺ gya⁺

Jmiiy⁻. Ga⁻lä⁻hnäy¹ hi⁻ ma' laa¹ kyaay¹ hi⁻ ma' tääh¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, pero hwë¹ ja⁻ ga⁺ mi⁻jnäy⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnäy¹ cha⁻miih⁻ hi⁻ laa¹ kyaay¹.

² Ja⁻ga⁺ dsa⁻taayh⁻ kuyh⁺ ma⁻nuu⁺ ma⁻hä⁺ ba⁺ huu⁺dsë⁻ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹ neh⁺ tuh⁻dsë¹ Juda Is-cariote joo⁺ Simón ha⁻ lä⁻ jmeey¹ mah¹ ngëey¹ Jesús. ³ Pero Jesús ma⁻ñe⁻ bih¹ he⁻ ga⁺tooh⁻ Täa⁺ gooy⁻ hñii⁺ lä⁻jë⁻ go⁻te¹ he⁻ na⁻hñaa⁺y jmeey¹ hi⁺ lä⁻ja⁻ ñey⁻ he⁻ ya⁻hëey¹ kih¹ Dio, hi⁺ ja⁻ba⁺ kih¹ Dio dsaayh¹ ka⁻läh⁺. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁺nooy⁻ jee⁺ täayh⁺ kuyh⁻ ma⁻nuu⁺ ja⁻, ga⁺jñuuyh¹ hmiih⁻ he⁻ ma⁺ kyeyh⁺ në⁺, ga⁺kay¹ hmiih⁻ tu⁻jla⁺ mah¹ ga⁻bäayh⁻ hñii⁺. ⁵ Hi⁺ ga⁺kay¹ koo⁻ jee⁺ ga⁻chiyh¹ jmii⁻ mah¹ ga⁻løoy¹ gyiyh⁻ ma⁻tii⁺ jnääh¹ discípulo. Ja⁻ga⁺ ga⁺mi⁻kiih⁺ kyaah⁺ hmiih⁻ tu⁻jla⁺ he⁻ ma⁺ na⁻bäayh⁻ ja⁻. ⁶ Ma⁺ ga⁺tëey⁺ jee⁺ ma⁺ gya¹ Simón Pee⁺, mah¹ ga⁺jäh⁺ Pee⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿che⁺ hne⁻ ba⁺ gyih¹ ma⁻tiih⁺?

⁷ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—He⁻ jmeen⁺ la⁻, sa⁺ lä⁻ngëeh⁺ hne⁻ na⁺ ga⁻jäh⁻. Këë⁻ ba⁺ lä⁻ngëeh⁺.

⁸—Sa⁺ gyih¹ hne⁻ ma⁻tiih⁺ jih⁺koh⁺ —ga⁺jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺.

Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cher⁺mah¹ sa⁺ ga⁺gyihn⁺ ma⁻tiih⁺, sa⁺ le⁺ jmeeh¹ ko⁻jøøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

⁹ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Simón Pee⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ja⁺ ma⁻la⁺ ma⁻tiih⁺ hnøø¹ jñii⁺, lä⁻ja⁻ ma⁻goon⁺ kyaah⁺ ka⁻llen⁺ hnøø¹ jñii⁺ ka⁻läh⁺.

¹⁰ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Hi⁻ ma⁻na⁻jngëë', sa⁺ jmee⁺ bii' jñii' lä⁻kaa⁻ kiyh'. Ma⁻la⁻ ma⁻tii' ba' hnøø' jñii', jëeh' lä⁻kaa⁻ ba' kiyh' ma⁻na⁻jngëë'. Hi⁺ ma⁻na⁻jngëë' ba' hnäh', ma⁻ke⁻ ja⁻ lä⁻jëë' hnäh'.

11 Jëeh' ma' ñe⁻ bih' hij⁻ na⁻ ma' ngëëy', he⁻ja⁻ ba' ja⁻ ma' jäyh': "Ma⁻ke⁻ ja⁻ lä⁻jëë' hnäh' na⁻jngëë'."

12 Ma⁻la⁻ ma⁻gyiyh' ma⁻tii' lä⁻jëë', ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh' mah' ngaayh' na⁻gyay⁻ ne' mes⁻ ka⁻läh'. Mah' ga⁻jäyh':

—¿Che' ma⁻lä⁻ngëëh' hnäh', hee⁻ na⁻ ma⁻jmeen' kyah' hnäh'? 13 Tëeh⁺ jnä' Ta⁻jwoh' hi' jawah' hnäh' Dsa⁻jøøh' kyaan⁻. Llu' ba' jawah' hnäh', jëeh' he⁻ ja⁻ laan'. 14 Jnä' he' laan' ta⁻jwoh' kyaah' hnäh', hi' laan' Dsa⁻jøøh' kyaah' hnäh', mah' ma⁻gyihn⁻ ma⁻tiih' hnäh'. Lä⁻na⁻ hnøø' jmeeh' hnäh' ka⁻läh', gyih' hnäh' ma⁻tii' dsa⁻kyaah' hnäh'. 15 Jee' la⁻ ma⁻heehn⁻ hnäh' mah' jmeeh' hnäh' ja⁻ba' lä⁻koø⁻ ma⁻jmeen' kyah' hnäh'. 16 Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn⁻ hnäh', ja⁻ hi⁻ nuuh' kih' jñah', sa⁺ jøøyh' ga' lä⁻koh' ga' dsa⁻jmu'. Hi⁺ hi⁻ dsoo' mada⁻, sa⁺ jøøyh' ga' lä⁻koh' ga' hi⁻ cheey'. 17 Na' he⁻ ma⁻lä⁻ngëëh' hnäh' he⁻ ma⁻jmeen' la⁻, llu' la' kyah' hnäh' cher'mah' ga⁻jmeeh' hnäh' lä⁻ja⁻.

18 Ja⁻ he⁻ hlëehn' kih' lä⁻jëë' hnäh' la⁻. Kyuu⁻ ba' jnä' hij⁻ na⁻ ma⁻lleehn⁻. Mah' lä⁻ja⁻ lä⁻te' lä⁻koø⁻ na⁻sii' juu' kih' Dio: "Hi⁻ ma' kuh⁻ ko⁻jøøh' kyaah' jnä', ma⁻jëeyh⁻ ma⁻na⁻høøyh' kin⁻." 19 To⁻na' ga⁻juh⁻ jwahn⁻ jää' sa⁺ ga' ma⁻ngëëy' jnä'. Mah' wa⁻ra⁻ ga⁻la' he⁻ ja⁻, lä⁻heeh' hnäh', jnä' he' laan'

he- jwahn- laan-'. 20 Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn-
hnäh', hi- heeh- jaa- hi- cheen-, he- heeyh- jnä'
ba' ja-. Hi- hi- heeh- jnä', heeyh- hi- ga-chee' jnä'
ba' ja-.

Ga'jmeeh' Jesús juu', hnäh' jaa- dsa- kyaay' kiyh'
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ma-la- ma-jäh' Jesús lä-ja-, pero ga-lä-meeh-
dsëy' mah' ga-mi-jnäay- jëë- juu' ja-:

—Jaa- jee' lä-jëë- hnäh' hnëeh' jnä'.

22 Ja-ga' ga-tooh- jnääh' jëë' jnääh' në'
dsa-kyaahn', sa- ñe' jnääh' hij- kih' na- ma'
hlëeyh-. 23 Kih' jee' lä-jëë- jnääh' discípulo kyaay',
jaa- ba' ga-lä-hnää' Jesús cha-miuh-. Hi- he' ma'
gya' koo' kih' Jesús. 24 Kih' hi- he', ga'jmee' Simón
Pee' lii- mah' ngiiy' juu' kih' Jesús, hij- kih' ja- ma'
hlëeyh-. 25 Hij' hi- ma' gya' koo' kih' Jesús he',
ga-ngiiy' juu' kiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hij- he' hi- jwah' na-?

26 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Hi- kwëehn- kuh- koo- jwi' he-ñiuh' gyuh', hi-
he' he'.

Mah' ga-mi-gyuyh' koo- jwi' he-ñiuh', ga-kwëeyh'
Juda Iscariote, joo' Simón. 27 Lä-koo- ngooy' kuyh-
he-ñiuh' ja-, ga-he' Tana' neh- tuh-dsëy'. Ja-ga'
ga-jäh' Jesús siyh':

—He- hnooh- jmeeh', jmee' ga-juh- to-na'.

28 Pero ni- jaa- hi- ma- tääh' në' mes- ja-, sa-
ga-lä-ngëey' he-la' ga-siiyh- hi- he' lä-ja-. 29 Kih'
he- ma-høø- Juda sa-tuh- jee' ma- tääh' kuu', he- ja-
ko-llaa' ga-jmee' huudsë-, he- ga-jäh' Jesús siyh':
“Go-läh' miuh- he- hnøø' jnän' kih' jmäh'” o jäh':

“Go-kwëeh` hi- tä-ñee` miih- kuu”. 30 Ma` ga`la` kih` Juda, ma`kuyh- he`ñiih-, chah` ba` ya`hëëy`. Ma-na`hoq- ba` hor` ja-.

Koo- nuuh` hmëë`

31 Ma-la` ma`ya`hëë` Juda jee` ja-, ga`jäh` Jesús:
—Na`lä`jnä` he- laa`jøøh` Hi-ga`lëë`ngo`la-, hi` ta`la` kih` hi- he` lä`jnä` he- laa`jøøh` Dio. 32 Hi` cher`mah`jooy` mi`jnää` he- laa`jøøh` Dio, ja`ba` lä`ja- Dio mi`jnää` he- laa`jøøh`jooy`, hi` chah` ba` jmeey`. 33 Gyuu- mäh`kyaan`, ko`hwëë` ga` gyan`kyaah` hnäh`. Hnaah` hnäh`jnä`. Pero ja`ba` lä`koo- ma`jwiiin` dsa- judiu, jee` naahn` sa` le` go`nääh` hnäh`, ja`ba` lä`ja- jwëëhn` hnäh` ka`läh` na`. 34 Jmeen` koo- mada` hmëë` kyah` hnäh`. Wa` hnaah` hnäh`øøh` hnäh`. Wa` hnaah` hnäh` lä`jaa- lä`jaa- dsa`kyaah` hnäh`, ja`ba` lä`koo- ma`lä`hnaan` hnäh`. 35 Cher`mah` ga`lä`hnaah` hnäh` dsa`kyaah` hnäh`, lä`jëë` ba` dsa- lä`ñe- laah` hnäh` discipulo kyaan`.

*Ga`jäh` Jesús he` hmä` Pee` juu` he` sa` kyuu`
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)*

36 He`ja- ga`ngii` Simón Pee` juu`:

—Dsa`jøøh`kyaan`, ¿ha- ta` goh`hne`?

Mah` ga`jäh` Jesús siiyh`:

—Ha- jee` niin`, sa` le` goh`kyaah`jnä` na`. Këë- ga` goh`kyaah`jnä`.

37 He`ja- ga`jäh` Pee` siiyh`:

—Dsa`jøøh`kyaan`, ¿he`la` ja- mo`so` le` niin` kyaah`hne` na`? Ma`lla` ba` dsen` juun` llah`hne-.

38 He`ja- ga`jäh` Jesús siiyh`:

—¿Che' ju'dsoo' ma-lla⁺ hoh' juuuh' llan~? Ma⁻ra⁺ ju'dsoo' jwëëhn~ hne⁻, jää' ja-ga' hoooh' chaah' dsoo', hne⁻ ma-të' hnë- juuh~ ma-hmäh' juu' he⁻ sa⁺ kyuuuh⁺ jnä'.

14

Jesús laa' jwë' he- dsa'toohn' jee' gya' Dio

¹ 'Ta⁺ jeh⁺ hoh' hnäh'. Jmee' hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba', hi⁺ jmee' hnäh' dsoo' hoh' kin⁺ ka-läh'. ² Cha'neh⁺ kih' Täa' kyaan⁺ cha-cha-miih⁻ jee' dsa'toohn'. Wa'ra⁻ jäh' kih' sa⁺ la⁺ lä'ja⁻, ma-jwëëhn⁺ ba' hnäh' jää'. He-ja⁻ niin⁻ mi'llun⁻ jee' go'taah' hnäh'. ³ Wa'ra⁻ ngaahn⁺ mah' na'jmeen' llu⁺ jee' go'taah' hnäh', ja-ga' jahn' ka-läh' mah' go'nääh' hnäh' kyaah' jnä'. Mah' lä'ja⁻ jee' naahn⁻ na'gyan', jee' ja⁻ go'taah' hnäh' ko-jøh' kyaah' jnä'. ⁴ Ma-ñeh' ba' hnäh' ha⁻ jee' naahn⁻, hi⁺ ma-kyuuuh~ ba' hnäh' jwë' ka-läh'.

⁵ Mah' ga-jäh' Tamá syyh⁺:

—Dsa-jøøh' kyaan⁺, sa⁺ ñe' jnääh' ha⁻ na-gwaah'. ¿Ha⁻ lä'ja⁻ lä'kyuuuh~ jnääh' jwë' ka-läh'?

⁶ He-ja⁻ ga-jäh' Jesús syyh⁺:

—Jnä' he' laan⁺ jwë', jnä' he' laan⁺ ju'dsoo', jnä' he' jmeen⁺ chaa⁻ dsa⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lla-nää⁻ jee' gya' Täa' wa'ra⁻ jäh' kih' sa⁺ ya-näay⁺ ta-la⁺ ki⁺ jnä'. ⁷ Cher'mah' kyuuuh⁺ jnä', ja-ba' lä'ja⁻ kyuuuh⁺ hnäh' Täa' kyaan⁺. Na' ma-kyuuuh⁺ ba' hnäh', hi⁺ ma-jëëh⁻ hnäh' ka-läh'.

⁸ Mah' ga-jäh' Felipe:

—Dsa-jøøh' kyaan⁺, hääh⁻ jnääh' Täa', mah' ko-ja⁻ ba' ma-lee⁻ kyaa⁺ jnääh'.

⁹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh' Felipe:

—¿Joh' jmii' sa' ma-hya' gyan' kyaah' hnäh' jee' la' mah' sa' ma-lä-kyuuh' jnä'? Hih' ma-jëë' jnä', he' ma-jëëy' Täa' ba' ja'. ¿Ha' lä'ja' jwah' hne': "Hääh' jnääh' Täa'"? ¹⁰ ¿Che' sa' laah' dsoo', jnä' he' laan' koo' kyaah' Täa', hi' Täa' he' laa' koo' kyaah' jnä'? Lä'jē' juu' he' hlëeh' jnä', ja' he' hlëehn' jee' tēēn' hñiin' na'. Täa' hi' laa' kyaah' jnä', hi' he' ba' jmee' he' jmeen' la'. ¹¹ Wa' lä' dsoo' hoh' hnäh', jnä' he' laan' koo' kyaah' Täa' hi' Täa' he' laa' koo' kyaah' jnä'. Pero cher'mah' sa' laah' hnäh' dsoo' lä'ja' la' kin' kyaah' Täa', jmee' hnäh' dsoo' kih' he' ma-jëeh' hnäh' ha' lä' la' ta' he' jmeen'. ¹² Ma' ra' ju' dsoo' na' jwëehn' hnäh', hi' jmee' dsoo' dsē' kin', hi' he' jmee' ka-läh' ja' ba' ta' he' jmeen'. Hi' juuh' ga' ta' jmeey', jëeh' naah' ba' jnä' kyaah' Täa'. ¹³ Lä'jē' he' ngiih' hnäh' kih' Täa' lä' hih' kin', jmeen' he' ja', mah' lä'ja' lä' jnä' he' laa' jøh' Täa' ta' la' kih' jooy'. ¹⁴ Jmee' ba' jnä' wa' he' cha' he' he' ngiih' hnäh' lä' hih' kin'.

Ga'jäh' Jesús cheey' Jmi'lle' Na'ngii'

¹⁵ 'Cher'mah' hnaah' hnäh' jnä', høø' hnäh' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'. ¹⁶ Mah' jnä' chuun' kyaah' Täa' cheey' jñah' hi' kwa' be' kyah' hnäh'. Mah' jay' kyaah' hnäh' ga'lä'jē' joh' jmii' cha'. ¹⁷ Hi' he' laa' Jmi'lle' hi' jmee' ju' dsoo'. Dsa' hi' chaa' jmi'gyuu' la', sa' le' heeyh', jëeh' sa' jëëy', ni' sa' kyuyy'. Pero hnäh', kyuuuh' hnih', jëeh' hääy' jee' kyah' hnäh', hi' dsa' hey' neh' tuh' hoh' hnäh'.

18 'Wa'ra- ngaahn', sa- jäh' hnäh' hnëë'. Jähn' ka-läh' kyah' hnäh'. 19 Miih- jmi' ga' mo'-so- jëë' dsa- jnä'. Pero hnäh', jëëh' jnä'. Hi- kih' he- chaa- jnä', he- ja- ba' ja- jmee' chaa- hnäh'. 20 Ma'ja- ga' lä- ngëeh' hnäh', jnä' gyan' kyaah' Tää' kyaan', hi- hnäh' kyaah' jnä', hi- jnä' kyaah' hnäh'. 21 Hi- ma- heeh- mada- kin- mah' høoy-, hi- he' hnää' jnä'. Hi- hi- hnää' jnä', Tää' kyaan- lä- hnäay' hi- he'. Hi- jnä' ka-läh' lä- hnaa- jnih' mah' mi' jnään' hñiin- kiyh'.

22 Mah' ga- jäh' Juda (pero ja- he' Iscariote):

—Dsa- jøøh' kyaan-, ¿he- la- ma- la- kya- jnääh' ba' mi' jnääh' hñaa', mah' sa- mi' jnääh' hñaa' kih' lä- jëë' dsa- jmi- gyuu'?

23 He- ja- ga- jäh' Jesús siiyh-:

—Hi- hnää' jnä', høoy- juu' kin-, hi- Tää' kyaan- lä- hnäay' hi- he'. Mah' ko- jøh' kyaah' Tää' dsa'tooh' jnääh' kyaayh'. 24 Hi- sa- hnää' jnä', sa- høoy- juu' kin-. Hi- juu' he- ma- nuuh- hnäh', ja- juu' ki- hñiin- ja-, juu' kih' Tää' hi- ga- chee' jnä' ba- ja-.

25 'Hlëëhn' hnäh' lä- jë- juu' la-, ta' ko- jiih' gyan' kyaah' hnäh'. 26 Pero wa'ra- ngaahn', kwaat- ki- jnä', chee' Tää' ja- hi- kwa' be' kyah' hnäh'. Hi- he' he' jmi- lle' Na- jngii' hi- heeh' hnäh' ga- lä- jë- ba', hi- jmeey' lä- dsooh- hoh' hnäh' lä- jë- juu' he- ma- hlëëhn- hnäh'.

27 'Jnä' kwan- mah' jmeen- hii' tii' kyah' hnäh' lä- ko- hii' tii' kin-. Ja- lä- ko- kwa- dsa- jmi- gyuu- he- kwëëhn- hnäh'. Ta- jeh- hoh' hnäh', ni- ta- wa' gah' hnäh'. 28 Ma- nuuh- ba'

hnäh' lä'koo- ma-jwëehn' hnäh'. Naahn' hi' jahn' jee' kyah' hnäh' ka-läh'. Cher'mah' dsoo' hnaah' hnäh' jnä', jëë- hoh' hnäh' ki' jnä' kih' he- naahn' jee' gya' Täa', jëeh' jøøh' gyih' lä'koh' jnä'.
 29 Ma-jwëehn' hnäh' juu' la-, jää' sa' ga' ma-la'. Mah' wa-ra- ga-la', ja-ga' lä-dsoo' hoh' hnäh'.

30 'Mo-so' hlëehn' ga' cha-miih' kyaah' hnäh', jëeh' ja' hi-sa'llu' hi' jmee' hih' jmi-gyuu' la-. Pero kyaah' jnä' sa' cha- kiyh' ni' miih-. 31 He- jmeen' lä'koo- mada' he- ga'jmee' Täa' kin' ba', mah' lä'ja- lä'ne- dsa- hi- chaa- jmi-gyuu' la-, jnä' hnaan' Täa'.

'Noo- hnäh', man`.

15

Chaah' wii- jëh' kyaah' sa'goh' kih'

1 'Jnä' he' laan' lä'koo- chaah' wii- jëh' he- llu' go-te-. Täa' kyaan', hi' he' mi-llu' chaah' wii- jëh' ja-. 2 Hnäy' lä-jë- sa'goh' he- choo' kin', he- sa' hii- mii'. Hi' lä-jë- sa'goh' he- hii- mii', mi-lluy' mah' jä- na-jngii'. Mah' lä'ja- hii' cha-ga'miih- mii'. 3 Hi' lä'ja- ma-na-jngëe' hnäh' lä-llu' he- ma-heeh' hnäh' juu' he- ma-hlëëhn' hnäh'. 4 Jä' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä', hi' jnä' jän' koo- hweh- kyaah' hnäh'. Lä'koo- sa'goh' kih' chaah' wii- jëh', sa' le' hii' mii' kih' hñii', cher'mah' sa' na-choo' hñii' chaah' kih'. Ja-ba' lä'ja- la' kyah' hnäh' cher'mah' sa' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä'.

5 'Jnä' he' laan' chaah' wii- jëh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi' jnä' chehn' koo- hweh- kyaayh', he- lä'ja- ba' hii- cha-miih- mii'. Jëeh', cher'mah' sa' laah'

hnäh' kō-jøh' kyaah' jnä', ni' miih- sa' cha- he- le' jmeeh' hnäh'. ⁶ Hi- sa' ja' kō-jøh' kyaah' jnä', hi- he' ja' ta' ka'hne'. Le' kiyh' lä-kōo- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jeh' he- ma-na-hna'. Mah' wa'ra- ga-lä'kiä', juuh' dsa- mah' jey' kyaah' je-.

⁷ Cher'mah' tääh' hnäh' kōo- hweh- kyaah' jnä' hi- ja' juu' kin- kyah' hnäh', ngii' lä-jë- he- hnooh- hnäh'. Hñah' ba' hnäh'. ⁸ Dsa-lä-jnä' he- laa- jøøh' Täa' kyaan' jee' jmeeh- hnäh' cha-miih- ta' llu', hi- lä-jwë' ja- jmeeh- hnäh' lii- laah' hnäh' discípulo kyaan'. ⁹ Lä-kōo- ma-lä-hnäa' Täa' jnä', ja-ba' lä-ja- ma-lä-hnaan' hnäh'. Lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan' hnäh'. ¹⁰ Cher'mah' høøh- hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh', lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan' hnäh'. Jëeh' ja-ba' lä-na- ma-jmeen'. Ma-høøn' lä-jë- mada- he- ga'jmee' Täa' kin', hi- lä- ma-choohn' ja-ba' kōo- hweh- he- hnäy' jnä'.

¹¹ Lä-jë- he- la- ma-hlëehn' mah' wa' jëë- hoh' hnäh' lä-kōo- jëë- dsen', heh' lä-ja- wa' na-hñaa' he- jëë- hoh' hnäh'. ¹² He- la- ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. Wa' lä-hnaah' hnäh' dsa-kyaah' hnäh', ja-ba' lä-kōo- ma-lä-hnaan' hnäh'. ¹³ Ni' jaa- sa' chaa- hi- hnäa' dsa- cha-ga'miih- lä-koh' jaa- hi- kwaa' hñii' he- juuy' kih' ome- kyaa'. ¹⁴ Ome- kyaan' laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. ¹⁵ Sa- tëehn' hnäh' moz~. Jëeh' moz~ sa- ñe- he- huu'dsë- jmee- dsa-juuy'. Tëehn' hnäh' ome- kyaan' ba', jëeh' lä-jë- he- ma-nuun' kih' Täa' kyaan', ma-mi-jnäan' kyah' hnäh'. ¹⁶ Ja- he'

hnäh' ga' lleeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga' lleehn' hnäh' hi' ga' hñaan' hnäh' mah' go'jmeeh' hnäh' ta' kin'. Hi' ya' hii' kwee' ta' kyah' hnäh', lä' ja' jä' koo' hweh' ka' läh'. Mah' lä' ja', lä' jē' he' ngih' hnäh' kih' Täa' lä' hih' kin', kway' ba'. ¹⁷ He' la' ba' ja' mada' he' jmeen' kyah' hnäh': Wa' hnaah' hnäh' dsa' kyaah' hnäh'.

Na' høøh' dsa' kih' Jesús, lä' ja' kih' dsa' kyaay'

¹⁸ 'Cher'mah' dsa' jmi' gyuu' la' na' høøh' kyah' hnäh', ma' ñeh' ba' hnäh', jää' ga' jnä' ga' lä' høøyh' kin'. ¹⁹ Wa' ra' jäh' kih' laah' hnäh' hi' kya' jmi' gyuu' la', dsa' chaa' jmi' gyuu' la' lä' hnää' hnäh' lä' koo' hnäy' hi' laa' kyaay'. Pero ga' lleehn' hnäh' jee' kih' hi' tääh' jmi' gyuu' la', he' ja' hi' tääh' jmi' gyuu' la' na' høøh' kyah' hnäh', jēh' mo' so' laah' hnäh' dsa' kyaay'. ²⁰ Mi' dsooh' hoh' hnäh' juu' he' ma' jwēehn' hnäh'. Jaa' moz~, sa' jøøyh' ga' lä' koh' dsa' juy'. Cher'mah' dsa' ga' jmeeh' jnä', ja' ba' lä' ja' jmeeh' dsa' hnäh' ka' läh'. Hi' cher'mah' ga' høøy' juu' kin', ja' ba' lä' ja' høøy' juu' kyah' hnäh' ka' läh'. ²¹ Lä' ja' jmeey', jmeeyh' hnäh' kwaat' kin', jēh' sa' kyuuy' Dio hi' ga' chee' jnä'.

²² 'Wa' ra' jäh' kih' sa' ma' jan' hi' ni' sa' ga' hlēeh' njih', sa' ma' lä' ñey' kih' dso' kye'. Pero na', ma' na' bääyh', mo' so' le' jäyh' sa' ñey'. ²³ Hi' na' høøh' kin', ja' ba' lä' ja' na' høøyh' kih' Täa' kyaan' ka' läh'. ²⁴ Wa' ra' jäh' kih' sa' ga' jmeen' he' juh' gaa' jee' kiyh', he' sa' ma' jmeey' ni' jaa', sa' ma' lä' ñey' kih' dso' kye'. Pero na' he' ma' jēy' lä' ja', mah' na' høøyh' kin', hi'

na-høøyh' kih' Tää` kyaan` ka-läh'. 25 Lã-ja-dsa-lã-te' lã-koo- na-sii- nẽ' ley: Ni` miih- sa-cha- he- kih' he- ga-lã-hãäyh` jnä'.

26 'Pero wa'ra- ja' hi- noo` nẽ' kyah' hnäh', hi- he' jmee' ju'dsoo' kin-. Hi- he' ya-hëë' kih' Tää` mah' cheen- jee' kyah' hnäh'. Hi- he' he' Jmi-llẽ' Na-jngii'. 27 Hi- hnäh' ka-läh', jmeeh' hnäh' ju'dsoo' kin-, kih' he- ga-jmeeh' hnäh' ko-jõh' kyaah' jnä' lã- ma'to-nẽ'.

16

Jëë' wii' discipulo kyaa' Dio

1 'Lã-jẽ- he- la- ma-hlëëhn` hnäh' mah' sa-cha- he- kih' jeh' hoh' hnäh'. 2 Hwëë' dsa- hnäh' gwah- mäh- jee' dsa-kuh' hnäh' hi- lloo~ jmi' wa'ra-ga-jngiih' wa' hi- cha- hi- kyah' hnäh', lã-koo- he- jmeey- ta' kih' Dio ba' ja- laay'. 3 Lã-ja-jmeey' kyah' hnäh', jëeh' sa- kyuyy- Tää`, ni- sa- kyuyy- jnä'. 4 Ma-jwëëhn' hnäh' lã-jẽ- he- la-mah' wa'ra- ga-tẽ' jee' dsa-ngëëh' hnäh' lã-ja-, ja-ga-lã-dsooh~ hoh' hnäh' lã-koo- jwëëhn~ hnäh' la-. Sa- ga-jwëëhn' hnäh' lã-la- lã- ma'to-nẽ', jëeh' gyan' kyaah' hnäh'.

He- la- na- jmee' Jmi-llẽ' Na-jngii'

5 'Pero na', naahn- jee' gya' hi- ga-chee' jnä' hi- ni- jaa- hnäh' sa- ngiih' hnäh' juu' kin-: "¿Ha- na-gwaah'?" 6 Pero meeh- hoh' hnäh' cha-miih- kih' he- ma-jwëëhn' hnäh' lã-la-. 7 Ma-ra- ju'dsoo' he- jwëëhn~ hnäh'. He- llu' kyah' hnäh' ba' ja- he- naahn-. Jëeh', cher'mah' sa- ngaahn', sa- jã- hi- noo` nẽ' kyah' hnäh'. Pero cher'mah' ngaahn',

cheen⁻ hi⁻ he^ʼ kyah^ʼ hnäh^ʼ. ⁸ Hi⁺ wa⁻ra⁻ ja^ʼ hi⁻ he^ʼ,
 jmeey^ʼ lä⁻ngëë^ʼ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ he⁻ tääyh^ʼ kyaah^ʼ
 dso⁻kye⁻, hi⁺ mi⁻jnääy⁻ he⁻ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu^ʼ
 go⁻te[~], hi⁺ lä⁻ja⁻ he⁻ lla^ʼ Dio ta^ʼ. ⁹ Mi⁻jnääy⁻ he⁻
 tääh^ʼ dsa⁻ kyaah^ʼ dso⁻kye⁻, kih^ʼ he⁻ sa⁺ heeyh⁻
 jnä^ʼ. ¹⁰ Lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁻, jnä^ʼ he^ʼ hi⁻ lluu^ʼ, jëeh^ʼ
 naahn⁻ kih^ʼ Tää⁻ kyaan⁻ hi⁺ mo⁻so⁺ jëeh^ʼ jnä^ʼ. ¹¹ Hi⁻
 mi⁻jnääy⁻ he⁻ lla^ʼ Dio ta^ʼ kih^ʼ dsa⁺, jëeh^ʼ hi⁻sa⁻llu^ʼ
 hi⁻ jmee⁺ hih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ ma⁻na⁻bääyh⁻ kyaah^ʼ
 dso⁻jwi^ʼ.

¹² 'Cha⁻ ga^ʼ he⁻ hnoon^ʼ jwëëhn⁻ hnäh^ʼ, pero
 sa⁺ lä⁻ngëëh^ʼ hnäh^ʼ na^ʼ ga⁻jah⁻. ¹³ Pero wa⁻ra⁻
 ja^ʼ Jmi⁻lle^ʼ hi⁻ laa^ʼ ju⁻dsoo^ʼ, hi⁻ he^ʼ jää^ʼ hnäh^ʼ
 mah^ʼ lä⁻ngëëh^ʼ hnäh^ʼ na⁻hña^ʼ lä⁻jëë⁻ ha⁻ lä⁺ la^ʼ
 ju⁻dsoo^ʼ. Jëeh^ʼ sa⁺ hlëëyh^ʼ jee^ʼ tëëy⁻ hñiiy^ʼ. Hlëëyh^ʼ
 he⁻ nuuy⁻ ba^ʼ hi⁺ jmeey^ʼ lä⁻ngëë^ʼ dsa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻
 na^ʼ ga^ʼ jä⁺. ¹⁴ Jmeey^ʼ lä⁻ngëëh^ʼ hnäh^ʼ lä⁻koo⁻ laa^ʼ
 jnä^ʼ, lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁻ he⁻ laan⁻ jøøh^ʼ. ¹⁵ Laan⁻
 ja⁻ba^ʼ lä⁻koo⁻ laa^ʼ Tää⁻. He⁻ja⁻ ba^ʼ na⁻ ma⁻jwahn^ʼ,
 jmeey^ʼ lä⁻ngëëh^ʼ hnäh^ʼ lä⁻koo⁻ laa^ʼ jnä^ʼ.

¹⁶ 'Ko⁻hwëë^ʼ ga^ʼ, mo⁻so⁺ jëeh^ʼ jnä^ʼ. Hi⁻ koo⁻ ga^ʼ
 ko⁻hwëë^ʼ, jëeh^ʼ jnä^ʼ ka⁻läh^ʼ, ja⁻ga^ʼ naahn⁻ jee^ʼ gya^ʼ
 Tää⁻.

Hi⁻ meeh⁻ dsë⁻ lä⁻ chaa⁻ llu^ʼ

¹⁷ Ja⁻ga^ʼ ga⁻ngii^ʼ jnääh^ʼ juu^ʼ kih^ʼ dsa⁻kyaah^ʼ
 jnääh^ʼ:

—¿Hee⁻ na⁻ he⁻ hlëëyh⁻ jne^ʼ he⁻ jäyh^ʼ lä⁻na⁻:
 “Ko⁻hwëë^ʼ ga^ʼ, mo⁻so⁺ jëeh^ʼ jnä^ʼ, hi⁻ koo⁻ ga^ʼ
 ko⁻hwëë^ʼ, jëeh^ʼ jnä^ʼ ka⁻läh^ʼ, ja⁻ga^ʼ naahn⁻ jee^ʼ gya^ʼ
 Tää⁻”?

¹⁸ Ma^ʼ chiih⁻ ga^ʼ jnääh^ʼ dsa⁻kyaah^ʼ jnääh^ʼ:

—¿Hee⁻ na⁻ he⁻ jäyh^ˆ: “Ko⁻hwëë^ˆ ga^ˆ”? Sa^ˆ ngëë^ˆ jne^ˆ hee⁻ na⁻ hlëëyh^ˆ.

¹⁹ Ñe^ˆ ba^ˆ Jesús he⁻ ma^ˆ hnøø⁻ jnääh^ˆ ma^ˆ ngii^ˆ jnääh^ˆ juu^ˆ kiyh^ˆ. He⁻ja⁻ ga^ˆsiyh^ˆ jnääh^ˆ:

—Ma⁻jwëëhn^ˆ hnäh^ˆ ko⁻hwëë^ˆ ga^ˆ, mo^ˆso^ˆ jëëh^ˆ jnä^ˆ hi^ˆ koo⁻ ga^ˆ ko⁻hwëë^ˆ, jëëh^ˆ jnä^ˆ ka⁻läh^ˆ. ¿Che^ˆ he⁻ la⁻ na⁻ he⁻ ngiih^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ kih^ˆ dsa⁻kyaah^ˆ hnäh^ˆ? ²⁰ Ma⁻ra⁻ ju^ˆdsoo^ˆ jwëëhn^ˆ hnäh^ˆ, jä⁻ ki^ˆhoo^ˆ hnäh^ˆ jwërte pero dsa⁻jmi⁻gyuu⁻ la⁻lä⁻chaa⁻llu^ˆ. Ko⁻hwëë^ˆ ba^ˆja⁻, jä⁻ti⁻meeh⁻ hoh^ˆ hnäh^ˆ, ja⁻ga^ˆ jëë^ˆ hoh^ˆ hnäh^ˆ go⁻te^ˆ. ²¹ Wa⁻ra⁻ ga^ˆtë^ˆ jee^ˆ lä⁻chaa⁻gyuu⁻ kyaa^ˆ jaa⁻dsa⁻më^ˆ, jëëy^ˆ wii^ˆ, jëëh^ˆ ma⁻të^ˆ jee^ˆ lä⁻chaa⁻gyuu⁻ kyaay^ˆ. Pero ma⁻ngëë^ˆ ma⁻lä⁻chaa⁻gyuu⁻ kyaay^ˆ, mo^ˆso^ˆ dsooh⁻dsëy^ˆ wii^ˆ he⁻ ma⁻jëëy⁻ja⁻, kih^ˆ he⁻chaa⁻llu^ˆ he⁻ ma⁻lä⁻chaa⁻jaa⁻gyuu⁻ kyaay^ˆ. ²² Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ti⁻meeh⁻ hoh^ˆ hnäh^ˆ na^ˆ. Pero koo⁻ka⁻läh^ˆ jëën^ˆ hnäh^ˆ, ja⁻ga^ˆ jëë^ˆ hoh^ˆ hnäh^ˆ, hi^ˆ ni^ˆ jaa⁻sa^ˆ le^ˆ jñuu^ˆ lä⁻koo⁻te^ˆ he⁻ jëë⁻hoh^ˆ hnäh^ˆ.

²³ Jmi^ˆ ja⁻, mo^ˆso^ˆ ngiih^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ kin^ˆ ni^ˆ miih⁻. Ma⁻ra⁻ ju^ˆdsoo^ˆ jwëëhn^ˆ hnäh^ˆ, lä⁻jë⁻go⁻te^ˆ he⁻ngiih^ˆ kih^ˆ Täa⁻lä⁻hih^ˆ kin^ˆ, kway^ˆba^ˆ. ²⁴ Lä⁻jiih^ˆ ma⁻ya⁻nøø^ˆ jne^ˆ, ni^ˆ miih⁻ sa^ˆ cha⁻he⁻ ma⁻ngiih^ˆ hnäh^ˆ lä⁻hih^ˆ kin^ˆ. Ngii^ˆ hnäh^ˆ mah^ˆhñah^ˆ hnäh^ˆ hi^ˆ lä⁻ja⁻, jëë^ˆ hoh^ˆ hnäh^ˆ go⁻te^ˆ.

Ga⁻lih^ˆ Jesús ga⁻lla⁻dsëëy^ˆ he⁻ hliih^ˆ he⁻ cha⁻jmi⁻gyuu⁻

²⁵ Ma⁻hlëëhn^ˆ hnäh^ˆ lä⁻jë⁻he⁻ la⁻ kyaah^ˆ juu^ˆ na⁻hmää^ˆ. Ma⁻ngoo^ˆ ga^ˆtë^ˆ hor^ˆ jee^ˆ mo^ˆso^ˆ hlëëhn^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ na⁻hmää^ˆ. Na⁻hñaa^ˆ lä⁻jëë⁻ba⁻jmeehn⁻ juu^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ ha⁻lä⁻la^ˆ kih^ˆ

Tää. 26 Ma'ja- ngiih' hnäh' kih' Dio lä'hih' kin'. Sa' jwëehn' hnäh' ngiin' kyah' hnäh' kih' Tää. 27 Hnää' Tää' hnäh', jëeh' ma-lä-hnaah' jnä' hi' ma-lä-dsoo' ba' hoh' hnäh' he- jan' kih' Tää. 28 Kih' Tää' ba' ya'hëen' mah' jan' jmi-gyuu' la-. Na' ya'hëen' jmi-gyuu' la- mah' naahn' ka-läh' jee' gya' Tää' —ga'jah' Jesús siiyh' jnääh'.

29 Mah' ga'jah' jnääh':

—Na' ga' hlëeh' jëe- go-te~, mo'so' hlëeh' juu' na-hmää'. 30 Na' ga' ma-lä-ngëe' jnääh', kyuuu' ba' hne- ga-lä-jë' go-te'. Kyah' hne- sa' jmee' bii', ngii' dsa- juu', jëeh' ma-ñeh' ba' hne- he- huudsë- jmeey'. He-ja- ba' na- ma-lä-dsoo' dsë- jnääh' ya'hëeh' kih' Dio.

31 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Che' na' ga' ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'? 32 Ma-ngoo' ga'të' hor~ hi' hor~ ja- ma-tøøhn' na' ga-juh- he- sa-jñee' hnäh' mah' beeh' jnä'. Pero sa' jän' hñiin' go-te~, Tää' kyaan' kyaah' jnä'. 33 Lä-jë' he- la- ma-hlëehn' hnäh' mah' ta-la' ki' jnä' hii' ti' kyah' hnäh'. Jmi-gyuu' la- jëeh' hnäh' he- wii'. Pero wa' cha- o-jøh' dsë- kyah' hnäh', jëeh' ma-lihn' ma-lla-dsëen' kih' he- hlih' he- cha- jmi-gyuu' la- —ga'jah' Jesús siiyh' dsa- kyaay'.

17

Ga'ngii' Jesús kih' discípulo kyaay' kih' Dio

1 Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús lä-jë' he- ja-, ga'jëey' ta' gyuuu' mah' ga'jah':

—Tää` kyaan⁺, ma⁻dsëë⁺ hor~. Mi⁻jnää⁺ jooh⁻ he⁻ laay⁺ jøøh⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻, jooh⁻ mi⁻jnääy⁺ hne⁻ he⁻ laah⁺ jøøh⁺ ka⁻läh⁺. ²Hne⁻ ga⁻hñaa^h jnä⁺ mah⁺ jmeen⁻ hih⁺ kih⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻. He⁻ja⁻ na⁻na⁺ jwë⁺ kin⁺ jmeen⁻ chaa⁻ tää⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺. ³He⁻ kyuu⁻ dsa⁻ hne⁻, ma⁻la⁻ jaa⁻ hne⁻ ba⁺ laah⁺ Dio Jøøh⁺, hi⁺ he⁻ kyuyy⁺ Jesucristo hi⁻ ga⁻cheeh⁺, he⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻, he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺.

⁴Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ dsa⁺ he⁻ laah⁺ jøøh⁺. Ma⁻hñaa⁻ ba⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺ jmeen⁻. ⁵Na⁺ na⁻ Tää⁻, mi⁻jnää⁺ he⁻ laan⁺ jøøhn⁺ ya⁻jwih⁺ kyah⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ jøøhn⁺ ma⁺ laan⁺ kyaah⁺ hne⁻, jää⁺ ja⁻ga⁻ nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

⁶Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺. Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ kyaah⁺ mah⁺ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺, hi⁻ ga⁻høøy⁺ juu⁺ kyah⁺. ⁷Na⁺ ma⁻lä⁻kyuyh⁻, he⁻ ja⁺ kyah⁺ ba⁺ ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻tøøh⁺ goon⁺. ⁸Jëeh⁺, lä⁻jë⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻chiih⁺ jnä⁺, ma⁻hlëeh⁻ jnih⁺ hi⁺ ga⁻heeyh⁻ ba⁺. Ma⁻lä⁻hee⁺ bih⁺ he⁻ ya⁻hëën⁺ kyah⁺. Hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ ba⁺ dsëy⁺, hne⁻ he⁺ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺.

⁹He⁻ja⁻ ngiin⁺ kiyh⁺, ja⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ngiin⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺ ba⁺, jëeh⁺ hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ dsa⁻ kyaah⁺. ¹⁰Lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ kyaan⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ laa⁺ kyaah⁺. Hi⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ laa⁺ kyaah⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ kyaan⁺ ka⁻läh⁺. Ta⁻la⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻lä⁻ jnä⁺ he⁻ laan⁺ jøøhn⁺.

¹¹Mo⁻so⁻ gya⁻ ga⁺ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁺, jã⁺ gyih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Hi⁻ jnä⁺ naahn⁻ kyah⁺. Tää⁻ kyaan⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁺, hää⁻

kyaah' be' kyah' lä'jēē' hī' ga'kwēēh' jnä', mah' ja' leey' koo' ba', ja' ba' lä'koo' laa' jne' koo' ba'. ¹² Ta'ko'jiih' ma' gyan' kyaayh' jmi'gyuu' la', ma' häā' jnih' kyaah' be' kyah'. Ga'hään' hī' ga'kwēēh' jnä'. Ni' jaa' sa' ga'hēē'. Ma' la' jaa' hī' nøø' juu' dsa'hēē', hī' he' ba' ga'hēē' go'te~, mah' lä'ja' lä'te' lä'koo' na'sii' juu' kyah'.

¹³ 'Na' naahn' jee' ñeh' hne-. Ta'ko'jiih' gyan' ko'hwēē' ga' jmi'gyuu' la', ma'hlēēh' ba' jnih' lä'jē' he' la~, mah' jēē' dsēy' lä'koo' jiih' jēē' dsēn-. ¹⁴ Ma'ngēēn' lä'jē' juu' kyah' kih' hī' he'. Hi' ga'lā'høøh' dsa' chaa' jmi'gyuu' la' kiyh', kih' he' mo'so' laay' kih' jmi'gyuu' la', ja' ba' lä'koo' sa' laa' jnä' kih' jmi'gyuu' la-. ¹⁵ Sa' ngiin' kyah' mah' hwēēyh' jmi'gyuu' la-. Ngii'n' kyah' mah' hääh' hnih' kih' he' hliih' ba'. ¹⁶ Sa' laay' kih' jmi'gyuu' la-, ja' ba' lä'koo' sa' laa' jnä' kih' jmi'gyuu' la-. ¹⁷ Jmääy' cha'ga'miih' na'jngēēy' kyaah' ju'dsoo' kyah'. Jēēh' juu' kyah', la' ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁸ Lä'koo' ga'cheeh' jnä' jee' tääh' dsa' jmi'gyuu' la-, ja' ba' lä'ja' ga'chee' jnih' jee' kih' dsa' hī' tääh' jmi'gyuu' la-. ¹⁹ Kwaat' kih' hī' he' ba' na' he' ngēēn' hñiin' kyah'. Mah' lä'ja' hī' he' lee' na'jngēē' go'te~.

²⁰ 'Ja' ma' la' kih' hī' la' ngiin'. Lä'ja' ngiin' ka'läh' kih' hī' na' ga'heeh' jnä' wa'ra' ga'nuuy' juu' kih' hī' he'. ²¹ Mah' lee' koo' ba' jee' lä'jēē', lä'koo' laah' hne' kyaah' jnä' Täā', hi' jnä' kyaah' hne-. Lä'ja' lee' koo' ba' jee' lä'jēē' hī' he' kyaah' jne'. Mah' lä'ja', hī' chaa' jmi'gyuu' la' lä'dsoo' dsē', hne' he' ga'cheeh' jnä' jmi'gyuu'

la-. ²² Lă⁻koo⁻ ma⁻mi⁻jnăäh¹ jnä¹ kih¹ dsa⁺, lä⁻ja⁻ ma⁻mi⁻jnăän¹ hñiin⁺ kiyh¹, mah¹ lä⁻ja⁻ leey¹ koo⁻ ba¹, lä⁻koo⁻ laa¹ jne¹. ²³ Jnä¹ laan¹ kyaah¹ jnih¹, hi⁺ hne⁻ laah¹ kyaah¹ jnä¹, mah¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻taayh⁻ kwee⁻ go⁻te⁻ leey¹ koo⁻ ba¹. Lă⁻ja⁻ lä⁻ngëe¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, hne⁻ ba¹ ga⁺cheeh⁻ jnä¹, hi⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻ñey⁻ ga⁻lä⁻hnaah⁻ hnih¹, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ hnaah⁻ jnä¹.

²⁴ Tăä⁻ kyaan⁺, lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁺kwëeh⁻ jnä¹ he¹, hnoon¹ dsa⁻taayh⁻ kyaah¹ jnä¹ ha⁻ jee¹ naahn⁻ na⁻gyan¹. Mah¹ jëey¹ he⁻ ma⁻llaah¹ jnä¹ jøøh¹, kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻hnaah⁻ jnä¹ jăä¹ ja⁻ga¹ nøø¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ²⁵ Lluu¹ laah¹ hne⁻ Tăä⁻. Dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, sa⁺ ma⁻lä⁻kyuuy⁺ hne⁻. Pero jnä¹, kyuu⁺ hne⁻. Ma⁻ñe⁻ ba¹ dsa⁻ kyaan⁺, hne⁻ ga⁺cheeh⁻ jnä¹. ²⁶ Ma⁻mi⁻jnăän¹ kiyh¹, ha⁻ lä⁻ laah¹ hne⁻, hi⁺ jmeen⁻ lä⁻kyuuy⁺ hne⁻ cha⁻ga⁺miih⁻. Mah¹ jnä¹ he¹ hăän¹ jee¹ kiyh¹ hi⁺ ja⁻ba¹ lä⁻koh¹ hnaah⁻ jnä¹, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ lä⁻hnăäy¹ dsa⁻kyaayh¹.

18

Ga⁻saayh¹ Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ma⁻ngëe¹ ma⁻hlëeh¹ Jesús lä⁻ja⁻, jnääh¹ discípulo ga⁻nøø¹ jnääh¹ kyaayh¹ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ kih¹ koo⁻ jmi⁻ he⁻ chee⁻ Cedrón. Jee¹ ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh¹ kyaayh¹ jee¹ na⁻jnăä¹ chaah¹ hma⁻ kih¹ dsa⁺. ² Juda ka⁻läh¹, hi⁻ ga⁺hnëe¹ Jesús, ma¹ kyuu⁺ hne⁻ lä⁻kaa⁻ jee¹ ja⁻, jëeh¹ cha⁻miih⁻ jiih⁻ na⁻nøø¹ jnääh¹ discípulo kyaah¹ Jesús ta⁺ ja⁻. ³ Jee¹ ja⁻ ga⁻lloo¹ Juda, ma¹ jăä⁻ koo⁻ năä¹ hløø¹, kyaah¹

ko-llaa' poo- hi- ga'chee' jmi-dsa- kaah' hi- hi- ga'chee' fariseo. Ga'lla-naäy' jee' ja-, chooy' je-, kyey- hma- lle` je-. Kye- hi- kye- ñe', kye- hi- kye- hma-. ⁴ Pero ma-ñe- ba' Jesús lä'jē' go-te', hee- na- jä- nē' kiyh'. Mah' ya'hēy' ta' cha'nē' hi- ga-ngüy' juu' kih' dsa- he':

—¿Hi- na- hnaah' hnäh'?

⁵—Ma-ya-nø' jnääh', hnäh' jnääh' Jesús, dsa- chaa- Nazaret —ga'jah' dsa- he'.

—Jnä' he' —ga'jah' Jesús süyh'.

Jee' ja- ma' hää' Juda ka-läh', hi- ga-ngēē' Jesús kih' dsa- he'. ⁶ Lä'ko- ma' ga'jah' Jesús “jnä' he'”, ga-tēē- dsa- he' hñii' ta' ka'luu' lä'jih' ga'saay' hwa'. ⁷ Ko- ka-läh' ga-ngü' Jesús juu' kiyh':

—¿Hi- ba' na- hnaah' hnäh'? —ga'jäyh'.

—Jesús, dsa- chaa- Nazaret —ga'jah' dsa- he'.

⁸—¿Ja' ma-jwēh' ba' hnäh', jnä' he'? Cher'mah' jnä' hnaah' hnäh', kwa' jwē' wa' lla-naä' hi- tääh' la- —ga'jah' Jesús süyh'.

⁹ He- la- ga-la' mah' lä-te' he- ga'jah' Jesús: “Tää', lä'jēē- hi- ga'kwēh' jnä', ni- jaa- hi- he' sa' dsa-hēē'.” ¹⁰ He-ja- ga'le- Pee' ñe' kih' mah' ga'kuy' lo-gwa' jwoo' ra'lluu' kih' Malco, hi- ma' laa' jaa- hi- ma' jmee' ta'he' kih' jmi-dsa- jøh'. ¹¹ Mah' ga'jah' Jesús süyh' Pee':

—Tøh' ñe' kyah' neh' loo- kih'. ¿Ja' jmee' bii' kin' jēē- he- wñ' la- lä'ko- mada' he- ga'jmeē' Tääh' kin'?

Na'jäy- Jesús cha'nē' Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Ja-ga' ngoo' j_{uu} hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo' kyaä' dsa- judiu he', mah' ga' saayh' Jesús ga' hñuuy'. 13 To-né' na'jääy- cha'né' Aná, hi- ma' laa' dso'jmi- Caifá. Caifá he' ma' kye- né' kih' lä'jēē' jmi- dsa- jii- ja-. 14 Hi- hé' na-, hi- ga' taah- dsa- judiu juu' jää', ga' siyh- he- jmee- bii' juu' jaä- dsa- ñ_{uu}h- kih' jwii- goo~ jne'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ma' lleē' Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuu- ba' dsa- jøøh' kyaä' jmi- dsa-. He- ja- ga' hey' kyaah' Jesús jee' la' ho' hne- kih' jmi- dsa- jøøh' he'. 16 Pero ta' ka' hne- kih' ho' haah' ja- ba' ma' cheh' Pee'. Ja- ga' ya' hēē' hi- jñah' discípulo he', hi- ma' kyuu- jmi- dsa- jøøh' mah' ga' hlēēyh' kyaah' dsa- mē' hi- ma' høø- ho' haah' ja-. Ja- ga' ga' taayh- Pee' ta- cha'neh-. 17 He- ja- ga' jäh' dsa- mē' he' siyh- Pee':

—Ja' hne- ka-läh' laah' discípulo kyaä' dsa- ñ_{uu}h- oo'?

—Ja' he' jnä' —ga' jäh' Pee'.

18 Jmi' ja- ma' jmee- gy_{uu}. Hi- lä'jēē- hi- ma' tääh' jmee- ta' he' jee' ja- kyaah' poo-, ga' jēēyh' je- mah' ga' taayh' llooyh-. Jee' ja- ma' cheh' Pee' ka-läh', llooh- je- kō-jøh' kyaayh'.

Na'jääy- Jesús cha'né' dsa-ta' kyaä' dsa- judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ga' løø' jmi- dsa- jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi- ga' he' hi- ma' laa' discípulo kyaay', hi- ha- na- ma' tääyh'. Hi- ma' ngiiy- juu' kiyh' ha- lä' la' juu' he- ma' kway-. 20 He- ja- ga' jēeh- Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go-te' ga'hleëhn` dsa- jmi-gyuu+. Ma' hleëh' jnih' tää' neh+ gwah+ mäh- hi- jee' chih' gwah+ juuh- jee' dsa-kuh' dsa-goo~ jne'. Ni- koo- sa+ ga'hleëhn` jee' na-hmää'. ²¹ ¿He-la' ngiih' juu' kin+? Ngii' juu' kih' hi- ga+nuu' ba', mah' jäyh+ he- na- ga+jwahn'. Hi- he' ba' ñe- lä-jë+ hee- na- ga'hleëhn`.

²² Lä-koo- ma' ga+jäh' Jesús lä+ja-, jaa- poo- kyaa' dsa- he' hi- ma' cheh' koo' jee' ja-, ga+jnooy' mo-në' Jesús.

—¿Che' lä-na- ba' jiih' juu' kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-? —ga+jäh' poo- he' siiyh+.

²³ —Cher'mah' ma-hleëhn` hliih', chiih' jnä' hee- na- he- hliih' ma-ya-hii~ hoon+. Hi+ cher'mah' ma-hleëhn` ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' jnooh' kin+? — ga+jäh' Jesús siiyh+.

²⁴ He-ja- na-hñuuh' Jesús ga+chee' Aná cha'në' Caifá, dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-.

Koo- ka-läh' ga+hmä' Pee' juu' he- sa+ kyuuu+
Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Lä- ma-cheh' ja-ba' Pee' llooh~ je-, mah' ga+jäh' dsa- siiyh+:

—¿Ja' hne- laah' jaa- discípulo kyaay'?

—Jah-ha', ja- he' jnä' —ga+jäh' Pee'.

²⁶ Mah' ga'hleëh' jaa- hi- ma' jmee+ ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh', hi- laa' miih- øøh' hi- ga+ku' Pee' lo-gwa' he', ga+ngiiy' juu' kih' Pee':

—¿Ja' ga+jëen+ hne- kyaayh', jee' na-jnää' chaah' hma-? —ga+jäyh' siiyh+ Pee'.

27 Koo- ka-läh' ga'juu' Pee', hi- lä'chah' ja- ga'hooh' chaah' dsoo'.

Ga'jää' dsa- Jesús cha'né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Ja-ga' ga'lee- dsa- Jesús kih' Caifá mah' ga'jääy' ta- né'ta' kih' Pilato. Hor- ja- ma-ngoo' ga'jnä'. Sa- ga'taah' dsa- judiu cha'neh- né'ta' ja- mah' sa- mi- sayh' hñiiy'. Jëeh', sa- ma'le' ma'høoy' 'jmii' he- kuh- dsa- borrego mäh', wa'ra- jäh' kih' ga'taayh' jee' ja-. 29 He- ja- ya'hëë' Pilato ka'hne- ta- jee' ma' tääyh' ja- mah' ga'jäyh':

—¿Hee- dsoo' bääh' hnäh' dsa- la-? —ga'jäh' Pilato.

30 —Wa'ra- jäh' kih' sa- hlëëh' dsa- na-, sa- cha- he- kih' ma-ngëë' jnääh' ja'gooh- —ga'jäh' dsa- he' siiyh' Pilato.

31 —Tee- ba' hnäh' kyah', lla' hnäh' ta' kiyh', lä'koo- lle' ley kyah' hnäh' —ga'jäh' Pilato siiyh'.

—Pero sa- na-ngë' jnääh' jwë', jngëëh' jnääh' ni- jaa- dsa- —ga'jäh' dsa- judiu he'.

32 Lä'ja- ga'lä-te' juu' kih' Jesús lä'koo- ma' ga'jäyh' ha- lä' kyaah' ma' juuy'. 33 Ja-ga' ga'he' Pilato ta- cha'neh- né'ta' kih' mah' ga'tëëyh' Jesús, ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaä' dsa- judiu? — ga'jäyh'.

34 —¿Che' he- hlëëh' kyah' hñaa' he- jwah' lä'na-, o che' he- ma-hlëëh' jñah' ki- jnä'? — ga'jäh' Jesús siiyh'.

35 —Ja- he' dsa- judiu jnä'. Dsa-gooh' kyaah' dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa-, hi- he' ba' na- ma-ngëë'

hne- ta- kin+. ¿Hee- ma-jmeeh'? —ga-jäh' Pilato siih+ Jesús.

36 —Ja- jmi-gyuu+ la- jmee+ jnä' hih+. Wa'ra- jäh' kih+ jmee+ jnä' hih+ jmi-gyuu+ la-, hi- chaa+ kaah` kin+ sa+ kway+ jwë' ngëë+ dsa- jnä' kih+ dsa-goon~ hi- laa+ ta'. Pero sa+ jmee+ jnä' hih+ jee' la- —ga-jäh' Jesús siiyh+.

37 —¿Che' ma-ra+ he- laah+ hne- rey ja-? —ga-jäh' Pilato.

—Hne- ba' jawh', jnä' laan+ rey. Kih+ he- la- ba' ga-lä' chaan+, hi+ jan+ jmi-gyuu+ la- mah+ jmeen+ ju'dsoo' ba'. Hi+ lä-jëë+ hi- laa+ kyaa+ ju'dsoo', nuuy- juu+ kin+ —ga-jäh' Jesús siiyh+.

38 —¿Hee- ja-, he- la+ ju'dsoo'? —ga-jäh' Pilato.

Ga-jä' juu' jngi+h' dsa- kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä-koo- ma' ga-jäyh' lä-ja-, ya-hëëy+ ngooy+ ta+ jee' ma' tääh' dsa- judiu, mah+ ga-siyyh+:

—Ni+ koo- he- hliih+ sa+ ma-jnøøhn~ kiyh+.

39 Lä-jëë+ jiih~ ma' të- jmi+ he- kuh- dsa- borrego mäh+, tëëh' hnäh' lään' jaa- hi- tih~ hoh' hnäh' hi- hää' neh-ñe'. Hnäh' dsa- judiu, ¿che' hnooh- hnäh' mah+ lään' rey kyaa+ hnäh'?

40 Ga-lä-jëë+ ga-tooh+ miih', ga-jäyh':

—Ta+ lää+ dsa- na-. Lää` Barrabá ba'.

Barrabá he' ma' laa+ jaa- dsa-hii+.

19

1 He-ja- ga-jmee' Pilato hih+ mah+ jmi'ba+ dsa- kih+ Jesús. 2 Ga-ka+ hløø' wi+ too', ga-jmeey' koo- coron mah+ ga-tooyh- lle' Jesús. Hi+ ga-kyeh- dsih'

koṓ- hmiih- gyuu' läh- lä'koh' hmiih- he- kēh-
reḃ.

³ —iPeer' jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu! —ma'
jäyh'.

Mah' ma' jnoo~ hløø' mo-nēy'.

⁴ Ja-ga' ya'hēē' ka-läh' Pilato ta' ka'hne' mah'
ga'siiyh' dsa- he':

—Hii' ja' la- kyah' hnäh' mah' jēeh' hnäh' ni-
koṓ- he- hliih' sa' hii' jnøøhn' kiyh'.

⁵ Ja-ga' ya'hēē' Jesús, na-hä' lley' coron he-
na-la' kyaah' wii' too', hi' na-kyeyh' koṓ- hmiih-
gyuu' läh-. Mah' ga-jäh' Pilato siiyh' lä-jēē' dsa-
he':

—Hii' la- dsa-ñuuh- na-.

⁶ Ma' ga-jēē' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah'
poo- kyaa' gwah', ga-tooyh' miih', ma' jäyh':

—Täay' dsöh' hma-cru', täay' dsöh' hma-cru'.

Pero ga-jäh' Pilato ka-läh':

—Tee' hnäh' mah' tää' hnäh' hñaah' dsöh'
hma-cru'. Jēeh', ni-koṓ- he- hliih' sa' ma-jnøøhn-
kiyh'.

⁷ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he':

—Cha- ba' ley kyaa' jnääh'. Lä-koṓ- jäh' ley
kyaa' jnääh' ää- jmi' juuy'. Jēeh' ga-jmäy' hñiiy'
Joō' Dio.

⁸ Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, cha-ga'miih-
ga-lä-goyh'. ⁹ Koṓ- ka-läh' ngaayh' kyaah' Jesús
nē'ta' kiyh', mah' ga'siiyh':

—iHa- chaah- hne-?

Pero sa' ga-ngii' Jesús go-te' kiyh'.

¹⁰ —iHe-la' sa' ngiih' kin-? iChe' sa' ñeh' na-ngen
' jwē' jmeen' hih' mah' tää' dsa- hne- dsöh'

hma-cru-? Hi- lä-ja- jmeen` hih+, mah+ lään' hne-
—ga-jäh' Pilato siyh+.

11—Ni+ miih- sa- na-ngëh' jwë' he- jmeeh' lä-ja-
kin+ wa-ra- jäh' kih' sa+ ga-kwa' Dio jwë'. He-ja-
juuh- ga' la' dso'kye- kih' hi- ga-ngëë' jnä' kyah',
lä-koh' ga' kyah' hñaah' —ga-jäh' Jesús siyh+.

12 He-ja- cha-ga'miih- ma' hnøø' Pilato ma' lääy'
Jesús. Pero dsa- judiu he', ma' tooyh- cha-miih-
miih', ma' jäyh':

—Cher'mah' hne- ga-lääh' hnih', sa+ laah' ome-
kyaa' rey to-në' hi- gya' Roma. Wa' hi- cha- hi- hi-
jmää- hñii' rey, lla-dsëëy` rey to-në' ba' ja-.

13 Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-jääy' Jesús ta-
ka'hne-, mah' ga-gyay- jee' jmeey+ hih+. Jee' ja-
ma' chee- Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na-
hnøø' jäh': jee' ma-na-joo' kuu'. 14 Ma'ja-, hlooh-
jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', ma-të' lla-hyoo+.
Mah' ga-jäh' Pilato sih+ dsa- judiu he':

—Hij- la- rey kyaah' hnäh'.

15—iWa' juuy', wa' juuy'! ;Tääy` dsöh' hma-cru!
—ga-jäh' dsa- he'.

—¿Ha- lä-ja- he- tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsöh'
hma-cru-? —ga-jäh' Pilato siyh+.

—Sa+ chaa- ga' jñah' rey kyaa' jnääh', ma-la-
César ba' —ga-jäh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he'.

16 Ja-ga' ga-ngëë' Pilato ja'goo- hløø' mah' tää-
dsih' dsöh' hma-cru-. He-ja- ga-tëë- hløø' Jesús.

Ga-tää- dsa- Jesús dsöh' hma-cru-

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ya-hëë' Jesús jee' ja- ma' kyey- hma-cru-,
ngooy' jee' chee- Moo' Lle' Hli'. Kyaah' juu'

hebreo jäh': Gólgota. ¹⁸ Jee' ja- ga-tää- dsih' dsoh' hma-cru-, ko-joh' kyaah' uu' dsa-, ma- jaa- lä-ko- jwoo' kiyh'. ¹⁹ Ga-jmee' Pilato mada- he- ga-la' ko- hwéh' he- ga-tøoy' në hma-cru- he- jäh': "Jesús dsa- chaa- Nazaret, Rey kya- dsa- judiu." ²⁰ Jwëë' dsa- judiu ga-hëy' hwéh' ja-, jëéh' ma' jäh' kih' jee' jwi- ja- jee' ga-tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru-, hi- hwéh' he- ma' na-sii- ja- ma' la' kyaah' juu' hebreo, kyaah' juu' griego hi- kyaah' latin ka-läh'. ²¹ He-ja- lä-jëë- dsa-kaah' kya- jmi-dsa- kya- dsa- judiu na'nää' na'chi- Pilato:

—Ta- sii- "Rey kya- dsa- judiu." Sii' lä-ko- ga-jäh' hñiiy' "Jnä' he' laan' Rey kya- dsa- judiu."

²² Pero Pilato ga-jëh- juu' kiyh':

—He- ma-siin', sa- cha- he- kih' mi'siin'.

²³ Ma-ngëë' ma-tää- hløø' Jesús dsoh' hma-cru- mah' ga-kay' sa-hmiih- kiyh', ga-jmeey' kye' jwi', ma- ko- jwi' kih' lä-ja- hløø'. Hi- ga-ka' hløø' sa-hmiih- he- ma' na-lä-ay- he- ma' la' ko- ta-jmaah' ko- dsaa'. ²⁴ Mah' ga-siiyh- dsa-kyaayh':

—Sa- wa' gyiin'. Wa' koohn' suert ba', wa' jëen' hi- tëë'.

Kyaah' lä-ja- ga-lä-te' lä-ko- na-sii- juu' kih' Dio, he- jäh': "Ga-tí' ga-llooh' dsa- hmiih- kin', mah' ga-kooyh' suert kih' hmiih- kyoo- kin' he- ma' na-lään'." Lä-ja- ga-jmee' hløø' he'.

²⁵ Ma' cheh' choo' Jesús koo' hma-cru- kiyh', kyaah' dsa-më' øøh- chooy', kyaah' María më' Cleofa, hi- kyaah' María Magdalena ka-läh'.

26 Ma' ga'jēē' Jesús choo', kyaah' discípulo hī-
ga'lä'hnäy' cha'miīh-, mah' ga'siīyh' chooy':

—Dsa-mē', hīi' jōoh' cheh' na-.

27 Ja-ga' ga'hlēēyh' discípulo he':

—Hīi' maa' kyaah' cheh' na-.

Lä'chah' ja- ga'tēē- discípulo he' choo' Jesús
cha'neh' kih'.

Ga'juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Ma' ga'ngēē' he- ja-, ma'ñe- ba' Jesús
ga'hñaa- ba' lä'jē- he- ma' lle' kiyh'. Hi' mah'
lä'te' lä'koō- na'siī- juu' kih' Dio, ga'jäyh':

—Lä'kiī- dsēn'.

29 Jee' ja- ma' chih' koō- mi'dsuu' he- ma' haa'
jmīi- jīih-. Mah' ga'mi'gyah' dsa- koō- mi'joo-
kyaah' jmīi- jīih- ja-. Mah' ga'lla'lley' lle' koō-
sa'goh' hma- hisopo, ga'choo' dsa- lä' ga'tē' hoo'
Jesús. 30 Ma' ga'hīh' Jesús jmīi- jīih- ja-, ga'jäyh':

—Ma'hñaa- ba' lä'jē-.

Lä'chah' ja- ga'tōyh' lley', ga'juuy'.

Jaa- hløø' ga'jmeē' dsoo' dsoh' mo'miīh- kih' Jesús

31 Ma'ja- hlooh- jmīi' he- kuh- dsa- borrego
mäh'. Sa' ma' hnøø' dsa- judiu ma' jā' dsa- dsoh'
hma-cru- wa'ra- ga'taayh' teeyh' dsēy'. Jēēh'
jmīi' ja- ma' la' juuh- ga' kih' jee' lä'jē- jmīi' he-
teeh- dsa- dsē'. He-ja- ga'ngiīy' kih' Pilato mah'
ma' jmeey' hih' he- ma' jøøy' kyey' hi' ma' jñāy'
hī- ma' chaā- dsoh' hma-cru- mah' tēēy- ga-juh-.

32 He-ja- na'nää' hløø' mah' ga'jøøy' to-nē' kye-
hī- ma' taā- dsoh' hma-cru- koo' kih' Jesús. Ja-ba'

lä'ja- ga'jmeey' kih' hi- ma' taa' jyoh' ko-jwoo' kiyh' ja-. ³³ Ma' ga'lla'näy' jee' ma' taa' Jesús, ga'jëy' ma-na-juuy', he-ja- mo-so' ga'jøoy' kye' Jesús.

³⁴ Ma'ke- ma-na-juuy', jaa- hløø' ga'ka' hma- lle' ñe' chuh- kih', ga'jmeey' dsoo' mo-mih- kih' Jesús. Lä'chah' ja- ga'tuu- jma- kyaah' jmii-. ³⁵ Hi- ga'jëe' ha- lä' ga'la', hi- he' jmee' ju'dsoo'. Hi- juu' kiyh' la' dsoo'. Hi- he' ñe- kwee- he- jäyh' ju'dsoo'. Hi- ga'jmeey' ju'dsoo' mah' lä'ja- ka-läh' lä'dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesús. ³⁶ Lä'ja- ga'la', mah' lä'te' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ni' koo- moo' kiyh' sa' jøø' dsa-." ³⁷ Hi- lä'ja- jee' jyoh' na-sii- juu' kih' Dio: "Dsa- hi- ga'jmeey' dsoo' kiyh' jëy' ka-läh'."

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ma-ngëe' he- ja-, José dsa- chaa- Arimatea ga'ngiiy' kih' Pilato mah' kway' jwë' kooy- jmi-ngo' kih' Jesús. José ma' laa' jaa- discípulo kyaa' Jesús jee' na-hmäa', jëeh' ma' gayh- dsa- judiu. Ga'kwa' ba' Pilato jwë'. He-ja- ngooy' na'kiyy' jmi-ngo' kih' Jesús. ³⁹ Ngoo' ka-läh' Nicodemo hi- ñee' ta'la' hwë' na'hnääh- Jesús. Ma' kyey- koo- gyii'gya' kil naa' mi-jwii-, he- ma' la' mirra na-kaah- na-gwëeh- kyaah' áloes. ⁴⁰ He-ja- lä'u- dsa- he', ga'jñay' Jesús mah' ga'gyaayh- koo- hmih- gyuh' kyaah' naa' mi-jwii- ja-, lä'koo- tëe' jmee- dsa- judiu ma' haay- hlii' kyaay'. ⁴¹ Jee' ga'tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru-, ma' na-jnäa' chaah' hma-. Hi- jee' chaah' hma- ja-, ma' la' koo-

to⁻høø⁻ hmëë', jee' sa⁺ ga' ma⁻taayh` ni⁺ jaa⁻ hlii'.
 42 Jee' ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻
 hlooh⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh', hi⁻
 jāh⁺ ba' la' to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh'.

20

Ga⁻lä⁺jiih` Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ To⁻në' jmi⁺ kih⁺ seman~, tiih~ na⁻hoo⁻ ga',
 ñee' María Magdalena jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻.
 Mah⁺ ga⁻jëëy⁺ ma' kye⁻ ta⁺ koo' mi'kuu⁺ he⁻ ma'
 na⁻jnë⁻ hoo' to⁻høø⁻ ja⁻. ² Ja⁻ga' ngooy⁺ ko⁻chih'
 kih⁺ Simón Pee' kyaah' kih⁺ jñah' discípulo hi⁻
 ga⁻lä⁺hnää⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Ma⁻lleë⁻ dsa⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän'.
 Sa⁻ ñe' jne' ha⁻ ta⁺ ma⁻jääy⁺.

³ Mah⁺ ngoo⁺ Pee' kyaah' jñah' discípulo he'
 na⁻jëëy⁻ jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻. ⁴ Lä⁻uu⁺
 ga⁻nää⁺ cha⁻hlii⁺. Pero jñah' discípulo he' ga⁻hlii⁺
 cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh⁺ ga' Pee'. Hi⁻ he' ga⁻lloo⁺
 to⁻në' jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻. ⁵ Ga⁻jluuy⁺ hñiiy'
 mah⁺ ga⁻jëëy⁺. Ma⁻la⁻ hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lää⁻
 Jesús ja⁻ba' ga⁻jëëy⁺ neh⁺ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺
 ga⁻hey⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁶ Ja⁻ga' ga⁻lloo⁺ Pee'.
 Hi⁻ he' ba' ga⁻he⁺ ga⁻të⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁻la⁻
 sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lää⁻ Jesús ba' ga⁻jëëy⁺ ma'
 kye⁻ neh⁺ jee' ja⁻. ⁷ Hi⁺ ga⁻jëëy⁺ hmiih⁻ sa⁻luu⁻
 he⁻ ma' na⁻gyoh⁺ lle' Jesús, mo⁻so⁺ kye⁻ ko⁻jøh⁺
 kyaah' hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma' kye⁻
 ma⁻na⁻gyoh⁺ ta⁺ koo' ba'. ⁸ Ja⁻ga' ga⁻he⁺ ka⁻läh'
 hi⁻ jñah' discípulo, hi⁻ ga⁻lloo⁺ to⁻në' he', neh⁺

to-høø- ja-. Ga-jëey' kwee-, ja-ga' ga-lä-dsoo'
dsëy'. ⁹ Jëeh', sa' ga' ma-lä-ngëey' lä-koø- na-sii-
juu' kih' Dio he- ga-la' bi' he- ga-lä-jiiyh' jee' kih'
hi- na-juu'. ¹⁰ Hi- lä-uu' discipulo he' ga-näay' ta'
kih'.

Ga-lä-jnä' Jesús cha'né' María Magdalena
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga-jä' ta' ka'hne' kih' to-høø- ja-,
hooyh-. Jee' cheyh' hooyh- ja- ga-jluuy' hñiiy'
mah' ga-jëey' ta' neh' to-høø- ja-. ¹² Mah' ga-jëey'
uu' ángele, hi- kyeh' hmih- tøø-. Jaa- ma' gya' jee'
ma' la' ta' gyuu' h' lley' hi- jaa- ma' gya' jee' ma' la'
ta' huu' tiiy', ja-ba' jee' ga-kye- dsa- jmi-ngo' kih'
Jesús. ¹³ Mah' ga-jäh' ángele he' siiyh':

—Dsa-më', ¿he-la' hoo' hne-?

—Hoo' jnä' kih' he- ma-lleey- Dsa-jøøh'
kyaan'. Sa' man' ha- ta' ma-kyaa- —ga-jäh'
María siiyh'.

¹⁴ Ma-ngëe' ma-hlëeyh' lä-ja-, ga-jeeyh- hñiiy'
ta' ka'luuy'. Ga-jëey' cheh' Jesús, pero mo-so'
ga-lä-kyuuy'. ¹⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Dsa-më', ¿he-la' hoo' hne-? ¿Hi- na-
hnaah'?

Pero María ma-laay', dsa- hi- ma'høø- chaah' le'
ba' he'. He-ja- ga-siiyh':

—Hne- dsa-, cher'mah' hne- ma-lleeh' hñiiy'
kyaan', chiih' jnä' ha- ta' ma-kyaa-, mah' nñn'
na'teen- —ga-jäh' María siiyh'.

¹⁶ —María —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Mah' ga-jeeh- ka-läh' María, ga-siiyh':

—¡Raboni! —he- la- hnøø' jäh' Ta-jwoh'.

¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ta⁺ ee⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, sa⁺ ga⁺ ma⁻wiin⁺ jee⁺ gya⁺ Tää⁺ kyaan⁺. Gwa⁻ jee⁺ tääh⁺ øøhn⁺ mah⁺ go⁻chiyh⁺: “Naahn⁻ na⁺gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaan⁺, ja⁻ba⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Naahn⁻ na⁺gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaan⁺, ja⁻ba⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaah⁺ hnäh⁺.”

¹⁸ He⁻ja⁻ ñee⁺ María Magdalena na⁺jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁺jëe⁺ jnääh⁺ discípulo he⁻ ga⁺jëey⁺ Jesús, hi⁺ ga⁺jmeeyh⁺ juu⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺siiyh⁺ María.

*Ga⁺lä⁺jnää⁺ Jesús jee⁺ kih⁺ discípulo kyaay⁺
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Ma⁺ ga⁻n^{uu}- ja⁻ba⁺ jmi⁺ ja⁻, to⁻në⁺ jmi⁺ kih⁺ seman[~], na⁻jnë⁻ haah⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ko⁻jøh⁺ lä⁺jëe⁺ jnääh⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ gah⁺ jnääh⁺ dsa⁻ta⁺. Ga⁺he⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻lla⁻sëeyh⁺ to⁺dsaah⁺ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ja⁻. Mah⁺ ga⁻jäyh⁺ siiyh⁺ jnääh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ tii⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

²⁰ Lä⁻koø⁻ ma⁺ ga⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ ma⁻gooy⁻ kyaah⁺ jwoo⁺ mo⁻miih⁻ kiyh⁺. Peer⁺ ga⁺jëe⁺ dsë⁻ jnääh⁺ ma⁺ ga⁺jëe⁺ jnääh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺. ²¹ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ jnääh⁺ ka⁻läh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ tii⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁻koø⁻ ga⁻chee⁺ Tää⁺ jnä⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ cheen⁻ hnäh⁺.

²² Lä⁻koø⁻ ma⁺ ga⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻j^{uu}y⁺ në⁺ kya⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁺siiyh⁺ jnääh⁺:

—Heeh⁺ hnäh⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. ²³ Cher⁺mah⁺ ga⁺kiih⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻, dsa⁻che⁻ ba⁺ dso⁺kye⁻ kiyh⁺. Pero cher⁺mah⁺ sa⁻ ga⁺kiih⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kiyh⁺, lä⁺ ma⁻kyaayh⁺ ja⁻ba⁺ dso⁺kye⁻ kiyh⁺.

Sa⁺ ga⁻lä⁻hee[˘] Tamá he⁻ ma⁻lä⁻jiih[˘] Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘]

²⁴ Pero Tamá, hi⁻ tēy^h dsa⁻ suu[˘] he[˘], jaa⁻ jee[˘] lä⁻jēē[˘] gya⁻tuu[˘] jnääh[˘], sa⁺ ma[˘] hää[˘] jee[˘] kyaa[˘] jnääh[˘] ma[˘] jah[˘] Jesús to⁻nē[˘]. ²⁵ Ga⁻jmeeh[˘] ba[˘] jñah[˘] discípulo juu[˘] kih[˘] Tamá, ga⁻siiyh[˘]:

—Ma⁻jēē[˘] jnääh[˘] Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘].

Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Tamá:

—Cher[˘]mah[˘] sa⁺ ga⁻jēēn[˘], la[˘] lii[˘] gooy⁻ jee[˘] ga⁻hoo[˘] jo⁻ñe[˘], hi⁻ tän⁻ cha⁻goon[˘] jee[˘] ga⁻hoo[˘] jo⁻ñe[˘] hi⁻ tän⁻ goon[˘] jwoo[˘] mo⁻miih⁻ kiyh[˘], sa⁺ heēn[˘].

²⁶ Ma⁻hya⁻ ga⁻jñaa[˘] jmii[˘], ma[˘] tøøh[˘] jnääh[˘] ka⁻läh[˘] cha⁻neh[˘], hi⁻ ma[˘] hää[˘] Tamá jee[˘] kyaa[˘] jnääh[˘]. Pero na⁻jñe⁻ ba[˘] haah[˘] ga⁻mi⁻jñää⁻ Jesús hñii[˘] jee[˘] tøøh[˘] jnääh[˘] ja⁻, mah[˘] ga⁻jäh[˘]:

—Wa[˘] hii[˘] tii[˘] kyah[˘] hnäh[˘].

²⁷ Cha⁻h[˘] ba[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘] Tamá:

—Tøøh[˘] da[˘] cha⁻gooh⁻ jee[˘] la⁻, mah[˘] jēē[˘] ma⁻goon[˘]. Hii[˘] ma⁻gooh⁻, mah[˘] tä[˘] neh[˘] jwoo[˘] mo⁻miih⁻ kin[˘] la⁻. Ta⁺ wa[˘] hweh⁻ hoh[˘], wa[˘] lä⁻dsoo[˘] hoh[˘] kin[˘].

²⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh[˘] Tamá siiyh[˘]:

—Dsa⁻jøøh[˘] kyaan[˘], hi⁻ Dio kyaan[˘]!

²⁹ Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘]:

—Tamá, kih[˘] he⁻ ma⁻jēēh[˘] jnä[˘], he⁻ja⁻ ba[˘] na⁻ ma⁻lä⁻dsoo[˘] hoh[˘]. Pero llu[˘] ga⁻kih[˘] hi⁻ lä⁻dsoo[˘] dsē[˘], ma⁺ke[˘] sa⁺ ga⁻jēēy[˘] jnä[˘].

He⁻la[˘] he⁻ ma⁻na⁻sii⁻ juu[˘] la⁻

³⁰ Cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ ga⁻jmeē[˘] Jesús cha⁻nē[˘] jnääh[˘] discípulo kyaay[˘] he⁻ sa⁺ cha⁻ na⁻sii⁻ nē[˘] mo⁻je⁻ la⁻. ³¹ Pero siin[˘] lä⁻la⁻ mah[˘] lä⁻dsoo[˘] hoh[˘]

hnähʻ, Jesús heʻ, h̄i⁻ heʻ heʻ Cristo, Jooʻ Dio. Hi⁻ kih⁻ he⁻ lä⁻ dsooʻ hohʻ hnähʻ kiyh⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁻ cháa⁻ hnähʻ.

21

Ga⁻ mi⁻ jnäa⁻ Jesús hñii⁻ kih⁻ gyee⁻ discípulo kyaay⁻

¹ Kēē⁻ ga⁻ ja⁻, ga⁻ mi⁻ jnäa⁻ Jesús hñiiy⁻ chaʻhoo⁻ jmi⁻ jūuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻ Tiberia. Lä⁻ la⁻ ga⁻ mi⁻ jnäy⁻ hñiiy⁻. ² Ma⁻ cheh⁻ Simón Pee⁻ kyaah⁻ Tamá, h̄i⁻ tēȳh⁻ dsa⁻ suu⁻ heʻ, kyaah⁻ Natanael dsa⁻ cháa⁻ jee⁻ jwii⁻ Caná hwa⁻ Galilea, kyaah⁻ lä⁻ uu⁻ jooʻ Zebedeo hi⁻ kyaah⁻ ga⁻ uu⁻ discípulo kyaa⁻ Jesús. ³ Ga⁻ jäh⁻ Simón Pee⁻ s̄iyh⁻:

—H̄i⁻ jnä⁻ ngoon⁻ ná⁻ cháahn⁻ miih⁻ jah⁻ cháa⁻ cha⁻ jmi⁻.

Mah⁻ ga⁻ jäh⁻ jee⁻ lä⁻ jēē⁻:

—Dsa⁻ n̄øø⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ hne⁻.

Mah⁻ ga⁻ näy⁻, ga⁻ taayh⁻ neh⁻ koo⁻ ná⁻ mooʻ. Hwē⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ lēȳh⁻ ni⁻ miih⁻ hmoo⁻. ⁴ Ma⁻ ngoo⁻ ga⁻ jnä⁻ ba⁻ ja⁻, ma⁻ ga⁻ lä⁻ jnäa⁻ Jesús chaʻhoo⁻ jmi⁻ jūuh⁻ ja⁻. Pero sa⁻ ga⁻ lä⁻ kyuu⁻ jnääh⁻ che⁻ heʻ ba⁻ Jesús h̄i⁻ ma⁻ cheh⁻ jee⁻ ja⁻. ⁵ Mah⁻ ga⁻ ngii⁻ Jesús juu⁻ kyaa⁻ jnääh⁻:

—Gyuu⁻ kyaan⁻, ¿ché⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ kih⁻? — ga⁻ jäh⁻ Jesús s̄iyh⁻.

Ga⁻ lä⁻ jēē⁻ jnääh⁻ ga⁻ chiih⁻ jnääh⁻:

—Jah⁻ ha⁻.

⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús s̄iyh⁻ jnääh⁻:

—Tøøh⁻ hnäh⁻ sa⁻ hma⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ta⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ kih⁻ ná⁻ mooʻ kyah⁻ hnäh⁻ ná⁻, mah⁻ leeh⁻ hnäh⁻.

Hi⁺ ga⁺jmee' jnääh⁺ lä⁺koō⁻ ga⁺jäh⁺. Ja⁻ga⁺ na⁺ ga⁺cheeh' jnääh⁺ sa⁺hma⁺ ja⁻ hi⁺ mo⁺so⁺ ga⁺tää⁻ jnääh⁺ ma⁺ lle⁺ jnääh⁺, kih⁺ he⁻ jwëë⁺ jah⁺ ma⁺ tääh⁺. ⁷Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ discipulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää⁺ Jesús cha⁻miih⁻ ga⁺siiyh⁺ Pee⁺:

—iDsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ ba⁺ oo⁻!

Ma⁺ ga⁺nuu⁺ Simón Pee⁺, laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺, ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ he⁻ ga⁻lleey⁺ ta⁺ko⁻jiih⁺ ma⁺ jmeey⁺ ta⁺ kooh[~] hma⁺. Mah⁺ ga⁺jwääy⁺ hñiiy⁺ cha⁺jmii⁻. ⁸Hi⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺ jnääh⁺ ya⁺nøø⁻ jnääh⁺ ta⁺ jee⁺ dsoo⁺ kyaah⁺ na⁺moo⁺ ja⁻, na⁻cheeh⁺ jnääh⁺ sa⁺hma⁺ na⁻ka⁺h⁺ hmooh⁻. Jëeh⁺, koō⁻ hña⁻loo⁺ metro ba⁺ uu⁺ tēh⁺ jnääh⁺ jee⁺ la⁺ hwa⁺ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ja⁻. ⁹Ma⁺ ga⁺hwëë⁻ jnääh⁺ neh⁺ na⁺moo⁺ ja⁻, ga⁺jëë⁺ jnääh⁺ na⁻jëeh⁺ je⁻, na⁻kyaa⁺ jaa⁻ hmooh⁻ nē⁺ kyaah⁺ he⁺ñiih⁻. ¹⁰Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺ jnääh⁺:

—Go⁻tee⁻ hnäh⁺ ta⁺ la⁺ miih⁻ hmooh⁻ hi⁻ ja⁻ga⁺ ma⁻lëeh⁺ hnäh⁺.

¹¹Mah⁺ ga⁺wii⁺ Simón Pee⁺ neh⁺ na⁺moo⁺ mah⁺ ga⁻sëeyh⁺ sa⁺hma⁺ ja⁻ ta⁺ hwa⁺ kii⁻. Na⁻ka⁺h⁺ go⁻te⁺ jah⁺ kaah⁺. Ga⁺të⁺ koō⁻ hña⁻laa⁺ na⁻dsë⁻ to⁻lo⁻gyaa⁺ dsë⁻ uu⁻ jah⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺. Ma⁺ke⁺ jwëë⁺ ma⁺ laa⁺ jah⁺ he⁺, ni⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ ga⁺gii⁻ sa⁺hma⁺. ¹²Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—Ya⁻nää⁻ hnäh⁺ ya⁻kuh⁺ hnäh⁺.

Hi⁺ ni⁺ jaa⁻ jnääh⁺ sa⁺ ga⁺tuu⁻ dsë⁻ jnääh⁺ ma⁺ ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺: “¿Hi⁻ hne⁻?”

Jëeh⁺ ñe⁺ ba⁺ jnääh⁺, he⁺ ba⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺ jnääh⁺ ba⁺ he⁺. ¹³He⁻ja⁻ ga⁺ka⁺ Jesús he⁺ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kwëeyh⁻ jnääh⁺. Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ ga⁺kwëeyh⁻ jnääh⁺

' hmooh⁻ ka⁻läh[˘]. 14 Jee' la⁻ ga⁻të[˘] hnë⁻ jiih[~] he⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii' kyaa[˘] jnääh' discípulo kyaay[˘], ma⁻ngëë[˘] ma⁻lä⁻jiiyh[˘].

Ga⁻hlëeh' Jesús kyaah' Simón Pee'

15 Ma⁻la⁻ kiyh[˘] ma⁻kuyh⁻, ja⁻ga' ga⁻jäh[˘] Jesús siih⁻ Simón Pee':

—Simón, joo[˘] Joná, ¿che' hnaah⁻ ga' jnä[˘] lä⁻koh[˘] ga' lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh[˘] la⁻?

Mah[˘] ga⁻jäyh[˘]:

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻. Ñeh' ba' hne⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻ —ga⁻jäh[˘] Pee'.

—Ja⁻ hääh⁻ llu[˘] dsa⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh⁻.

16 Koo⁻ ka⁻läh[˘] ga⁻jäyh[˘], jee' ga⁻të[˘] to[˘] jiih[~]:

—Simón, joo[˘] Joná, ¿che' hnaah⁻ jnä[˘]?

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻. Ñeh' ba' hne⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻ —ga⁻jäh[˘] Pee'.

—Ja⁻ hääh⁻ llu[˘] dsa⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh⁻.

17 Ga⁻të[˘] hnë⁻ jiih[~] ga⁻jäh[˘] Jesús:

—Simón, joo[˘] Joná, ¿che' hnaah⁻ jnä[˘]? —ga⁻jäyh[˘].

Ja[˘] meeh⁻ dsë[˘] Pee', kih[˘] he⁻ ma⁻të[˘] hnë⁻ jiih[~] ga⁻jäyh[˘]: “¿Che' hnaah⁻ jnä[˘]?” Mah[˘] ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba' ñeh' hne⁻, Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻. Ñeh' kwee⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻.

Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús:

—Hää⁻ llu[˘] dsa⁻ kyaan⁻ ja⁻. 18 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[˘] jwëëhn[~] hne⁻. Lä⁻ ma⁻kwaä⁻ ga⁻ hne⁻ miih⁻, ma⁻ jmääh[˘] hñaa[˘], ma⁻ goh[˘] wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻, ha⁻ jee⁻ ma⁻ hnooh⁻ hñaa[˘]. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻gyuh⁻, nñh[˘] ma⁻gooh⁻ mah[˘] jñah[˘] dsa⁻ kyeh⁻ hne⁻ hmiih⁻

kyah'. Hi⁺ ha⁻ jee' sa⁺ hnooh⁻ goh', jee' ja⁻ ba' dsa⁻jääy⁺ hne⁻.

¹⁹ Lä⁻ja⁻ ga⁺jäyh' mah' lä⁻ngëë' Pee' ha⁻ lä⁻ ma' juuy' lä⁻jwë' ja⁻ lä⁻jnä' ha⁻ koh' jøøh' sa⁺ laa' Dio. Ja⁻ga' ga⁺jäyh':

—Jmee' ko⁻jøh' kyaah' jnä'.

Discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää' Jesús

²⁰ Ma' ga⁻jeeh⁻ Pee' hñii' ta⁻ ka'luu', ga⁺jëëy' ja' discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää' Jesús he'. He⁻ ba' hi⁻ he' ma' gya' koo' kih' Jesús lä⁻ ma' ga⁺kuyh⁻ ma⁻nññ⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻ngii' juu' kih' Jesús: “Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, ¿hi⁻ na⁻ hi⁻ ngëë' hne⁻?” ²¹ He⁻ja⁻, ma' ga⁺jëë' Pee' discípulo he', ga⁺jäyh' siyh⁺ Jesús:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, ¿ha⁻ ga⁻ hi⁻ ja' oo⁺? ¿Hee⁻ ba' le' kiyh'?' —ga⁺jäh' Pee'.

²² —Wa'ra⁻ jäh' kih' hnoon' chaay⁻ lä⁻jiih' tē' jmiñ' jähñ', sa⁻ ga⁺tëeh' hne⁻ jëeh' kiyh'. Hne⁻, jmee' ko⁻jøh' kyaah' jnä' —ga⁺jäh' Jesús siyh⁺.

²³ Jee' kih' øøh' jne' la⁻, ya⁺hiñ' koo⁻ juu' kih' discípulo he', ga⁺jäyh' sa⁺ juuy'. Pero ja⁺ he⁻ ga⁺jäh' Jesús he⁻ mo⁺so⁺ juuy' ja⁻. Ga⁺jäyh' lä⁻la⁻ ba': “Wa'ra⁻ jäh' kih' hnoon' chaay⁻ lä⁻jiih' tē' jmiñ' jähñ', sa⁻ ga⁺tëeh' hne⁻ jëeh' kiyh'.”

²⁴ Hi⁻ la⁻ he' discípulo hi⁻ jäh' ju'dsoo' kih' ga⁻lä⁻jē' juu' la⁻. Hi⁺ ga⁺siy' lä⁻jē' he⁻ la⁻. Hi⁺ ñe' jne', ju'dsoo' he⁻ jmeey⁺, la⁺ ju'dsoo' jmah' ba'.

²⁵ Hi⁺ cha⁻ ga⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ ga⁺jmeë' Jesús. Wa'ra⁻ jäh' kih' sii' jne' ma⁺ koo⁻ ma⁺ koo⁻ lä⁻hiñ' nē', sa⁺ hiih⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ laan⁺, cher'mah' hi⁻ sii' lä⁻ ga⁺dsa⁺ he⁻ hnøø' ga⁺dsa⁻ sii'. Wa' la⁺ lä⁻ja⁻.

**Hmooh hmëe he- ga-jmee Jesucristo; Salmos
New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b